

МЭТЫ
І ПЕРСПЕКТЫВЫ
СНД

6-7

Выдаецца
з 9 жніўня 1917 г.

Родная газета на роднай мове

ЗВЯЗДА

12

СНЕЖНЯ 2023 г.

АЎТОРАК

№ 240 (30120)

МАКСІМАЎ
СКАРБ
У ГРОДНЕ

12

КОРАТКА

- У бюджэт Віцебскай вобласці за 11 месяцаў паступіла амаль Br2,5 млрд.
- «Вялікі камень» чакае каля Br1 млрд выручкі ад рэзідэнтаў па выніках года.
- Беларускім бязвізам з пачатку года скарысталіся амаль 400 тысяч замежнікаў.
- Абласная камісія па выбарах дэпутатаў у адзіны дзень галасавання ўтворана ў Гомелі.
- Сальда знешняга гандлю Беларусі ў кастрычніку складалася дадатным у памеры \$56,9 млн.

«Мы павінны дапамагчы тым краінам, якія хочуць дабрабыту сваім народам і развіцця сваім дзяржавам»

Чаму беларускага лідара рады бачыць у краінах Афрыкі

Мінулы тыдзень Прэзідэнта Аляксандра Лукашэнкі быў надзвычай насычаны. Варта толькі нават на карце пракласці маршрут яго перамяшчэнняў, каб гэта зразумець. Кітай, Аб'яднаныя Арабскія Эміраты, Экватарыяльная Гвінея, Кенія... Тысячы кіламетраў, розныя кантыненты. І усюды — перагаворы на самым высокім узроўні з калегамі — кіраўнікамі дзяржаў. І так — цэлы тыдзень, без выхадных. На выхадны наш Прэзідэнт працаваў у Афрыцы.

Афрыканскі вектар у міжнародных кантактах Беларусі апошнім часам прымае ўсё больш відавочны афарміт. Сведчанне таму — хоць бы павышаная ўвага лідараў краін гэтага кантынента да Прэзідэнта Беларусі, што можна было назіраць па кадрах з саміту ў Дубаі.

Таму навіна аб чарговым візіце Аляксандра Лукашэнкі ў афрыканскія краіны ўжо не ўспрымаецца як нешта незвычайнае. Гэта працяг мэтанакіраванай работы па ўстанавленні трывалых сувязяў Беларусі з дзяржавамі гэтага рэгіёна, пошук стратэгічных партнёраў.

Фота: БелТА

года, прыежджаў з візітам у Мінск. Пасля гэтага актывізавалася работа на ўрадавым узроўні, і да афіцыйнага візіту Аляксандра Лукашэнкі ў Малаба бакі выйшлі ўжо з падрыхтаванай дарожнай картаў па развіцці супрацоўніцтва на наступныя тры гады з пералікам з дзясяткаў канкрэтных напрамкаў і праектаў. Літаральна на працягу некалькіх месяцаў Беларусі і Экватарыяльнай Гвінеі ўдалося прайсці шлях, які ў выбудованні адносінаў паміж краінамі часам расцягваецца на гады.

Віталі нашага лідара ўжо ў аэрапорце з традыцыйнай афрыканскай шчырасцю, з песнямі і танцамі — так сустракаюць сяброў. Паз-

ней на перагаворах з Прэзідэнтам Аляксандра Лукашэнка вельмі цёпла адазваўся аб краіне: «Прыгожыя лясы, горы, рэкі, багаты рыбай Атлантычны акіян — сапраўды райскія скарыбы. І я сказаў Прэзідэнту, што вы жывяце ў раі. Але самы вялікі скарб любой краіны, што аднолькава дастасавальна і да Беларусі, і да Экватарыяльнай Гвінеі, — гэта нашы людзі. Добрыя, працавітыя, якія шчыра жадаюць клапаціцца аб сваёй роднай зямлі, адкрытыя новым ведам, вопыту, і адчуваюць сяброў і аднадумцаў. Кіраўнік беларускай дзяржавы заявіў, што бачыць вялікі патэнцыял для развіцця Экватарыяльнай Гвінеі.

СТАР. 2

ЦЫТАТА ДНЯ

Андрэй БЕЛЯКОЎ,
начальнік Цэнтра па
рабочэ з насельніцтвам
і выбарчым працэсе
Акадэміі кіравання пры
Прэзідэнце:

«Мы шмат гаворым аб працэсе выбарна дэпутатаў, але, на мой погляд, трэба казаць і аб працэсе вылучэння і ўдзелу ў кампаніі ў якасці кандыдата. Асабліва для маладых людзей, для якіх гэты вопыт можа стаць добрым базавым стартапам для развіцця сваіх кампетэнцый, у прычыне для лабудовы кар'еры. Таму што прыносяць карысць людзям, якія пражываюць на тэрыторыі канкрэтнай акругі, у канчатковым выніку вырашаючы нейкія важныя праблемы, робячы добрыя справы, можна расці ў тым ліку і прафесійна і ісці да сваёй мэты ўпэўнена».

«МЫ НАВУЧЫМ ВАШЫХ ЛЮДЗЕЙ ТЭХНАЛОГІЯМ»

Экватарыяльная Гвінея — невялікая па тэрыторыі краіна, размешчаная ў Цэнтральнай Афрыцы на ўзбярэжжы Атлантычнага акіяна, але вельмі важная і паважаная ў рэгіёне дзяржава. Збольшага дзякуючы адкрытым у канцы XX стагоддзя самавітым радовішчам вуглевадародаў і шмат у чым дзякуючы палітыцы яе Прэзідэнта Тэадора Абіянга Нгемы Мбасога, які, дарэчы, зусім нядаўна, у верасні бягучага

Дэпутацкі кантроль

КАБ КРАМА СВЯТА НЕ ПСАВАЛА...

У перадсвяточныя дні дэпутаты Палаты прадстаўнікоў праводзяць маніторынгавыя акцыі ў аб'ектах гандлю, у тым ліку і ў гандлёвых пунктах Белкаапсаюза. Падчас маніторынгу дэпутаты звяртаюць увагу на асартымент, у першую чаргу тавараў штодзённага попыту (гэта пытанне нядаўна на нарадзе закрэпанаў Прэзідэнт), цэны і якасць абслугоўвання пакупнікоў. А напярэдадні навагодніх і калядных свят — абавязкова на наяўнасць святочнай прадукцыі. Карэспандэнты «Звязды» далучыліся да акцыі і разам з дэпутатамі Ігарам КАМАРОЎСКИМ, Васілём ПАНАСЮКОМ і Дзянісам КАРАСЁМ наведалі крамы Мінска і прысталіча.

Фота: Кацярэна УРБАН

СТАР. 4

Мы памятаем!

АЗАРЫЧЫ — НЕЗАГОЙНАЯ РАНА

На Гомельшчыне выш 1800 чалавек ушанавалі памяць бязвінных ахвяр фашызму і прынялі ўдзел у адкрыцці пасля маштабнай рэканструкцыі мемарыяльнага комплексу ахвяраў Азарыцкага лагера смерці ў Калінкавіцкім раёне.

У цырымоніі адкрыцця знакавага месца памяці прынялі ўдзел намеснік кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Ігар Луцкі, старшыня Гомельскага аблвыканкама Іван Крупко, памочнік Прэзідэнта — інспектар па Гомельскай вобласці Юрый Горлаў, старшыня Гомельскага абласнога Савета дэпутатаў Кацярэна Зенкевіч.

СТАР. 5

ISSN 1990 — 763X

У НОВЫ ГОД — СА СТАРЫМ СЯБРАМ!

Ідзе падпіска на I паўгоддзе 2024 года.

Усім, хто падпісаўся на I квартал або I паўгоддзе 2024 года, у падарунак чатыры календары: насценны, рэлігійны, народны і месяцавы.

«Мы павінны дапамагчы тым краінам, якія хочуць дабрабыту сваім народам і развіцця сваім дзяржавам»

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Аляксандр Лукашэнка адзначыў амбіцыйныя мэты, накіраваныя на павышэнне дабрабыту народа Экватарыяльнай Гвінеі, якія ставіць перад сабой Прэзідэнт гэтай краіны. І Беларусь гатова ў гэтым дапамагчы гэтак жа, як зрабіла ў супрацоўніцтве з яшчэ адной афрыканскай краінай — Зімбабвэ. «Краіна, якая не магла забяспечыць хлебам свой народ, сёння, як гаворыць Прэзідэнт Зімбабвэ, экспартуе збожжа. Усяго толькі за два гады мы разам вырашылі гэту праблему», — прывёў прыклад Аляксандр Лукашэнка.

Экватарыяльная Гвінея актыўна выступае за ўмацаванне афрыканскага адзінства, рэформу Савета Бяспекі ААН, якая адлюстроўвае ролю Афрыкі на міжнароднай арэне, паглыбленне палітычнага і эканамічнага ўзаемадзеяння ў Цэнтральнай Афрыцы. «Мець такога сябра — вельмі вялікі гонар. Беларусь з'яўляецца надзейным партнёрам для Экватарыяльнай Гвінеі. Сваё сяброўства мы падмацоўваем не толькі словам, але і справай», — падкрэсліў беларускі лідар.

Дарчы, у хуткім часе ў Малаба пачне працаваць пасольства Беларусі. Чакаецца, што да канца 2024 года пасольства Экватарыяльнай Гвінеі адкрыецца і ў Беларусі.

Аляксандр Лукашэнка пацвердзіў гатоўнасць прапанаваць комплексныя рашэнні для развіцця Экватарыяльнай Гвінеі. «Беларусь мае вопыт механізацыі і індустрыялізацыі сельскай гаспадаркі, наша тэхніка, тэхналогіі простыя і надзейныя, — запэўніў Прэзідэнт. — Упэўнены, што наша грузавае, аўтобусная, дарожна-будаўнічая, камунальная, пажарная, кар'ерная, лесанарыхтоўчая тэхніка будзе запатрабаваная».

Хуткія тэмпы набірае і супрацоўніцтва ў сферы аховы здароўя. Тут размова ідзе аб дапамоце ў кіраванні бальнічнымі комплексамі, падрыхтоўцы кадраў, арганізацыі першаснай медыцынскай дапамогі насельніцтву, пастаўках фармпрапаратаў і медыцынскай тэхнікі. Беларускі бок прадаставіў гранты гвінейскім студэнтам для навучання ў медыцынскіх ВНУ на тэрыторыі Беларусі.

Каб яшчэ больш зблізіць народы дзвюх краін, неабходна актыўна выкарыстоўваць магчымасці гуманітарнай сферы — адукацыю, навуку, спорт, турызм, культуру.

У сваю чаргу беларускі бок зацікаўлены ў пастаўках гвінейскай какавы, трапічнай агародніны і садавіны, сумеснай перапрацоўцы рыбнай прадукцыі.

«Беларусь гатова стаць для вашай краіны мостам у Еўразію. Разлічваем на вашу

сустрэчную падтрымку ў рамках Афрыканскага саюза і іншых інтэграцыйных аб'яднанняў. Перакананы, гэта будзе садзейнічаць росту дзелавой актыўнасці», — сказаў Аляксандр Лукашэнка.

У ходзе перагавораў і за іх рамках Аляксандр Лукашэнка некалькі разоў на розную аўдыторыю сказаў аб галоўным — у якой якасці Беларусь прыйшла ў Экватарыяльную Гвінею і аб якім менавіта фармаце супрацоўніцтва ідзе размова. «Мы, вядома ж, не прыехалі ў вашу краіну займацца дабрачыннасцю. Такой магчымасці ў нас няма, ды гэта і не трэба. І нажывацца за кошт вашых людзей, вашай краіны мы не збіраемся. Мы не каланізатары. Мы вашы сябры. Перадаючы вам тэхналогіі па многіх кірунках, у якіх вы маеце патрэбу, мы навучым вашых людзей гэтым тэхналогіям. Мы не будзем дасылаць да вас сваіх работнікаў. Мы дашлём сюды дастатковую колькасць спецыялістаў — у сельскай гаспадарцы, прамысловасці, ахове здароўя, адукацыі... А працаваць будучы вашы людзі. І наша задача — гэтаму навучыць вашых людзей», — сказаў кіраўнік беларускай дзяржавы.

Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў, што беларусы прыйшлі ў Экватарыяльную Гвінею як сябры, і прапанаваў зрабіць усё неабходнае, каб пашырыць супрацоўніцтва і на іншыя краіны рэгіёна. «Я вельмі б хацеў, каб мы з вамі зрабілі ўсё, каб з Экватарыяльнай Гвінеі мы маглі рушыць у іншыя краіны Афрыканскага кантынента з тымі тэхналогіямі, якія мы асвоім тут. Мы павінны дапамагчы тым краінам, якія хочуць дабрабыту сваім народам і развіцця сваім дзяржавам. Думаю, гэта ў нашых сілах ажыццявіць», — сказаў ён.

Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў, што Экватарыяльнай Гвінеі цяпер не патрэбны нейкія высокія тэхналогіі. Напрыклад, гэтай краіне не трэба запуськаць касмічныя апараты. Размова ідзе аб рэалізацыі больш прыземленых, але вельмі неабходных праектаў. І ў Беларусі ёсць пэўныя тэхналогіі, каб узяць Экватарыяльную Гвінею на адну дзве прыступкі вышэй. «Краіна не павінна траціць валюту на закупкі тых прадуктаў і тавараў, якія магчымы да вытворчасці ў Экватарыяльнай Гвінеі. Аксіёма», — падкрэсліў беларускі лідар.

Пасля завяршэння перагавораў у Малаба Аляксандр Лукашэнка і Тэадора Абіянг Нгема Мбасага падпісалі дарожную карту па развіцці супрацоўніцтва Рэспублікі Беларусь і Рэспублікі Экватарыяльная Гвінея. Яна распрацоўвалася з улікам патрэб экватарыяльнай Гвінеі і носіць комплексны

характар. Дакумент ахоплівае 15 ключавых напрамкаў узаемадзеяння, уключаючы каперацыйныя праекты, пастаўкі беларускай тэхнікі і арганізацыю яе абслугоўвання, сельскагаспадарчую сферу, ахову здароўя, фармацэўтыку і рэалізацыю медыцынскага абсталявання, лясную гаспадарку. Дарожная карта разлічана на 2024—2026 гады.

Прэзідэнт канстатаваў, што падпісаньня бакамі дакументы маюць агульны характар, але ў развіцці гэтых дакументаў ужо дамовіліся аб 74 канкрэтных праектах. «Вось гэта падзвіг, які здзейснілі члены ўрадаў Экватарыяльнай Гвінеі і Беларусі, нашы спецыялісты. 74 канкрэтных праектаў, якія мы павінны рэалізаваць у найбліжэйшыя 2-3 гады. Заўтра пачынаем капаць зямлю ў Гвінеі і вырашаць праблемы», — рэзюмаваў Аляксандр Лукашэнка.

У сваю чаргу яго афрыканскі калега Тэадора Абіянг Нгема Мбасага заявіў аб рашучасці надаць імпульс стварэнню альянсу Беларусі і Экватарыяльнай Гвінеі, каб забяспечыць устойлівае развіццё і сумесна супрацьстаяць глабальным выклікам: «Упэўнены, што альянс Беларусі і Экватарыяльнай Гвінеі будзе цвёрда прасоўвацца, каб выканаць нашы абавязальствы ў рамках Павесці-2030. Для нас Беларусь з'яўляецца прыярытэтам у нашай знешняй палітыцы». Ён узнагародзіў Аляксандра Лукашэнка ордэнам Незалежнасці Экватарыяльнай Гвінеі. Гэты ордэн — адна з найвышэйшых дзяржаўнагад краіны.

На другі дзень афіцыйнага візіту Аляксандр Лукашэнка з астраўнога сталічнага горада Малаба прыбыў на мацерыковую частку Экватарыяльнай Гвінеі. Каля трапа яго сустракаў Прэзідэнт краіны Тэадора Абіянг Нгема Мбасага. Ён запрасіў беларускага лідара паглядзець на новую сталіцу Экватарыяльнай Гвінеі, якая будзецца, — Сьюд-дэ-ла-Пас. Назва з іспанскага перакладаецца як Горад міру. Па гэтых аб'ектах будучай сталіцы прэзідэнты ездзілі на адной машыне.

Нягледзячы на больш аблегчаны фармат, Аляксандр Лукашэнка і Тэадора Абіянг Нгема Мбасага працягнулі сур'ёзную размову на тэму развіцця двухбаковага супрацоўніцтва. Кіраўнік беларускай дзяржавы пагутарыў і з першай лэдзі Экватарыяльнай Гвінеі — жонкай Прэзідэнта Канстансія Манге дэ Абіянг, якая ўжо бывала ў Беларусі і курыруе ў сябе ў краіне сферу медыцыны.

На завяршэнне візіту Прэзідэнт Экватарыяльнай Гвінеі асабіста праводзіў Аляксандра Лукашэнка да трапа самалёта.

«КАЛІ МЫ ДАМОВІМСЯ, МЫ ПРойДЗЕМ ХУТКА ГЭТЫ ШЛЯХ»

Пакінуўшы Экватарыяльную Гвінею, якая знаходзіцца на ўзбярэжжы Атлантычнага акіяна, самалёт беларускага лідара ўзяў курс на ўсход афрыканскага кантынента — на сталіцу Кеніі горад Найробі. Сустрэцца лідары краін дамовіліся яшчэ ў пачатку снежня на палях саміту па клімаце ў Дубаі.

Прэзідэнт Кеніі Уільям Рута цэпла прывітаў Аляксандра Лукашэнка. «Мы вельмі рады, што вы знайшлі час прыехаць да нас. Разуменню, што візіт будзе кароткатэрміновым, але ад гэтага не менш сардэчным з нашага боку. Гэта не афіцыйны візіт. Аднак гэта дае нам магчымасць запланаванаць візіт афіцыйны, мы вельмі рады, што вы знайшлі час наведаць нас і быць сёння з намі», — сказаў ён.

Паводле яго слоў, трэба вызначыць напрамку далейшага супрацоўніцтва і выйсці на нейкі канкрэты план. «Калі мы хочам супрацоўнічаць, я ўпэўнены, што мы такі план — дарожную карту — зможам вырацаваць. Так, як мы гэта зрабілі з іншымі краінамі Афрыканскага кантынента», — заявіў Прэзідэнт Беларусі.

«Вы павінны ведаць, спадар Прэзідэнт, што, калі мы дамовімся, мы пройдзем хутка гэты шлях, таму што ваша краіна вельмі важнае стратэгічнае становішча займае ў Афрыцы. Вы ў многім вызначаеце палітыку Афрыканскага кантынента. Аб гэтым мне расказаў Прэзідэнт Экватарыяльнай Гвінеі», — адзначыў Аляксандр Лукашэнка.

З улікам таго, што на найвышэйшым узроўні прынята рашэнне інтэнсіфікаваць двухбаковыя адносіны, кіраўнік дзяржавы прапанаваў групам спецыялістаў з Беларусі і Кеніі абмяняцца візітамі, блізка пазнаёміцца з краінамі, каб падрыхтаваць канкрэтны план дзеянняў па развіцці супрацоўніцтва.

Аляксандр Лукашэнка таксама запрасіў свайго кенійскага калегу здзейсніць візіт у Беларусь.

У Найробі Прэзідэнт Беларусі зрабіў запіс у Кнізе ганаровых гасцей: «Мінск зацікаўлены сур'ёзна ўмацаваць супрацоўніцтва з Найробі па шырокім спектры напрамкаў, перш за ўсё ў гандлёвай і інвестыцыйнай сферах. Упэўнены, у нашых краін вялікая сумесная будучыня. Жадаю Прэзідэнту Кеніі шчасця і здароўя, а дружалюбнаму кенійскаму народу — росквіту і дабрабыту».

У канцы Аляксандр Лукашэнка напісаў таксама фразу на беларускай мове: «Сардэчна дзякую і да новых сустрэч!».

Паводле БелТА.

ШТО Ё СВЕЦЕ РОБІЦЦА

Венесуэла і Гаяна правядуць перагаворы аб Эсекіба

Венесуэла і Гаяна правядуць перагаворы аб тэрытарыяльнай спрэчцы вакол рэгіёна Эсекіба — тэрыторыі, якая цяпер належыць Гаяне, але на яе актыўна прэтэндуе Каракас. Пра гэта паведаміў кіраўнік МЗС Венесуэлы Іван Хіль у сваім блогу. Пагадненню аб перагаворах папярэднічалі тэлефонныя размовы прэзідэнта Бразіліі і прэм'ер-міністра Сан-Вінсэнта і Грэнадзіна з венесуэльскім лідарам Нікаласам Мадурэ. Як вядома, у пачатку снежня ў Венесуэле прайшоў рэферэндум, падчас якога больш за 90 працэнтаў жыхароў краіны прагаласавалі за далучэнне рэгіёна Эсекіба, што займае больш за дзве трэці суседняй Гаяны. 9 снежня Нікалас Мадурэ падпісаў указ аб уключэнні Эсекіба ў склад Венесуэлы.

У краінах Еўропы расце трывога з-за пустых ваенных арсеналаў

У краінах Старога Свету расце трывога з-за пустых ваенных арсеналаў і аслабленага стану ўзброеных сіл па меры таго, як ЗША займаюць усё больш ізаляцыянісцкую

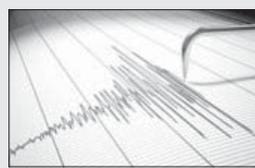
пазіцыю ў канфлікце ва Украіне. Аб гэтым паведаміла выданне The Wall Street Journal (WSJ), перадала ТАСС. Паводле ацэнак выдання, прычына апазення заключаецца ў тым, што прамысловы патэнцыял Еўропы па вытворчасці ўзбраенняў значна аслабеў за гады бюджэтных скарачэнняў пасля заканчэння халоднай вайны. У сувязі з бюджэтнымі абмежаваннямі на фоне маруднага эканамічнага росту краін Еўропы і старэння насельніцтва нарастае ваенная магчымасць становіцца даволі няпростай. Апроч гэтага, значная частка еўрапейскіх жыхароў выступаюць супраць ідэі фінансавання ваенных выдаткаў за кошт скарачэння выдаткаў на сацыяльнае забеспячэнне. У якасці прыкладу газета прыводзіць даныя, паводле якіх у ваенным арсенале Вялікабрытаніі на сёння маецца 150 танкаў і каля 12 спраўных дальнабойных артылерыйскіх гармат. Пры гэтым, як падкрэслівае WSJ, Вялікабрытанія лічыцца краінай з самымі буйнымі ў Еўропе выдаткамі на абарону. У сваю чаргу Францыя, якая займае другое месца па аб'ёмах ваенных расходаў, мае «менш за 90 адзінак цяжкай артылерыі». У гэты ж час у Германіі такая колькасць боепрыпасаў, якой хоціць усяго

«на два дні бою». Раней Politico са спасылкай на еўрапейскага чыноўніка паведамыла, што Еўрасаюз больш не зможа пастаўляць Украіне ўзбраенне без пагрозы ўласнай бяспекі. Акрамя таго, адзін з прадстаўнікоў адміністрацыі Джо Байдэна адзначыў, што пасля амаль двух гадоў інтэнсіўных баявых дзеянняў еўрапейскія запасы вычэрпаваюцца.

Сейсмолагі папярэдзілі аб вельмі высокай рызыцы моцнага землетрасення ў раёне Стамбула

Турэцкі сейсмолаг Наджы Герур заявіў, што верагоднасць пачатку моцнага землетрасення ў раёне Стамбула ў любы момант складае 47 працэнтаў, што з'яўляецца вельмі высокім паказчыкам рызыкі. Аб гэтым паведаміла ТАСС. Герур адзначыў, што верагоднасць узнікнення магутнага землетрасення ў раёне Мармуровага мора, дзе праходзіць лінія тэктанічнага разлому, вельмі высокая. Навуковец падкрэсліў, што калі разлом тэктанічнай пліты здарыцца ў раёне Кумбургаз, то магнітуда землетрасення будзе 7,2, а калі ў раёне Прынцавых астравоў, то магнітуда складзе 7. Акрамя таго, калі разлом мы здарацца адначасова, то можна чакаць землетрасення магнітудай 7,5, паведаміў Герур.

Вырашэнне праблемы

УНІКАЛЬНАМУ ПРАДПРЫЕМСТВУ — НОВАЕ ЖЫЦЦЁ

Наталля КАЧАНАВА правяла нараду па пытаннях захавання і развіцця вытворчасці вырабаў з натуральнага футра ў Белкаапсаюзе і сустрэлася з калектывам УП «Гроднакапфутра»

Нарада, у якой прынялі ўдзел прадстаўнікі ўрада, Беллеграма і Белкаапсаюза, стала працягам сустрэчы з калектывам дызайн-цэнтра па пашыве вырабаў з натуральнага футра GNL гандлёвага ўнітарнага прадпрыемства «Белкаапнешгандаль Белкаапсаюза». Даведаўшыся аб складаным становішчы ў дызайн-цэнтры, Старшыня Савета Рэспублікі, уаўнаважаны прадстаўнік кіраўніка дзяржавы ў Мінску выехала на вытворчасць і падрабязна вывучыла сітуацыю. У выніку было даручана забяспечыць прадпрыемства сыравінай у поўным аб'ёме, а гандлёвыя паліцы — шырокім асартыmentам прадукцыі з футра. Самае галоўнае, была пастаўлена задача — захавачь унікальны калектыў.

Падчас нарады па пытаннях захавання і развіцця вытворчасці вырабаў з натуральнага футра ў Белкаапсаюзе спікер верхняй палаты парламента пацікавілася, што зроблена для таго, каб захавачь калектыў. Акрамя таго, Наталля Качанова заслухала прапановы па забеспячэнні эфектыўнай дзейнасці прадпрыемства. Адна з мер, накіраваная на вырашэнне гэтых двух пытанняў, ужо прынята — дызайн-цэнтр па пашыве вырабаў з натуральнага футра GNL гандлёвага

ўнітарнага прадпрыемства «Белкаапнешгандаль Белкаапсаюза» далучаны да ўпраўлення па вытворчасці і рэалізацыі вырабаў з натуральнага футра УП «Гроднакапфутра».

Наталля Качанова звярнула ўвагу на тое, што гэта добры калектыў, які даволі эфектыўна працуе. Па яе словах, вырабы з футра, якія там ствараюцца, ведаюць не толькі ў нашай краіне, але і за яе межамі.

Старшыня Савета Рэспублікі спынілася на пытанні павышэння заробковай платы і сітуацыі з кадрамі на прадпрыемстве. «Вы ведаеце, што самае галоўнае ў нашай краіне, — гэта людзі, — падкрэсліла яна. — Прэзідэнт ад нас патрабуе справядлівых адносін да людзей».

Наталля Качанова заўважыла, што падабраць кваліфікаваных прафесійных спецыялістаў у галіну лёгкай прамысловасці сёння няпроста. Аднак і ў гэтым плане пэўныя меры ўжо прымаюцца.

Пасля нарады Старшыня Савета Рэспублікі сустрэлася з працоўным калектывам ўпраўлення па вытворчасці і рэалізацыі вырабаў з натуральнага футра УП «Гроднакапфутра». Звяртаючыся да прысутных, Наталля Качанова адзначыла, што пытанне далейшага функцыянавання прад-

прыемства ўжо практычна вырашана. Яна лічыць правільным, што ёсць і сыравінная база, і вытворчасць, якая займаецца пашывам і рэалізацыяй прадукцыі з гэтай сыравіны. «Зрабілі мадэрнізацыю прадпрыемства, выпускаем тканіны — значыць, павінен быць дызайн-цэх і пашыву», — удакладніла спікер.

Старшыня Савета Рэспублікі заўважыла, што Беларусь — адна з нямногіх дзяржаў свету, якая займаецца вырошчваннем норак. «Гэта тое, што сёння запатрабавана, — падкрэсліла яна. — Мы думаем, што гэта вытворчасць будзе пашырацца».

Падчас сустрэчы Наталля Качанова расказала аб дзейнасці Савета Рэспублікі, найважнейшых законапраектах, апошнім часам прынятых парламентарыямі. Спікер верхняй палаты парламента пажадала супрацоўнікам прадпрыемства паспяховай работы. «У вас выдатныя дружныя калектыў, — адзначыла яна. — Застаўся каццёк людзей, якія нават на невялікім заробку разумелі, што ёсць калектыў, ёсць справа, якая падабаецца. Мы вам удзячны за тое, што вы захавалі адданасць свайму калектыву, справе і ўсё ж такі не пакінулі гэту вытворчасць».

Вераніка КАНЮТА.

У тэму

Як раскажаў у размове з журналістамі **намеснік прэм'ер-міністра Леанід ЗАЯЦ**, у цэху па пашыве вырабаў з натуральнага футра ў сістэме Белкаапсаюза працуе 17 чалавек. Футравыя вырабы шыюць з сыравіны, якая вырабляецца ў зверагаспадарках Белкаапсаюза. «Мы бачым, што цяпер прадпрыемства працуе неэфектыўна, і прынята рашэнне яго дагрузіць», — канкрэтызаваў віцэ-прэм'ер.

У прыватнасці, супрацоўнікі, занятыя ў швейным цэху, далучаны да УП «Гроднакапфутра» — прадпрыемства, якое вырабляе сыравіну для гэтага цэха. Прычым плануецца павялічыць загрузку, у тым ліку за кошт павелічэння колькасці супрацоўнікаў. «17 чалавек, якія працуюць у цяперашні час, шыюць прыкладна 250 вырабаў за год, — патлумачыў Леанід Заяц. — Каб выйсці на прыбытковую работу і забяспечыць унутранае спажыванне вырабаў з натуральнага футра, прынята рашэнне на працягу трох месяцаў іх перабазіраваць у цэнтр Мінска (цяпер прадпрыемства знаходзіцца на ускраіне горада), стварыць там прадпрыемства на 34 чалавекі, павялічыць магутнасці і выйсці на стварэнне вырабаў у аб'ёме

400 штук. Гэта дазволіць, безумоўна, загрузіць магутнасці і забяспечыць у далейшым паступленне вырुकі».

Па словах намесніка прэм'ер-міністра, прадпрыемства важна мець гнуткую сістэму продажу, выйсці на растэрміноўку плацяжу. «Палічым, на які перыяд можна даць растэрміноўку нашым грамадзянам, з тым разлікам, каб тавар не залежваўся, а рэалізоўваўся, — удакладніў віцэ-прэм'ер. — І не толькі ўнутры нашай краіны, але і за яе межамі. На гэтыя вырабы ёсць ужо цікавасць кітайскіх спажываўцоў».

Леанід Заяц звярнуў увагу на тое, што Беларусь на дадзены момант адна з нямногіх вырабляе футра норкі. Ковідныя абмежаванні прымусілі многія краіны закрыць адпаведныя вытворчасці. «Мы захавалі, развілі, выйшлі на зададзеныя бізнес-планам параметры аб'ёму вытворчасці ў 550 тысяч скурак норкі, — падкрэсліў намеснік прэм'ер-міністра. — Усё гэта пойдзе на рэалізацыю. Частка скурак паступіць на ўнутраны рынак (для пашыву вырабаў), астатняе мы прададзім за межы краіны. Бачым, што ў гэтым годзе ўпершыню на працягу апошніх 12 гадоў зверагаспадаркі краіны будуць генерыраваць прыбытак».

Надвор'е

Мокры снег з дажджом, пад нагамі — каша Раніцай даволі небяспечная галалёдзіца

Трохі памарозіла ў гэтым снежні і хопіць? А цяпер на дварэ чыста беларускі снежань эпохі глбальнага пацяплення. Уначы слабы мароз і снег, а ўдзень слабы плюс і мокры снег з дажджом. Такое незразумелае надвор'е чакаецца практычна на працягу ўсяго тыдня. Пра гэта паведамляюць спецыялісты Рэспубліканскага цэнтра па гідраметэаралогіі, кантролі радыеактыўнага забруджвання і маніторынгу навакольнага асяроддзя Мінпрыроды.

У аўторак умовы надвор'я ў Беларусі будуць вызначаць атмасферныя франты і цёплая вільготная паветраная маса. Воблачна. На большай частцы тэрыторыі краіны пройдуць ападкі ў выглядзе снегу, мокрага снегу і дажджу. Месцамі чакаюцца слабыя туман і галалёд. На асобных участках дарог галалёдзіца. Вецер паўднёвы ўмераны. Тэмпература паветра днём будзе складаць ад мінус 2 градусаў да плюс 4. Атмасферны ціск ноччу будзе слаба падаць, днём істотна не зменіцца.

У сераду чакаецца ўплыві фронтальных раздзелаў і цёплай вільготнай паветраных мас атлантычнага паходжання. Будзе таксама воблачна. На большай частцы тэрыторыі краіны пройдуць ападкі ў выглядзе мокрага снегу і дажджу. Месцамі па краіне чакаюцца туман і слабы галалёд, на дарогах галалёдзіца. Вецер паўднёвай чвэрці ўмераны. Тэмпература паветра на працягу сутак складзе ад мінус 3 да плюс 3 градусаў.

У чацвер чакаецца змяненне надвор'я (актыўныя ападкі) і крыху пахаладае. У гэтыя суткі краіна апынецца пад уплывам цыклону, які союваецца з Карпат на Бранскую вобласць Расіі. Воблачна, ноччу па поўначы з праясненнямі. На большай частцы тэрыторыі краіны пройдуць ападкі (у асноўным мокры снег, па паўднёвым усходзе краіны з дажджом), раніцай і днём у паўднёва-ўсходніх раёнах Беларусі месцамі ападкі моцныя. У асобных раёнах прагназуюцца туман і слабы галалёд, на дарогах галалёдзіца. Вецер усходні з пераходам на паўночны ўмераны, у дзённыя гадзіны месцамі парывісты. Тэмпература паветра на працягу сутак ад мінус 3 да плюс 3 градусаў, ноччу па поўначы краіны пры праясненнях паветра будзе астуджацца да мінус 5 градусаў.

У пятніцу ноччу на большай частцы тэрыторыі, днём месцамі па краіне чакаецца кароткачасовы снег і мокры снег. На асобных участках дарог галалёдзіца. На працягу сутак будзе мінус 5 — плюс 1 градус, а ўначы пры праясненнях — да мінус 7 градусаў.

Паводле інфармацыі айчынных сіноптыкаў, нястойлівае з ападкамі рознай фазы і інтэнсіўнасці надвор'е чакаецца і ў выхадныя. У суботу месцамі па краіне пройдзе кароткачасовы снег, мокры снег. На асобных участках дарог галалёдзіца. Уначы слупкі тэрмометра пакажуць мінус 1—8 градусаў, а ўдзень — мінус 4 — плюс 2 градусаў.

Уядзелю на большай частцы тэрыторыі краіны прагназуюцца ападкі ў выглядзе мокрага снегу і дажджу. Месцамі згусціцца туман, утворацца слабы галалёд, на дарогах галалёдзіца. Уначы тэмпература паветра апусціцца да мінус 5 — плюс 2 градусаў, а ўдзень — мінус 2 — плюс 5 градусаў.

Сяргей КУРКАЧ.

Дэпутаты Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь выказваюць глыбокае спачуванне члену Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў па нацыянальнай бяспецы Марыне Аляксандраўне Лянчэўскай у сувязі з напатакшым яе вялікім горам — смерцю МАЦІ.

Зварот віртуальны — дапамога рэальная

Старшыня Віцебскага аблвыканкама Аляксандр СУБОЦІН правёў прамую тэлефонную лінію. За тры гадзіны да кіраўніка вобласці звярнуліся 35 чалавек.

Шмат звяротаў, як і заўсёды, сезонных. З надыходам зімовых маразоў людзі скардзяцца на недастатковае ацяпленне і прамярзанне сцен, пасля чаго з'яўляюцца сырасць і цвіль. З такімі праблемамі сутыкнуліся жыхары дамоў № 1 на вуліцы Воінаў-Інтернацыяналістаў, 4-й і 6-й Задарожных, Карла Маркса ў абласным цэнтры, Азёрнай у аграгарадку Ноўка, Маладзёжнай у аграгарадку Акцябрская. Маці дваіх дзяцей з Талачына падкрэсліла, што падлеткі мёрзнуць. «Асабліва ў класах, якія выходзяць на паўночны бок. Прамерзлыя сцены. Прычым такая сітуацыя складваецца не першую зіму. Мы звярталіся да мясцовых улад, яны абяцаюць нешта зрабіць, але пакуль выніку няма», — расказала заўніца.

Гэтыя пытанні губернатар узяў пад асабісты кантроль і даручыў кіраўнікам на месцах высветліць, што можна тэрмінова выправіць, а што патрабуе капітальных работ. «У любым выпадку людзям трэба дапамагчы, і ў першую чаргу — дзеяннем», — падкрэсліў Аляксандр Субоцін.

Пенсіянер з Віцебска звярнуўся з просьбай вырашыць пытанне

абходжання з адходамі. З-за таго, што летам у шматкватэрным доме заварылі смеццеравод, людзям пажылога ўзросту цяжка спускацца з пакетами да кантэйнераў. «Ліквідацыя смеццераводаў — гэта рэспубліканская практыка, якая прымяняецца ва ўсіх рэгіёнах. Аднак мы даручым мясцовым уладам разабрацца ў сітуацыі і знайсці альтэрнатыўныя варыянты для ўсіх катэгорый насельніцтва», — растлумачыў кіраўнік вобласці.

Пытанне своєчасовага вызаву смецця турбуе і жыхароў шматкватэрных дамоў у Малых Лётцах Віцебскага раёна: машына забірае адходы раз на месяц, а ўвесь гэты час пляцоўка запоўнена, смецце расцягваецца жывёламі.

Некалькі званкоў датычыліся работы грамадскага транспарту, у прыватнасці аўтобусаў, якія ходзяць у Мішкава і мікрараён Біцляў. Апошнім часам мікрараён разбудаваўся, людзям літаральна не хапае месцаў у аўтобусах і маршрутных таксі, апошнія праходзяць міма прыпынкаў. Заўніца папрасілі пусціць на маршрут больш адзінак транспарту або дадаць неабходныя прыпынкі для іншых маршрутаў.

Жыхары некаторых дамоў горада Віцебска паскардзіліся на завышаныя сумы на ацяпленне ў жыроўках. Весветлілася, што прыборы ўліку спажывання цеплавой энергіі былі на рэспубліканскай праверцы і разлік вёўся па-іншаму. Людзям вернуць розніцу пасля заканчэння ацяпляльнага сезона.

Жыхарку так звананага сінга дома на вуліцы Леніна хвалюе ўстанова з фрыкцыйнай вытворчасцю пончыкаў, якую плануець адкрыць у будынку пад яе кватэрай. Па словах жанчыны, пазбегнуць характэрных пахаў і шуму для суседзяў кафэ не ўдасца, бо апошняе плануець адкрыць у былых жылых памяшканнях з неналежанай шумаізаляцыяй. Такі вопыт жыхары «сінга дома» ўжо маюць — побач працуюць некалькі ўстановаў грамадскага харчавання. Губернатар паабяцаў паглыбіцца ў пытанне і паведаміць жыхарам дома аб рашэнні.

Падчас прамой тэлефоннай лініі прагучалі пытанні аб адкрыцці крамы і аптэкі ў пасёлку Віцеба Віцебскага раёна, аднаўленні чаргі для атрымання жылля шматдзетнай сям'і, замены ліній электраперадачы, капітальнага рамонтна дамоў.

Жыхарка Віцебска прапанавала заклікаць неабяжыраваных выйсці на прыборку парку Мазурына. Аляксандр Субоцін адзначыў, што добраўпарадкаванне парку ён лічыць адным з прыярытэтных кірункаў работы па развіцці Віцебска і фарміраванні камфортнага гарадскога асяроддзя. «Сёння мы актыўна займаемся цэнтральнай часткай, але паступова пераўтварэнні будучы рухацца да ўскраін. Мэта — зрабіць увесь горад прыгожым. У гэтым аспекце Парк Мазурына — адна з прыярытэтных грамадскіх прастор для развіцця. Такую задачу я вызначыў для ся-

бе, і новы старшыня гарвыканкама Геннадзь Сабінч пацвердзіць маю пазіцыю. Акрамя таго, сярэд прыярытэтаў — гарадская набярэжная і заапарк. Усе гэтыя аб'екты трэба зрабіць максімальна камфортнымі месцамі для адпачынку. Будзе здорава, калі атрымаецца набярэжную падоўжыць да парку Мазурына, каб з'явілася магчымасць з цэнтра па беразе даходзіць да паркавай зоны. Гэта ўсё ў планах, але, вядома, не на найбліжэйшую перспектыву», — паведаміў старшыня аблвыканкама.

Пераважная большасць званкоў паступіла з Віцебска і раёна, пытанні агучылі і жыхары Бешанковічаў, Талачына, Аршанскага раёна. Тры заяўніцы патэлефанавалі Аляксандру Субоціну, каб падзякаваць за аказаную дапамогу.

«Я меркаваў, што будзе больш пытанняў па расчыстцы вуліц, але людзі з разуменнем ставяцца да сітуацыі і бачаць, што пайшлі зрухі. Раней было шмат звяротаў па транспартных зносінах, цяпер адзінакавыя. Значыць, ідзе паступовая праца. Але ёсць і тое, што пакуль выпадае, на жаль, з поля зроку, і людзі пра гэта кажуць падчас прыёмаў, тэлефонных ліній, паказваюць нам, дзе мы працуем недастаткова. Таму такі фармат зносін з жыхарамі рэгіёна заатрабаваны, павінен быць. Ён карысны і людзям, і ўладзе», — рэзюмаваў Аляксандр Субоцін.

Аляксандра ГВОЗДЗЕВА.

КАБ КРАМА СВЯТА НЕ ПСАВАЛА...

ЁСЦЬ НАД ЧЫМ ПРАЦАВАЦЬ

Першы пункт маніторынгу — гандлёвы аб'ект, які ўваходзіць у сістэму спажывааперацыі: крама «Про запас» у пасёлку Ждановічы. Што убачылі дэпутаты? На першы погляд усё добра. Прыгожыя, запоўненыя паліцы, святочнае ўбранне гандлёвай залы, але ж пры больш пільным аналізе знайшліся і пэўныя хібы ў асартыменце. Некаторых даволі папулярных тавараў у наяўнасці не было ўвогуле, як пітная вада, напрыклад. Даволі бедна прадстаўлены малочная і мясная прадукцыя, як і падарункавыя наборы да свят. А, між тым, Прэзідэнт паставіў канкрэтную задачу — забяспечыць поўны асартымент у крамах малых населеных пунктаў: «Святы павінны быць не толькі для начальнікаў, жыхароў Мінска і буйных гарадоў. Святы павінны быць для ўсіх».

Звярнулі дэпутаты ўвагу і на тэрміны прыдатнасці некаторых каўбасных вырабаў. У некаторых да іх сканчэння засталася літаральна менш за суткі. «Што будзеце рабіць, калі не купіць? Можна, варта прадаць па акцыі, са скідкай?» — прагучала рэзоннае пытанне, якое ў аднолькавай меры адносілася і да гатовых страў у кулінарным аддзеле: розных салатаў і прадукцыі хуткага прыгатавання. Дарэчы, калі размова зайшла пра гатовую прадукцыю, Васіль Панасюк агучыў цікавую прапанову: «А чаму б не наладзіць дастаўку ваших страў? Менавіта нацыянальных — разносяць жа розную піцу ды сушы. А чаму б драпікі тры ж не дастаўляць? Тым больш што ў вас, акрамя крамы, кафетэрыі побач». Так, ідэя прывабная, толькі трэба добра яе прапрацаваць.

У цэлым дэпутаты адзначылі, што, нягледзячы на некаторыя пытанні да асар-

тыменту і выкладкі тавараў, работа па ўдасканаленні абслугоўвання ідзе. Можна не так хутка, на што ёсць аб'ектыўныя прычыны, але калектыву імкнецца быць дастойным канкурэнтам размешчаным побач крамам іншых гандлёвых сетак. А з'яўляюцца на некаторыя катэгорыі тавараў ужо сёння «Про запас» можа даць ім значную фору.

Падводзячы вынікі праверкі, Васіль Панасюк зазначыў: «Нельга сказаць, што крама не гатова па элементарных, штодзённых прадуктах, прадуктах да святочнага стала. Але ж хацелася б, каб з'явіліся і фінансавыя магчымасці, і арганізацыйныя захады ў павелічэнні пераднавагодняга, святочнага асартыменту. Таксама варта звярнуць увагу на форму падачы тавараў, іх выкладку і, канешне, трэба арганізоўваць рознага роду акцыі, каб на паліцах не заставаліся пратэрмінаваныя тавары».

Дзяніс Карась у сваю чаргу дадаў, што наша краіна цалкам забяспечвае сваю харчовую бяспеку і тым больш прыкра глядзець на бедны асартымент у крамах. Такага быць не павінна.

ПРЫКЛАД ГАСПАДАРСКАГА ПАДЫХОДУ

Другі пункт — крама КУП «ГЦ Радзівілаўскі» ў гандлёвым цэнтры «Сталіца». Яна цікавая тым, што ў сеткі змяніўся ўладальнік, цяпер гэта УП «Мінскі холадакамбінат № 2», а непасрэдна сам гандлёвы пункт перажыў істотную рэканструкцыю і аптымізацыю гандлёвых плошчаў.

І, як адзначылі парламентарыі, змены — толькі ў станючы бок. Пасля рэканструкцыі гандлёвая зала крамы стала кампактнай, набыла прывабнасць і эстэтычнасць. Разам з тым значна пашырыўся асартымент, а вы-

Даведка «Звязды»

За першыя тры кварталы гэтага года дэпутаты правялі 901 маніторынгавае мерапрыемства ў 1705 гандлёвых аб'ектах. Па выніках праверак у Савет Міністраў і Міністэрства антэманопольнага рэгулявання і гандлю накіроўваліся канкрэтыя прапановы і рэкамендацыі.

кладка тавараў стала больш зразумелай і лагічнай для пакупнікоў: знайсці патрэбны стала зручней. А з улікам месцазнаходжання крамы гэта немалаважны момант, бо побач два вакзалы, буйныя навуцальныя ўстановы, а таму хуткасць абслугоўвання пакупнікоў тут далёка не апошні фактар паспяховай работы. Аб гэтым жа сказаў і Васіль Панасюк, які так і пазначыў гандлёвы пункт — крама «хуткіх ног», якой зусім не падыходзіць «статычны» фармат гандлю. Аб правільнасці абранай стратэгіі развіцця гавораць і лічбы — штодзённая выручка крамы павялічылася амаль удвая.

Аднак былі ў дэпутатаў і заўвагі — гэта ўсё тая ж зніжка на прадукцыю хуткага прыгатавання і прадукты з тэрмінам прыдатнасці, якім заканчваецца (тут, дарэчы, не ўсё залежыць толькі ад калектыву крамы). У якасці пажадання Дзяніс Карась выказаў думку наконт уводжэння фірменнай дысконтна праграмы, бо, як бы гэта ні банальна, менавіта такія захады прывабліваюць пакупнікоў.

На заканчэнне маніторынгу старшыня Пастаяннай камііі Ігар КАМАР'ОЎСКІ падкрэсліў: «Гэтая крама — сведчанне прафесійнага падыходу да работы кіраўніцтва холадакамбіната, кіраўніцтва самога гандлёвага аб'екта і калектыву ўвогуле. Цяперашні калектыв не толькі прафесійны, але і высокаматываваны. А гэта і ёсць залог поспеху і далейшага развіцця».

**Уладзімір ВЯРЭНІЧ.
Фота Кацяр'іны УРБАН.**

**(Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.)**

АЗАРЫЧЫ — НЕЗАГОЙНАЯ РАНА

(Заканчанне.
Пачатак на 1-й стар.)

З 10 да 19 сакавіка 1944 года ў канцлагерах пад агульнай назвай Азарычы армія вермахта на невялікую плошчу ў багністай мясцовасці сагналі каля 50 тысяч грамадзянскага насельніцтва — жыхароў Гомельскай, Магілёўскай, Палескай абласцей Беларусі, а таксама Смаленскай і Арлоўскай абласцей Расіі. Пад адкрытым небам ад холаду, смагі і голаду ўсяго за дзесяць дзён у лагеры памерла амаль 20 тысяч чалавек. Вядома, што канцлагеры такога тыпу былі толькі ў Беларусі. Упершыню ў гады Другой сусветнай вайны вязняў выкарыстоўвалі ў якасці біялагічнай зброі: спецыяльна заражалі людзей сыпным тыфам з разлікам, што пасля інфекцыі перакінецца на часці Чырвонай Арміі, якія наступалі. Гэта быў жудасны эксперымент. Так мірных жыхароў выкарыстоўвалі ў якасці жывога шчыта паміж вермахтам і Чырвонай Арміяй. Апрабаваны на беларускай зямлі «прыём» нямецкае камандаванне планавала прымяняць і ў далейшым. У сакавіку 1944 года вязняў Азарыцкага лагера смерці вызвалілі войскі 65-й арміі 1-га Беларускага фронту.

Немаўляты паміралі ад голаду і холаду. Маці вар'ячалі ад бясцілія і гора. Адмаўляючыся прымаць смерць дзіцяці, жанчыны працягвалі саграваць сваім целам нежывых малых. У такім стане іх знаходзілі пасля вызвалення салдаты і медыкі. Пазней у сваіх успамінах яны напішучу: «Той не чалавек, хто можа такое заб'ць», — нагадаў **старшыня аблвыканкама Іван КРУПКО**.

Кіраўнік рэгіёна падкрэсліў, што сёння надышла наша чарга не проста захаваць, а абараняць заваяванне Салдат Перамогі —

суверэнную, незалежную Беларусь.

— У адным са сваіх выступленняў наш Прэзідэнт гаварыў аб тым, што настаў час абараніць гонар Сцяга пераможцаў. І кожны жыхар Беларусі гэта разумее, — падкрэсліў Іван Крупко. — З кожным днём усё менш жывых герояў Вялікай Перамогі і сведкаў тых страшных гадоў. Таму такі настойлівы запыт на стварэнне і рэканструкцыю мемарыялаў. Толькі ў нашай вобласці апошнім часам мы штогод аднаўляем і ўводзім знакавыя для кожнага беларуса памятныя мясціны: Ала, Партызанскае крынічка, сёння — Азарычы.

Губернатар зазначыў, што ў рэгіёне пачата рэканструкцыя мемарыяла Дзеціям — ахвярам вайны

далучыцца — на рэканструкцыю комплексу былі накіраваны сродкі, заробленыя на рэспубліканскім суботніку.

Абеліск на месцы Азарыцкага лагера смерці быў узведзены ў маі 1965 года. Тры сталы, на якіх высечаны вобразы вязняў — жанчын, дзяцей, старых, — былі ўстаноўлены падчас абнаўлення мемарыяла ў 1974 годзе. У канцы 2021 года праект рэканструкцыі мемарыяльнага комплексу «Лагер смерці Азарычы — боль і памяць» вылучылі на конкурс грамадзянскіх ініцыятыў Гомельскай абласной асацыяцыі мясцовых Саветаў дэпутатаў. Ідэю ініцыятыўнай групы Азарыцкага сельвыканкама падтрымалі на ўсіх узроўнях.

Маштабная рэканструкцыя дазволіла значна пашырыць тэрыторыю мемарыяльнага комплексу. Тут размясціліся інфармацыйны музейны павільён і шэраг знакавых архітэктурных кампазіцый. Каб кожны наведвальнік змог адчуць страшныя падзеі сакавіка 1944 года, на кампазіцыйных мема-

ў Жлобінскім раёне. На плошчы Паўстання ў Гомелі будзе ўзведзены мемарыял ахвярам генацыду.

— Вельмі важна, што пакулы вядучы на аб'ектах будаўнічых работ, мы зноў і зноў вяртаемся да архіўных дакументаў, перачытваем кнігі па гісторыі, тым самым замацоўваючы ў памяці падзеі тых страшных гадоў, — дадаў кіраўнік рэгіёна.

— Наша задача — захаваць мір і не дапусціць паўтарэння таго, што адбывалася. А тут было фізічнае і маральнае знішчэнне нашага народа. Як тады мы выстаялі, змаглі пераадолець, так і сёння пераадолеем. Краіны калектывага Захаду павінны гэта зразумець. Не ўмешвайцеся ў наша жыццё! Мы самі ведаем, як яго будаваць, як выхоўваць сваіх дзяцей. І мы ніколі не здзімімся памяці тых людзей, якія тут загінулі. І слава воінаў-пераможцаў заўсёды будзе ў нашых сэрцах і сэрцах нашых дзяцей, — падкрэсліў падчас мітыngu ў памяць аб ахвярах Азарыцкага лагера смерці **намеснік кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Ігар ЛУЦКІ**.

Удзел ва ўрачыстым адкрыцці абнаўленага мемарыяльнага комплексу прыняла **былы вязень лагера смерці ў Азарычах Алена Сямёнаўна ЦЯСЛЕНКА**.

— Семдзесят дзевяць гадоў таму савецкія войскі вызвалілі нас. Як зараз памятаю: мы, змучаныя, амбарожаныя, выходзім з канцлагера па вузкай сцяжынке, якую размініравалі чырвонаармейцы генерала Батава. Вызваленне

з палону стала для мяне другім днём нараджэння. У лагеры я была з маці і дзвюма сёстрамі. Штодзень там ад голаду, холаду і тыфу паміралі тысячы чалавек. Сярод іх аказалася і мая сяродная сястра Оля. Нікога з памерлых не кавалі. Людзі — жывыя і мёртвыя — так і заставаліся на мерзлай балотнай зямлі. І кожны дзень у лагеры мог стаць для любога з нас апошнім. Жах, перажыты ў тыя дні, пераследуе нас, вязняў, усё жыццё. Захопнікі, якія развязалі тую жорсткую, крывадушную вайну, пацірпелі парахжэнне. Мільёны бязвінна загубленых душ сталі для іх нямым праклёмам з вечнасці. Хачу выказаць падзяку кіраўніцтву краіны, вобласці, нашага раёна, усім людзям, якія прынялі ўдзел у зборы сродкаў на стварэнне мемарыяла. Абавязак усіх нас — памятаць пра падзеі вайны, пра яе герояў і ахвяры. Гэта трэба для таго, каб не дапусціць новай вайны, каб маладое пакаленне не адчула тых жахаў, якія выпалі на нашу долю, — заклікала Алена Сямёнаўна.

Адкрыты пасля маштабнай рэканструкцыі мемарыял ахвярам Азарыцкага лагера смерці ў Калінкавіцкім раёне ў Год міру і стварэння народнай патрыятычнай праект, знакавы не толькі для Гомельшчыны, але і ўсёй краіны. Аднаўленне месца памяці пачалося ў сакавіку бягучага года. Кожны беларус атрымаў магчымасць

размешчаны дакументальныя фатаграфіі, зробленыя пасля вызвалення вязняў. Цэнтральнае кампазіцыя — «Каміян прасвятлення» — чатыры шматгранныя сталы з пано з павялічанымі архіўнымі фота. Радкі з успамінаў аб трагедыі былых вязняў выгравіраваны на «Вежы памяці» — архітэктурнай кампазіцыі вышыняй амаль сем метраў. Асобнае месца адведзена «Сцяне смутку» з паклоннымі крыжамі. Адметнасць мемарыяльнага комплексу — першы ў краіне памятны знак у гонар подзвігу савецкіх ваенных медыкаў, якім пасля вызвалення палонных Азарыцкага лагера смерці ўдалося спыніць эпідэмію тыфу.

— Задача любога мемарыяла — нагадаць аб трагедыі, якая здарылася ў канкрэтным месцы. Таму перад намі стаяла задача не толькі даць людзям больш інфармацыі, але і эмацыянальна ўзрушыць. Да дасягнення такога эфекту абавязваюць падзеі, якія мы заклікаем ўвекавечыць. Легка такія праекты не даюцца — на працягу ўсёй працы было эмацыянальна цяжка. Не адпускала думка аб тым, каб, не дай бог, падобнае не паўтарылася зноў, — падзяліўся **Сяргей ПЯРВІЦКІ**, галоўны архітэктар праекта мемарыяльнага комплексу ахвярам Азарыцкага лагера.

Наталля КАПРЫЛЕНКА. Фота ТК «Гомельшчына афіцыйна».

МЕМАРЫЯЛЬНЫ КОМПЛЕКС "АЗАРЫЧЫ"

Рэканструкцыя мемарыяла:

- У сакавіку 1944 года войскі 65-й арміі 1-га Беларускага фронту вызвалілі вязняў Азарыцкага лагера смерці.
- У памяць вясні лагера смерці ў 1965 годзе створаны мемарыяльны комплекс "Азарычы".
- З сакавіка 2023 года праводзілася маштабная рэканструкцыя мемарыяла. На рэканструкцыю комплексу накіраваны сродкі, заробленыя на рэспубліканскім суботніку.

Узведзена вясня памяці - асыметрычнае збудаванне вышыняй амаль 7 м, дзе выгравіраваны ўспаміны былых вязняў.

Уздоўж іраю забалочанай мясцовасці размешчана сцена смутку з паклоннымі крыжамі.

Устаноўлены першы ў рэспубліцы знакі ў памяць ваенным медыкам, якія спынілі распаўсюджванне злідзім тыфу.

Тэрыторыя комплексу расшырана да 1,75 га, узведзены інфармацыйны павільён.

"АЗАРЫЧЫ" - ЖЫВЫ ШЧЫТ ВЕРМАХТА

У 1944 годзе нямецкія аўтагтані створылі тры лагеры смерці (Дзеці, Азарычы, Падсіенкі) пад агульнай назвай "Азарычы".

Плошчэцю мясцовасці абгародзілі жалезным дротам, валот зямінравал.

Пад выліданымі аэравацыі сагналі 50 тысяч вязняў, з іх 15,96 тыс. - дзеці, 14 тыс. - жанчыны, больш за 4 тыс. - старых.

Людзі ўтрымліваліся пад адкрытым небам, без вады і іны пра тэмпературы паветра ад 0 да -15.

Тут упершыню прымянілі бактэрыялагічную зброю - сыпны тыф.

Сяродня працілася жывы ў Азарычах - каля трых сутак.

Лагер прапрацаваў 10 дзён, за гэты час у яго загінулі больш за 20 тысяч чалавек.

33,48 тысяч вязняў лагера "Азарычы" былі вызвалены савецкімі войскамі.

80% асважэння збудаванні, зроблены на рэспубліканскім суботніку 22 чэрвеня 2023 года, згодна з пастановай ураду ад 10.04.2023 №24, прызначаны на рэканструкцыю мемарыяльнага комплексу.

На тэрыторыі Дзяржаўнага раёна Палескай абласці (Лагер Нараньскага раёна Гомельскай абласці).

Фрама: Гомельскі аблвыканкам, афіцыйны сайт. © Інфармацыя 46874

Сяргей ЛЕБЕДЗЕЎ:

«ДЗЯРЖАВЫ СНД ВЫСТУПАЮЦЬ СПРАВЯДЛІВАГА ШМАТПАЛЯРНАГА

8 снежня споўнілася 32 гады з дня ўтварэння Садружнасці Незалежных Дзяржаў — аб'яднання, якое было заклікана змякчыць негатыўны наступствы знікнення на карце сусвету адной вялікай краіны і дапамагчы цвёрда ўстаць на ногі на яе месцы новым маладым дзяржавам, стварыць прастору для прыняцця іншых міжнародных узаемаадносін: ашчадных, гнуткіх, накіраваных на ўзаемную падтрымку. Сёння Садружнасць — найбуйнейшае на постсавецкай прасторы рэгіянальнае інтэграцыйнае аб'яднанне, аб унікальнасці і запатрабаванасці якое неаднаразова казаў Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка і кіраўнікі іншых дзяржаў-удзельніц. Пра тое, як аб'яднанне спраўляецца з сучаснымі геапалітычнымі выклікамі, які мае патэнцыял і на што накіравана ў будучыні, наша размова з Генеральным сакратаром СНД Сяргеем ЛЕБЕДЗЕЎМ.

«Разам мы можам уплываць на геапалітычныя працэсы»

— Сяргей Мікалаевіч, час, у які мы жывём, называюць турбулентным, пераходным, для простых людзей жа ён трывожны. Як геапалітычныя працэсы, якія робяць яго такім, уплываюць на Садружнасць і ці можа Садружнасць уплываць на геапалітычныя працэсы?

— Спраўды: ацэньваючы сённяшняю сітуацыю ў свеце, даводзіцца са шкадаваннем канстатаваць, што міжнародная абстаноўка працягвае пагаршацца. Нарастаюць фактары, якія негатыўна уплываюць на міжнародную бяспеку, спробы ігнаравання агульнапрызнаных прынцыпаў і нормаў міжнароднага права, міжнародны тэрарызм і экстрэзм, трансгранічная арганізаваная злачыннасць, выкарыстанне інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій у злачынных мэтах, іншыя транснацыянальныя пагрозы.

Дзяржавы — удзельніцы СНД занепакоеныя тым, што наступальнае развіццё нашых краін ускладняецца негатыўным уздзеяннем цэлага шэрагу знешніх фактараў, сярод якіх абстрактнае геапалітычнае і геаэканамічнае саперніцтва, прымяненне асобнымі дзяржавамі аднабаковых абмежавальных мер, якія ідуць уразрэз з нормамі міжнароднага права, спробы ўмяшання.

Мы жывём у няпросты час. Народы і краіны Садружнасці шмат перажылі разам. Разам мы прайшлі складаны шлях станаўлення, знайшлі новыя аптымальныя формы супрацоўніцтва і інтэграцыі. Базавыя прынцыпы функцыянавання СНД — права дзяржаў-удзельніц на выбар уласнай мадэлі развіцця і магчымасць выбіраць напямкі ўзаемадзеяння, якія ўяўляюць для іх найбольшую цікавасць. Узаемавыгаднае супрацоўніцтва ў рамках

Садружнасці адпавядае нацыянальным інтарэсам кожнай дзяржавы СНД. І, безумоўна, разам мы можам уплываць на геапалітычныя працэсы і робім гэта. Дзяржавы СНД выступаюць за зацвярджэнне справядлівага шматпалярнага светаўладкавання, прызнанне разнастайнасці шляхоў свабоднага развіцця дзяржаў на аснове агульначалавечых каштоўнасцяў.

— Мы з'яўляемся таксама сведкамі абстрактнай адносін паміж некаторымі краінамі Садружнасці. Як у гэтым святле глядзець на мэты і задачы арганізацыі, канцэпцыю яе развіцця?

— Не буду адмаўляць: сёння мы бачым прыклады няпростых адносін краін СНД адна з адной. Але практыка і жыццё паказваюць, што супрацоўніцтва ў межах СНД застаецца выгадным для яго удзельнікаў. І канцэпцыя далейшага развіцця СНД, і ўсе статутныя і праграмыныя дакументы Садружнасці абвешчваюць мэты і задачы па пабудове і ўмацаванні адносін дружбы і добрасуседства на раўнапраўнай і ўзаемавыгаднай аснове.

Сёлётняя пасяджэнні вышэйшых органаў Садружнасці ў Бішкеку пацвердзілі зацкаўленасць краін-удзельніц у захаванні і далейшым наступальным развіцці СНД. На жаль, Украіна і Малдова не былі прадстаўлены на гэтых пасяджэннях, але дэ-юрэ яны працягваюць заставацца членамі СНД. Мы ведаем, што ў Малдове і ва Украіне чуюцца галасы з боку некаторых палітыкаў і грамадскіх дзеячаў аб неабходнасці або пажаданнасці выхату з Садружнасці Незалежных Дзяржаў. Але, на маё задавальненне і на задавальненне іншых краін СНД, пакуль гэтыя заклікі не прывялі да рэальных дзеянняў, хоць многія пагадненні ў рамках Садружнасці гэтыя краіны дэманстравалі.

Большасць краін Садружнасці выказваюць шкадаванне ў сувязі са згорваннем Украінай і Малдовай узаемадзеяння ў рамках

СНД і выказваюць надзею, што гэтыя дзяржавы рана ці позна вернуцца да нармальнага добрасуседскіх адносін і з Расіяй, і з Беларуссю, і з іншымі краінамі Садружнасці.

«Садружнасць стала ўнікальнай пляцоўкай для дыялогу на вышэйшым узроўні»

— Гнуткасць механізмаў і фарматаў калектыўнага супрацоўніцтва — адна з адметных рыс СНД. Як гэты механізм паказваў сябе на працягу існавання Садружнасці? Ці будзе ён мяняцца ў будучыні?

— Садружнасць Незалежных Дзяржаў — форма супрацоўніцтва раўнапраўных незалежных краін, якое заснавана на агульнасці інтарэсаў і задач, на ўзаемным даверы і павазе.

Адно з галоўных дасягненняў, на мой погляд, — гэта тое, што Садружнасць пры адсутнасці цвёрдых наднацыянальных структур стала ўнікальнай пляцоўкай для пастаяннага адкрытага і канструктыўнага дыялогу на вышэйшым узроўні. Гэта дазваляе адзінаццата дзяржавам СНД у працоўным рэжыме аперацыйна вырашаць многія агульныя праблемы ў галіне эканомікі, культуры, у сацыяльнай сферы — пералік усіх пунктаў прыкладання інтэграцыйнага намаганняў зойме не адну паласу ў вашым выданні.

Высокая ацэнка была дадзена Садружнасці на сямдзе кіраўнікоў дзяржаў СНД, які прайшоў у Бішкеку ў кастрычніку 2023 года. Прэзідэнты былі аднадзуння ў пацвярджэнні агульнага курса на далейшае ўмацаванне Садружнасці, на ўдасканаленне і нашарчванне супрацоўніцтва ў яго рамках.

— Шырокі спектр сфер узаемадзеяння — яшчэ адна адметная рыса аб'яднання. У якіх супрацоўніцтва больш плённае?

Якія сферы маюць патрэбу ў дадатковым імпульсе?

— СНД — сапраўды зручная пляцоўка для ўзаемадзеяння па многіх кірунках. Мы ўзаемадзеінічаем у тых галінах эканомікі, дзе ў нашых краін назапашаны вялікі патэнцыял. Металургія, энергетыка, хімічная прамысловасць, машынабудаванне, сельская гаспадарка. За тры дзесяцігоддзі краінам Садружнасці ўдалося шмат. Знешні гандаль дзяржаў — удзельніц СНД і сёння мае значны патэнцыял для развіцця, у тым ліку за кошт пераарыентацыі на ўнутраныя рынкі і рынкі краін Садружнасці.

Галоўныя задачы сёння, і аб гэтым гавораць кіраўнікі дзяржаў, калі сустракаюцца на самітах, — далейшае павышэнне эфектыўнасці СНД, павышэнне аўтарытэту арганізацыі на міжнароднай арэне, умацаванне інтэграцыі дзяржаў-удзельніц у мэтах забеспячэння міру і стабільнасці, добрасуседства і прагрэсу на прасторы Садружнасці.

— Як вядома, крызіс, пры пастаянным яго пераадоленні, нараджае новыя магчымасці. Што набыла Садружнасць, пераадолеўшы выпрабаванне пандэміяй, і наколькі пастахова ўдаецца пераадолець выпрабаванне беспрэцэдэнтным санкцыйным ціскам на яго ўдзельнікаў, перш за ўсё — Расію і Беларусь?

— Мы разам больш чым 30 гадоў. І ніякімі палітычнымі рашэннямі, напэўна, нельга было б захаваць гэтае адзінства, калі б у яго аснове не ляжалі трывалыя эканамічныя сувязі. Калі казаць аб пандэміі, то СНД паспяхова паказала сабе і ў гэтых умовах. І важную ролю тут адыгралі калектыўныя намаганні ў барацьбе з эпідэміяй, каардынацыя дзеянняў нашых санітарнымі службамі нашых краін.

Іншы сур'ёзны выклік, названы вамі, — беспрэцэдэнтны па сваім характары спробы ўмяшання зонку ва ўнутраныя справы краін Садружнасці, жорсткія

неабгрунтаваныя санкцыі. Тут адказам могуць стаць кансалідаваныя намаганні, узаемная падтрымка, нашарчванне шырокага шматбаковага супрацоўніцтва. У апошнія два гады дзяржавы — удзельніцы СНД істотна актывізавалі ўзаемадзеянне, вынікам чаго стала прыкметнае павелічэнне (на 20-30 працэнтаў) тавараабароту і ўзаемных інвестыцый. Мы абгрунтавана можам сказаць, што краіны Садружнасці змаглі паспяхова супрацьстаяць санкцыйнаму ціску.

«Для прасоўвання рускай мовы робіцца вельмі шмат»

— Завяршаецца Год рускай мовы ў СНД — якія яго галоўныя вынікі?

— Як вы ведаеце, Рашэннем Савета кіраўнікоў дзяржаў СНД 2023 год у Садружнасці быў аб'яўлены годам рускай мовы як мовы міжнацыянальных зносін. Быў распрацаваны План адпаведных мерапрыемстваў, у які ўвайшло больш за 150 сумесных мерапрыемстваў. Гэта актыўна агульнаманітарнага характару, навукова-адукацыйныя, культурна-асветніцкія і творчыя мерапрыемствы, праекты па падрыхтоўцы, перападрыхтоўцы і павышэнні кваліфікацыі педагогічных кадраў у галіне рускай мовы, у галіне бібліятэчнай справы і кнігавядання, а таксама інфармацыйнае суправаджэнне года рускай мовы ў СНД.

Дзякуючы агульнай гісторыі краін Садружнасці руская мова захавала свае пазіцыі галоўнага сродку міжнацыянальных зносін у дзяржавах — удзельніцах СНД.

Яе выкарыстанне служыць умацаванню дружбы паміж народамі нашых краін, садзейнічае падтрыманню жывога і зацкаўленага гуманітарнага дыялогу, развіццю гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва, студэнцкай мабільнасці і працоўнай занятасці.

Узаемадзеянне ў Садружнасці ажыццяўляецца ў многіх сферах міждзяржаўных зносін, таму захаванне і прасоўванне рускай мовы маюць ключавы характар.

Вялікая роля ў гэтым, несумненна, адводзіцца галоўным Саветам — па гуманітарным супрацоўніцтве, супрацоўніцтве ў галіне адукацыі і фундаментальнай навуцы, культурным супрацоўніцтве, міждзяржаўным фондзе гуманітарнага супрацоўніцтва, базавых

арганізацыях дзяржаў — удзельніц СНД, шэрагу іншых міждзяржаўных структур і дзяржаўных арганізацый у кожнай з краін.

Дзейным інструментам прасоўвання рускай мовы як найважнейшага сродку ўзаемных зносін людзей сталі такія значныя мерапрыемствы, як форумы творчай і навуковай інтэлігенцыі, а таксама форумы вучоных.

Розныя аспекты вывучэння і распаўсюджвання рускай мовы ў Садружнасці разглядаюцца на дыскусійных пляцоўках з'ездаў настаўнікаў і работнікаў адукацыі дзяржаў — удзельніц СНД.

У рамках двух апошніх з'ездаў настаўнікаў быў праведзены Міжнародны фестываль педагогічнага майстэрства, які дазволіў выявіць таленавітых і паспяховых педагогічных работнікаў краін Садружнасці ў намінацыях «Настаўнік», «Выхавальнік» і «Псіхолог/сацыяльны педагог». За два фестывальныя перыяды найлепшыя педагогічныя практыкі прадманастравалі 96 прадстаўнікоў краін СНД.

Важкі ўклад у прасоўванне рускай мовы як інструмента міжкультурнага дыялогу ўносіць Міждзяржаўная праграма «Культурныя сталіцы Садружнасці». З 2012 года 18 гадоў у багатым мінулым і самабытнай культурой удастоіліся званні «Культурная сталіца Садружнасці». У гэтым годзе Праграма на самым высокім узроўні рэалізоўваецца ў паўночнай сталіцы Расіі — горадзе Санкт-Пецярбургу. У 2024 годзе эстафету прыме адзін з найстарэйшых гарадоў Сярэдняй Азіі — Самарканд.

Значная роля ў вырашэнні задач падтрымкі і развіцця рускай мовы адводзіцца Дзяржаўнаму інстытуту рускай мовы імя А. С. Пушкіна — базавай арганізацыі СНД па выкладанні рускай мовы. Вялікую цікавасць выклікаюць праекты, якія прадбываюць у Інстытуте, сярод якіх бясплатны анлайн-курс рускай мовы, адукацыйна-асветніцкія экспедыцыйныя праграмы «Паслы рускай мовы ў свеце», арганізацыя пастаянна дзеючай анлайн-пляцоўкі на партале «Адукацыя на рускай».

З 2021 года рэалізоўваецца маштабны праект па развіццю нацыянальна-расійскіх (славянскіх) універсітэтаў у якасці цэнтраў рускай мовы на прасторы Садружнасці. Адкрытыя кафедры «Інстытут Пушкіна» на базе славянскіх універсітэтаў у Арменіі, Беларусі, Кыргызстане і Таджыкістане.

ЗА ЗАЦВЯРДЖЭННЕ СВЕТАЎЛАДКАВАННЯ»

Пры аб'ядначай ролі рускай мовы ў краінах Садружнасці рэалізуюцца шматлікія праекты і мерапрыемствы па прасоўванні кнігі і чытання, далучэнні маладога пакалення да мастацкай літаратуры, арганізуюцца кніжныя выстаўкі, літаратурныя сустрэчы і конкурсы.

Сярод іх дастойнае месца займае «Чытацкая Асамблея Садружнасці», якая збірае не толькі кіраўнікоў выдавецтваў, пісьменнікаў, перакладчыкаў і бібліятэкараў, але і прадстаўнікоў органаў дзяржаўнай улады і грамадскіх арганізацый для абмеркавання актуальных пытанняў, звязаных з літаратурай, кнігай, адукацыяй і рускай мовай.

Вялікі ўклад у прасоўванне рускай мовы ўносіць Маскоўскі дзяржаўны лінгвістычны ўніверсітэт — базавая арганізацыя па мовах і культуры дзяржаў — удзельнік СНД. З 27 да 29 лістапада 2023 года на базе Мінскага лінгвістычнага ўніверсітэта Маскоўскі дзяржаўны лінгвістычны ўніверсітэт правёў III Міжнародны кангрэс «Моўная палітыка краін СНД» па тэматыцы «Гуманітарныя практыкі гарманізацыі моўнай сітуацыі на прасторы СНД». Мэта кангрэса — умацаванне пазіцыі рускай мовы на міжнароднай арэне, у першую чаргу, у краінах СНД, ва ўмовах няпростай геапалітычнай сітуацыі ў свеце.

Увогуле адзначу, што ў СНД для прасоўвання рускай мовы робіцца вельмі шмат.

— Раскажыце аб нядаўня створанай Міжнароднай арганізацыі па рускай мове. Што гэта будзе за арганізацыя, якая будзе працаваць?

— На саміце ў Бішкеку быў падпісаны Дагавор аб заснаванні Міжнароднай арганізацыі па рускай мове, галоўная задача якой — захаванне і умацаванне культурна-гуманітарнага супрацоўніцтва на аснове цёплай гармоніі рускай мовы і моў дзяржаў — удзельнік СНД. Нагадаю, што ініцыятыва стварэння гэтай арганізацыі належыць Прэзідэнту шматнацыянальнага Казахстана Касым-Жамарту Кемелевічу Такаеву. І вось арганізацыя па падтрымцы і прасоўванні рускай мовы цяпер існуе пад эгідай СНД. Яе штаб-кватэру плануецца размясціць у Сочы. Пастаянна дзейным рабочым органам будзе сакратарыят, які ўзначаліць генеральны сакратар.

Робота гэтай арганізацыі будзе перш за ўсё накіравана на развіццё гуманітарных кантактаў у сусветнай рускамоўнай прасторы. Гэта і забеспячэнне ўзаемадзеяння адукацыйных арганізацый,

навуковых і даследчых устаноў, грамадскіх аб'яднанняў, падрыхтоўка навуковых і навукова-педагагічных кадраў, стварэнне пула высокакваліфікаваных перакладчыкаў з рускай мовы на мовы дзяржаў-удзельнік, а таксама з моў дзяржаў-удзельнік на рускую мову, правядзенне міжнародных навуковых канферэнцый па русістыцы, арганізацыя міжнародных кніжных выстаў у дзяржавах — удзельніках СНД.

У сваёй дзейнасці Арганізацыя можа ўзаемадзейнічаць з органами галіновага супрацоўніцтва СНД, а таксама з адукацыйнымі і навукова-культурнымі арганізацыямі, навукова-даследчымі ўстановамі, спецыялістамі і грамадскімі аб'яднаннямі, уаўнаважанымі дзяржаўнымі органамі дзяржаў — удзельнік СНД і іншых краін, а таксама з міжнароднымі арганізацыямі.

Адначу, што руская мова карыстаецца вялікай папулярнасцю не толькі ў Садружнасці, але і далёка за яе межамі. Па розных даных, на ёй размаўляюць больш за 200 мільянаў грамадзян у розных краінах свету.

Руская мова — адна з афіцыйных моў Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. Менавіта руская мова выступае ў якасці інструмента глабальных камунікацый, у тым ліку ў вырашэнні міжнародных і рэгіянальных праблем, прыняцці дакументаў у рамках СНД, ШАС, НУМДА, АДКБ, ЕАЭС. Гэта афіцыйная мова Садружнасці.

«Роля медыя сёння вельмі важная»

— Адным з галоўных кірункаў работы ў СНД з'яўляецца фарміраванне адзінай інфармацыйнай прасторы. Наколькі вы задаволены тым, які ідуць справы ў гэтым працэсе?

— Я, як удзельнік сустрэч і пасяджэнняў рознага ўзросту, магу вам сказаць, што на ўсіх пасяджэннях вышэйшых органаў Садружнасці, у кулуарах і на нефармальных сустрэчах кіраўнікі нашых краін у ліку іншага абмяркоўваюць і важнасць фарміравання адзінай інфармацыйнай прасторы з улікам той сітуацыі, якая складаецца сёння ў свеце і на прасторы СНД. Роля медыя сёння вельмі важная. Неабходна каардынаваць і аб'ядноўваць нашы намаганні ў інфармацыйным супрацьдзеянні. Мы бачым, колькі цяпер напраўды ў паведамленні заходніх СМІ аб нашых краінах.

Асаблівае месца ў інфармацыйным кластары СНД займае Міждзяржаўная тэлекампанія «МИР». Нага-

даю, што кіраўнікі дзяржаў СНД стварылі не больш за 30 гадоў таму. І гэта ўнікальная тэлекампанія з філіяламі ў краінах СНД, якая транслюіруе, у тым ліку і ў кругласутачным рэжыме, важныя і актуальныя падзеі, што адбываюцца ў краінах Садружнасці.

Асобна хачу спыніцца на двух галіновых Саветах, якія працуюць у Садружнасці і каардынуюць работу па фарміраванні агульнай інфармацыйнай прасторы ў СНД.

Гэта Савет кіраўнікоў дзяржаўных і грамадскіх тэлерадыёарганізацый, у які ўваходзяць прадстаўнікі тэлерадыёкампаній сямі краін СНД. Актыўны ўдзел у рабоце Савета прымае кіраўніцтва Міждзяржаўнай тэлерадыёкампаніі «МИР» (МТРК «МИР»), а таксама прадстаўнікі тэлерадыёарганізацый Туркменістана і Рэспублікі Узбекістан. Савет каардынуе сумесную дзейнасць тэлерадыёарганізацый краін Садружнасці. У рамках гэтага Савета шмат гадоў паспяхова функцыянуе Міждзяржаўны інфармацыйны пул тэлерадыёарганізацый, куды па абмене паступаюць матэрыялы з краін СНД. МТРК «МИР» паспяхова выконвае ролю каардынатара і тэхнічнага апэратара гэтага найважнейшага інструмента для абмену актуальнай інфармацыяй паміж нашымі краінамі. З дапамогай пула сёння на пастаяннай аснове ажыццяўляецца апэратыўны абмен актуальнымі інфармацыйнымі відэаматэрыяламі аб падзеях у краінах Садружнасці.

Яшчэ адзін Савет — Савет кіраўнікоў дзяржаўных інфармацыйных агенцтваў. На базе Савета актыўна працуе Асацыяцыя нацыянальных інфармацыйных агенцтваў (АНА). У яе рамках дзейнічае студыя навін, якая дазваляе штодня абменьвацца матэрыяламі і фатаграфіямі аб падзеях у краінах Садружнасці.

Выканаўчы камітэт СНД таксама мае інфармацыйныя рэсурсы — гэта наш сайт (<https://cis.minsk.by/>) і партал СНД (<https://e-cis.info/>).

І, вядома ж, нельга ўявіць нашу дзейнасць без інфармацыйнага агенцтва SPUTNIK, хабы якога ёсць практычна ва ўсіх краінах Садружнасці.

Вы пытаецеся, ці задаволены я. Не хачу крытыкаваць СМІ і іх працу. Робіцца вельмі шмат. І ў галіновых Саветах, і журналістамі пула. Але, на жаль, сенсацыйныя матэрыялы і негатыўныя выклікаюць большую цікавасць у журналістаў. У сучасных умовах інфармацыйных войнаў, асвятляючы шматбако-

вую дзейнасць Садружнасці ў СМІ, важна казаць аб тым пазітыўным, што адбываецца ў Садружнасці. А пазітыўнага ў нас сапраўды шмат. Нас аб'ядноўваюць трывалыя эканамічныя сувязі, культура, каштоўнасці, мова, агульная Перамога. Вось пра гэта трэба казаць і пісаць.

— Восенню ў сталіцы Кыргызстана адначасова прайшлі саміты трох міжнародных арганізацый — ШАС, СНД і ЕАЭС. Пра што сведчыць сама магчымасць паралельнай работы гэтых аб'яднанняў?

— Дзейнасць гэтых арганізацый пацвярджае шматпалярнасць сённяшняга свету. На мінным саміце СНД 13 кастрычніка 2023 года, які адбыўся ў Бішкеку, кіраўнікі нашых дзяржаў прынялі Заяву аб міжнародных адносінах у шматпалярным свеце, у якой гаворыцца, што фарміраванне шматпалярнага светаўладкавання пашырае перад дзяржавамі і іх аб'яднаннямі магчымасці для свабоднага і паспяховага ўнутранага развіцця, ажыццяўлення ўзаемавыгаднага, раўнапраўнага і ўзаемапаважлівага міжнароднага супрацоўніцтва. Толькі супрацоўнічаючы і канструктыўна ўзаемадзейнічаючы, мы можам вырашаць карысныя для нашых краін задачы.

Кіраўнікі нашых дзяржаў у заяве таксама адзначылі «ўзрослую патрэбу ў фарміраванні справядлівага светаўладкавання, якое выключыць выкарыстанне падвойных стандартаў у пытаннях падтрымання міжнароднага міру і бяспекі, заснаванага на разнастайнасці цывілізацый, балансе сіл і інтэрасаў усіх удзельнікаў міжнародных адносін, і гарантуе бяспеку ўсіх дзяржаў, захаванне іх культурна-цывілізацыйнай самабытнасці, роўныя магчымасці для ўсебаковага развіцця незалежна ад геаграфічнага становішча, памеру тэрыторыі, дэмаграфічнага патэнцыялу, забеспячэнне правую і асвоўных свабод чалавека».

— У якім напрамку працягне развіццё СНД у набліжэйшай і доўгатэрміновай перспектыве?

— СНД — сістэмаўтваральная арганізацыя, якая фарміруе адзіную прастору ў сацыяльнай, эканамічнай, гуманітарнай, палітычнай сферах. Кіраўнікі дзяржаў маюць намер засяродзіць сваю ўвагу на далейшым умацаванні Садружнасці з мэтай паліпашэння ўзросту жыцця насельніцтва нашых краін, сумеснага вырашэння праблем, выкліканых глабалізацыяй і новымі выклікамі сучаснасці. Упэўнены: роля СНД будзе толькі ўзрастаць.

Вольга МЯДЗВЕДЗЕВА.

Мы — разам

Магія ёлачнай цацкі

У Віцебску стартаваў дабрачынны марафон «Шар добра», які сабраў 100 навагодніх шароў, вырабленых рукамі наведвальнікаў сацыяльных устаноў з Беларусі і Расіі.

Напярэдадні Новага года кожны з нас верыць у чуд. Кожны захоўвае ў сэрцы мары, але ўсе людзі планеты хочуць быць шчаслівымі і здаровымі. Перад адным з самых чудоўных свят Тэрытарыяльны цэнтр сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва Віцебскага раёна вырашыў працягнуць руку двум дзецям з асаблівасцямі здароўя, якім патрэбна дапамога ў набывцці сродкаў рэабілітацыі. Так з'явіўся дабрачынны марафон, які, на здзіўленне арганізатараў, вырас да міжнароднага маштабу.

«Ідэя праекта зарадзілася паўгода таму, калі на адным з мерапрыемстваў мы даведаліся, што нашаму дапапечнаму Мікіту Макараву з вёскі Суйкава патрэбна электрапрыстаўка да інваліднага калёска, каб хлопчык мог хутка і самастойна дабрацца да школы. Цяпер гэты шлях даўжынёй каля кіламетра Мікіта з цяжкасцю пераадольвае разам з маці. Яшчэ адной падапечнай Валерыі Дунец патрэбна вібраплатформа для рэабілітацыі, якая каштуе дорага. Мы вырашылі аб'яднаць наўрадуюных, каб дапамагчы гэтым дзецям праз дабрачынны марафон. Удзельнікамі сталі 76 устаноў Беларусі і расійскі Кардымаўскі комплексны цэнтр сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва», — расказала ідэйнік і арганізатар марафона, дырэктар ТЦСАН Віцебскага раёна Кацярына ЛАЗОУСКАЯ.

Да ідэі актыўна падключылася каманда Цэнтра культуры «Віцебск» на чале з генеральным дырэктарам Лебам Лаціцкім, беларускія блогеры, арганізацыі і установы Віцебшчыны. І ў пачатку снежня горад на Дзвіне зазіхаў яркімі фарбамі сотні каларовых шароў.

Наведвальнікі і работнікі сацыяльных устаноў Беларусі і Расіі на працягу некалькіх месяцаў стваралі ёлачныя шары ў розных тэхніках. Цацкі ўчора занялі свае месцы на арт-ёлках у канцэртнай зале «Віцебск». Кожны шар — унікальны твор мастацтва, выраблены ў адзіным экзэмпляры з адметнымі рысамі рэгіёну. З саломы, тканіны, нітка, бісеру, прыродных матэрыялаў, пап'е-машэ — фантазіі майстроў можна назіраць досюль. Чыровыя вязаны шары з квэацтай веткай прыехаў з Глыбокага — вішневай сталіцы Беларусі, вязаны футбольны мяч з сімваламі клуба — з Барысава, прадстаўнікі Ушачынаў адлюстравалі на шарыку мемарыяльны комплекс «Прарыў». Лёзна прадставіла замілавальны зімі пейзаж з аб'ёмным снегіром.

Шары з выставы, якая працягнецца да 17 снежня, можа набыць кожны чалавек, зрабіўшы свой дабрачынны ўнёсак у збор сродкаў для Мікіты і Валерыі. На працягу тыдня ў канцэртнай зале будзе працаваць інфацэнтр, дзе можна купіць твор дэкартаўнага мастацтва, які стане цікавым упрыгажэннем ёлкі або проста ахвяраваць сродкі.

Першым, хто далучыўся да марафона добра, стаў старшыня Віцебскага абласнога Савета дэпутатаў Уладзімір ЦЯРЭНЦЕЎ. Ён падкрэсліў, што ідэя праекта ўнікальная, бо сумашчае таленты людзей з дапамогай бліжнім. «Хоцання выказаць словы глыбокай падзякі арганізатарам за такую патрэбную і важную ініцыятыву. Вельмі каштоўна, што мы, аб'яднаўшыся, можам дапамагчы дзецям. Спэцыяльна, што ў наступным годзе марафон стане яшчэ больш маштабным і грандыёзным як па колькасці твораў мастацтва, так і па вылучаных фінансавых сродках. А пакуль мы, які раней перадавалі лісты шчасця, павінны перадаць адзін аднаму гэта эстафету добра», — падкрэсліў старшыня дэпутацкага корпуса паўночнага рэгіёна.

На цырымоніі адкрыцця свята арганізатары паказалі невялікі відэафільм аб тым, як людзі з абмежаванымі магчымасцямі, наведвальнікі і работнікі сацыяльных устаноў рупліва ставяць стварэнне ёлачных цацак. На працягу тыдня ў КЗ «Віцебск» пройдуць розныя майстар-класы, учора госці дабрачыннага марафона «Шар добра» паўдзельнічалі ў прыгатаванні аўтарскага марожанага і стварылі жывыя ёлачныя кампазіцыі.

Рабіць добро проста, асабліва калі ведаеш, што ты на гэтым свеце не адзін.

Аляксандра ГВОЗДЗЕВА, фота аўтара.

Ліліяна АНЦУХ:

«АДЧУВАННЕ ЧАСУ ЯК МЕТРАНОМ НА АБРАНАЙ ДАРОЗЕ»

Выдавецтва «Чатыры чвэрці» нарадзілася з ідэі выпускаць нотна-музычную літаратуру, а разраслося да такіх маштабаў, што сёння ў яго арсенале — кнігі на самыя розныя тэмы. З'явіліся цікавыя серыі: «Нашы духоўныя каштоўнасці», «Культурная спадчына Беларусі», «Дзеці вайны», «Асоба і час» і іншыя. Усе гады яго дзейнасці калектыву ўзначалі асцяжні чалавек — Ліліяна Фёдаруна Анцух. Жанчына, якая сваёй верай, працавітасцю, інтуіцыяй здолела аб'яднаць аднадумцаў і ахвіццявіць з імі шмат адметных праектаў. Сёлетня выдавецтва святкуе сваё 30-годдзе, і напярэдні гэтыя даты мы сустрэліся з яго дырэктарам, каб распытаць пра знамяныя вехі, цану вопыту, наступныя крокі.

Культура, беларускасць — прыярытэт нашых інтарэсаў

— Ліліяна Фёдаруна, па мерках чалавечкага ўзросту 30 гадоў — гэта сур'ёзна перыяд, калі можна казаць пра прамежкавыя поспехі. А калі тое пераносіць на выдавецтва, то якім быў гэты час і які вопыт даў вам?

— Усё пачыналася ў 1990-я гады, якія сёння атрымалі найменне «ліхія». І калі я ў той час пайшла з дзяржаўнай сістэмы па гэтай новай для сябе дарозе, то не ўяўляла, ці правільна раблю і што з гэтага можа атрымацца. Аздынае, ведала: давораючы ўнутраным патрабаванням, іду за сваёй марай. Выдавецтва нарадзілася ў нетрах Беларускага фонду дапамогі развіццю культуры. Фонд стварылі бізнесмены, якія разумелі, што развіццё культуры не магчыма без дапамогі. Паколькі я там займала не радавую пасаду, то не магла не заўважыць, што сярод людзей, якія цягнуліся да фонду, было шмат таленавітых творцаў: народных умельцаў, мастакоў, музыкантаў, спевакоў. Маё прафесійнае жыццё заўсёды было звязана з кнігай, і я разумела, што ў выданні нотна-музычнай літаратуры на той час былі белыя плямы. Тады і загарэлася ідэя стварэння самастойнай выдавецкай структуры, скіраванай на музыку.

Так нарадзілася выдавецтва «Чатыры чвэрці», і вельмі хутка ў яго з'явіліся свае аўтары. Але амаль з першых крокаў наша існаванне стала зразумела, што нотна-музычныя выданні (хоць іх і не халала) не маюць усё ж такога попыту, каб даваць фінансавы прыбытак для развіцця дзейнасці арганізацыі. Далучыліся да нас, пашыраючы кола аўтараў, пісьменнікі, перакладчыкі, дызайнеры. І мы пайшлі больш шырокай дарогай.

— Адметным крокам на шляху станаўлення выдавецтва стала праца над серыяй «Нашы духоўныя каштоўнасці»...

— Галоўная вяха, якую я помню, заўсёды адзначаю і з гэтым іду па жыцці. — лёсавызначальная сустрэча з самым дарагім чалавекам на той час, і да сёння — мітрапалітам Філарэтам. Ён шыра адгукнуўся на ідэю стварэння цыкла выданняў, якія б тлумачылі звычайнаму чалавеку праваслаўныя ісціны, тыя знамяныя моманты з гісторыі праваслаўя, якія існавалі адвечна. Не сакрэт, што атэістычным выхаваннем мэтакавіра моманты з гісторыі праваслаўя прысутнасць Бога ў іх жыцці. Нам хацелася ўдзельнічаць у вяртанні духоўнасці, што нараджалася ў краіне. Уладка ўключыўся ў рэалізацыю такіх планаў і нават сам непасрэдна дапамагаў, бо грунтоўнага фундаменту для працы не было — мы мала разбіраліся ў царкоўнай гісторыі, былі ў гэтым сэнсе дзецьмі свайго часу. Нарадзілася серыя кніг, якая стала ўжо потым знакамітай, —

«Нашы духоўныя каштоўнасці». У ёй мы пайшлі шляхам папулярнага агульных ведаў да канкрэтных тэм: іконы, храмы, манастыры, святых зямлі Беларускай. Можна сказаць, што такім чынам і само выдавецтва было блаславінае і будзе сваю дзейнасць ужо на працягу трох дзесяцігоддзяў.

Цяпер, калі ідзе кніга навукова-папулярная, яна заўсёды рэдагуецца пад знакам нашага ўспрымання сучаснасці і гісторыі. Калі выдавецтва мастацкі твор, то мы надаём асабліва ўвагу таму, каб не было ў ім непатрэбнага, разбуральнага зместу. З цягам часу выйшлі на стварэнне арыгінальных кніг-альбомаў з навукова-папулярнымі тэкстамі з прыцягненнем вядомых навукоўцаў, што давала магчымасць максімальна дакладна расправесці чытачу пра нацыянальную і духоўную культуру. Дарэчы, беларускасць — у прыярытэце нашай выдавецкай палітыкі была, ёсць і будзе.

— Чым і як жыве выдавецтва сёння?

— У нашым багажы шмат творчых праектаў. І некаторыя з іх не прыпыняюць рух. Таму запрашаем да супрацоўніцтва дасведчаных аўтараў, таленавітых мастакоў, народных майстроў. Творчы калектыв у нас невялікі, працуючы ў большасці маладыя спецыялісты, якія былі прыняты на конкурснай аснове. І сёння нам падуладна любая тэма. Працуем адказна, бо людзі давораюць нам самае дарагое, выплукатанае. Да рэдакцыйнай працы над кнігай падыходзіць з добрым сэрцам і чыстым сумленнем, імкнёмся не парушыць аўтарскі тэкст, захавачы яго ідэі.

Мы выдаём шмат найменняў кніг і намала намаганняў прыкладаем да іх распаўсюджвання: знаходзім час, ездзім з прэзентацыямі да чытачоў па ўсёй краіне, удзельнічаем у розных выстаўках. Ужо некалькі гадоў вырабляем і электронныя кнігі нашых аўтараў. У пакунікоў ёсць магчымасць набываць усё навінкі праз інтэрнэт-краму выдавецтва.

Умець радавацца чужому поспеху

— А чаго каштуе ў вашай сфера працаваць найперш у імя яе Вялікасці Кнігі, а не дзеля атрымання вялікага прыбытку?

— За гады існавання ў наша выдавецтва прыходзілі з рознымі прапановамі. Абраўшы іншую сцяжыну, можна было заняцца і тым, што называецца бізнесам. Аднак пайшлі сваім шляхам. Было няпроста, але не дапускала і думкі, каб спыніцца ці сысць ўбок. Сёння бывае так, што загады відаць: кніга таго ці іншага аўтара не прынясе прыбытку. Але ж яна выконвае сацыяльна значную ролю. І прыбытак яе вымяраецца не грашыма. У гэтым выпадку я заўсёды ўпарта адстойваю свай пункт гледжання. І далейшы вынік толькі пацвярджае, што ўсё зроблена правільна. Нерэнтабельная кніга не самага вядомага аўтара едзе на яго радзіму, дзе праходзіць яе прэзентацыя, і ты бачыш вочы яго землякоў і яго самога, і твае пачуцці ні з чым не параўнаць.

— Ці правільна я тады раўнуем, што такія паняцці, як канкурэнцыя, кан'юнктура выдавецкага рынку, вас не надта турбуюць?

— Я лічу, што мы не маем канкурэнцыю, бо ў кожнага з выдаўчоў свая дарога. Паважам калег па кнігавыдавецкай справе. Калі бачу добрую кніжку, якая ў іх выйшла, ці на выставе трапляю на прэзентацыю, то ніколі німа не праіду і заўсёды парадуюся поспеху.

Што да кан'юнктуры выдавецкага рынку, то пытанні рэалізацыі кніжнай прадукцыі і атрымання прыбытку, зразумела, не могуць заставацца ўбаку. Таму пры планаванні праводзім вялікую работу, абавязкова ўлічваем тыя моманты, якія вызначаюць камерцыйны вынік нашай дзейнасці.

Вышукваем новыя імёны

— Наколькі сёння маладыя аўтары зацікаўлены ў тым, каб выдаць свае творы менавіта ў папулярнай кнізе? Улічваючы, што ёсць той жа інтэрнэт, альбо мы ведаем прыклады, калі паэты ездзіць з канцэртамі, дзе ўжываюць дэкламацыю свае вершы...

— Чалавек, які ўжо мае ўласную кнігу, гэта зусім іншы чалавек, гэта асоба, якая і сама сябе больш паважае, і асяроддзем успрымаецца па-іншаму. Выдацца ўсе мараць. Кіраўнік Мінскага гарадскога аддзялення Саюза пісьменнікаў Бе-

ларусі Міхась Пазнякоў, з якім мы пачыналі выпускаць серыю «Маладыя галасы», — сапраўдны патрыёт маладых талентаў. Мы лічым, што падтрымка моладзі — справа патрэбная і вельмі важная, самі выпускаем новыя імёны, напрыклад, праз часопіс «Маладоць», газету «ЛіМ».

— Ці з'явіцца новыя выданні ў серыі «Дзеці вайны» напярэдні святкавання 80-годдзя Вялікай Перамогі?

— Абавязка ў ёй з'явіцца новыя летапісныя старонкі. 2024 год сустракаем толькі што выпушчанай у свет кнігай Паўла Гушынца, Барыса Дзеніскога «Звезда над сэрцам» на вельмі балючую тэму пра гэта на Барысаўшчыне і іншых месцах Беларусі, дзе загінула вялікая колькасць людзей. А ўвогуле мы традыцыйна да Дня Перамогі і Дня Незалежнасці Беларусі рыхтуем і прэзентуем новыя кнігі серыі.

— Якімі праектамі будзеце адзначаць 30-годдзе выдавецтва?

— У нашых планах застаюцца асноўныя вехі: праца над праектам на народнай культуры, духоўна-асветніцкай кнігай-альбомам, таксама будзем актыўна папулярызаваць нашы папулярныя серыі, да іх далучаюцца новыя, як напрыклад: цыкл поўнакаляровых кніг для дзіцячай аўдыторыі і серыя «Мужчынская размова» («Мужской разговор») — для дарослых.

Рапіся, ці будзем мы рыхтаваць на сваё 30-годдзе такую творчасправаздачную вачыну, якая была ў нас раней, на 20-годдзе ў Нацыянальнай бібліятэцы. Ці як 25-годдзе святкавалі ў Музеі гісторыі горада, дзе таксама прайшла цікавая сустрэча, з віншаваннямі і шматлікімі ўзнагародамі. Плануем арганізаваць інакш. Мэта — больш расправесці пра выдавецтва, нашы планы ў сродках масавай інфармацыі, на радыё, каб было зразумела, што мы заўсёды адкрытыя да дыялогу. Шэраг запланаваных мерапрыемстваў ужо пачалі здзяйсняць, як, напрыклад, стварэнне мерча «Чатыры чвэрці».

Алена ДРАПКО.

Фота з архіва выдавецтва «Чатыры чвэрці».

Поўную версію чытайце на сайце vziasda.by

ВЫДАВЕЦТВА «ЧАТЫРЫ ЧВЭРЦІ»

Сярод выддзеных кніг — лаўрэаты рэспубліканскага конкурсу «Мастацтва кнігі», міжнароднага конкурсу «Мастацтва кнігі дзяржаў-удзельніц Садружнасці Незалежных Дзяржаў», міжнародных літаратурных прэміяў.

Папулярныя серыі кніг:

- ✓ Нашы духоўныя каштоўнасці
- ✓ Культурная спадчына Беларусі
- ✓ Малая радзіма
- ✓ Дзеці вайны і інш.

30 гадоў
выпускаем у свет
лепшае!

Выдавецтва «Чатыры чвэрці»
www.4-4.by

ФАКТАР ЕЎРАЗІЙСКОЙ БЯСПЕКІ І ЯЕ НЕАД'ЕМНЫ ЭЛЕМЕНТ

Пра ролю, задачы і перспектывы АДКБ

Беларусь перадае эстафету старшынства ў Арганізацыі дагавора калектыўнай бяспекі Казахстана. Пасля заключнага пасяджэння Савета АДКБ у Мінску можна казаць пра вынікі беларускага старшынства ў арганізацыі. Мы пагаварылі з кандыдатам палітычных навук палітолагам Усеваладам ШЫМАВЫМ пра значнасць гэтай арганізацыі ў сучаснай расстаноўцы сіл у свеце.

— **Падчас мерапрыемства ў Мінску Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка адзначыў, што год быў насычаны з пункту гледжання геапалітычных падзей. Беларусь імкнулася павысіць згуртаванасць дзяржаў АДКБ, умацаваць саму арганізацыю, захаваць бяспеку і стабільнасць у зоне яе адказнасці.**

— АДКБ — важны элемент у архітэктуры бяспекі на постсавецкай прасторы. Яго часта параўноўваюць з НАТА. Але больш арганізацыя падобная на Варшаўскі дагавор, які некалі існаваў. Гэта адна са структур, якія ўзніклі на постсавецкай прасторы, яе першапачатковай задачай было захаваць нейкі адзіны контур хоць бы для часткі дзяржаў былых СССР, якія выказалі зацікаўленасць у захаванні дастаткова цеснай інтэграцыйнай счэпкі, звязкі. З распадам Савецкага Саюза як дзяржаваў нейкая адзіная геапалітычная рэальнасць не знікла. Постсавецкія краіны былі звязаны адна з адной цесна, інфраструктурна, гістарычна, эканамічна — як заўгодна. А як яшчэ — гэта адзіны рэгіён. Ад гэтага нікуды не ўцячы. Досвед шматлікіх краін, якія вырашылі праігнараваць гэтую рэальнасць, дэманструе, што нічога добрага з гэтага не атрымліваецца. Тая ж Украіна ўсімі сіламі спрабуе вырвацца з гэтай агульнай прасторы, але гэта дэструктыўны парадак дня.

Калі мы гаворым пра нейкі інтэграцыйны контур, вядома, тут заўсёды прысутнічае і элемент ваенна-палітычны, пытанні бяспекі. Так ці інакш, постсавецкая прастора, за выключэннем краін Прыбалтыкі, засталася па-за еўраатлантычнымі структурамі, уключаючы НАТА. Яна застаецца самастойным суб'ектам са сваімі асаблівымі інтарэсамі. Задача такіх арганізацый, як АДКБ, — выступаць аргэратарамі агульных інтарэсаў.

— **Прэзідэнт Беларусі адзначыў на саміце, што краінам — членам АДКБ неабходна знайсці новыя рашэнні па ўмацаванні бяспекі.**

— Гэта, мабыць, ключавая думка. Самае галоўнае, прагэбэн нейкі кансэнсус, нейкая агульная ўзгодненая пазіцыя па большасці ключавых пытанняў міжнароднай бяспекі. На жаль, на мой погляд, гэтага АДКБ шмат у чым сёння не хапае. Па колькасці членаў гэта невялікая арганізацыя. Гэта ў НАТА ўваходзяць дзясяткі

краін. Можна было б зніска кансэнсусныя кропкі і лёгка ўзгадніць нейкія інтарэсы. Але, на жаль, часта такой згоды няма. Адсутнасць той жа ўкраіны на саміце гэта наглядна нам паказала.

— **Ерэван дэманструе нейкую крыўду з-за сітуацыі ў Карабаху.**

— Адсутнасць удзелу АДКБ у вырашэнні гэтага канфлікту звязана з тым, што з фармальнага пункту гледжання АДКБ не магла ўдзельнічаць, таму што сам Ерэван не прызнаваў ніколі афіцыйна Карабах. З фармальна-юрыдычнага пункту гледжання Карабах быў тэрыторыяй Азербайджана. Гэта дзяржава ў АДКБ не ўваходзіць. Таму гэта не кейс, як цяпер модна казаць, для АДКБ. Акрамя таго, Азербайджан з'яўляецца важным партнёрам для членаў АДКБ Расіі і Беларусі. Так ці інакш сваю палітыку нашы краіны заўсёды выбудоўвалі з аглядак на Азербайджан, што Ерэвану не падобалася ніколі. Гэта вось такі прыклад разыходжання вузкіх нацыянальных інтарэсаў у дадзенай сітуацыі.

— **Нават тады, калі разгарэўся канфлікт у 90-я гады, Беларусь пасылала сваім міратворцаў. І нейкім чынам рэгулявалася канфліктная сітуацыя.**

— Шмат хто ўдзельнічаў у вырашэнні гэтых пытанняў. Але вырашаць праблему трэба самім канфліктным краінам, пажадана за сталом перагавораў.

— **Ёсць жа і іншыя прыклады разыходжання.**

— Па ўкраінскай крызісе пажадана бачыць агульную пазіцыю дзяржаў — членаў АДКБ. Яе таксама шмат у чым няма. Ёсць пазіцыя Расіі, ёсць пазіцыя Беларусі падобная. Тут мы дзейнічаем вельмі цесна. Але ў Казахстана, Таджыкістана, Кыргызстана іншая пазіцыя. Яны дыстанцыюцца, як бы хочучы застацца па-за гэтым парадкам дня. А гэта для працоўкі нейкай кансалідаванай пазіцыі надобна. Але з іншага боку, наўнясць разыходжанняў непазбежная ў любой арганізацыі, у шматбаковым фармаце. Ёсць такія разыходжанні і ўнутры НАТА, якое не такое адзінае, як прынята ўяўляць. У прынцыпе гэта нармальныя рабочыя пытанні, якія павінны вырашацца. Калі мы гаворым пра АДКБ, добра, што ёсць такая арганізацыя. Наўнясць такога фармату, такой плыцоўкі дазваляе абмяркоўваць актуальныя пытанні, звяртаць гадзіннікі, выпрацоўваць нейкія кансэнсусныя рашэн-

ні, абзначыць пункты разыходжання, пункты рознагалоссяў. У любым выпадку дыялог заўсёды лепей, чым яго адсутнасць.

— **Наш Прэзідэнт правільна сказаў, што АДКБ застаецца неад'емным элементом захавання бяспекі дзяржаў-удзельніц і еўразійскага рэгіёна ў цэлым. Бо ёсць яскравы прыклад таго, як АДКБ паказала сябе эфектыўнай арганізацыяй; калі прыйшлося апэратыўна ўключыцца ў пераадоленне дэструктыўных падзей у Казахстане.**

— Гэта, мабыць, такі прэзідэнт апэратыўнай работы, калі АДКБ прадеманстравала ў гэтых падзеях у мінулым годзе ў Казахстане свае суб'ектнасць.

— **Намечаныя беларускім бокам у лістападзе мінулага года мэты дасягнуты. Гэта калектыўны поспех усіх удзельнікаў АДКБ. Але ёсць і праблемы.**

— Так, безумоўна. АДКБ — важны фактар стабільнасці і бяспекі ў нашым рэгіёне. Але існуюць пэўныя спрэчкі, рознагалоссі паміж самімі ўдзельнікамі. Гэта датычыцца не толькі ўкраінскага канфлікту ці нагорна-карабахскага. Ёсць даўнія пагранічныя непараўменні паміж Кыргызстанам і Таджыкістанам. Ізноў жа тое, што абдзеве краіны — члены АДКБ, з'яўляецца важным фактарам, які не дазваляе гэтым супярэчнасцям пераасці ў нейкі гарачы канфлікт. У выпадку чаго АДКБ тут як тут.

— **У парадку дня саміту былі актуальныя праблемы міжнароднай і рэгіянальнай бяспекі, аналізаваліся асноўныя тэндэнцыі сучаснай ваенна-палітычнай абстаноўкі ў зоне адказнасці АДКБ і ў свеце ў цэлым.**

— Адно з галоўных пытанняў парадку дня саміту — аб міжнароднай і рэгіянальнай бяспецы, аб выніках дзейнасці АДКБ у міжсёсённым перыяд. Тут жа, калі расшыфроўваць гэта, — актуальныя выклікі і пагрозы: наркатрафік, выклікі ў сферы бяспекі, кіберпагрозы, наёмніцтва, біялагічная бяспека і гэтак далей. Напрыклад, наркатрафік — гэта традыцыйная праблема, яна звязана са становішчам цэнтральна-азіяцкіх дзяржаў, з блізкасцю Афганістана, адкуль гэта ўсё актыўна ішло і распаўзлася. І сапраўды, гэта адна з цэнтральных тэм для АДКБ.

Праблемы тэрарызму, у першую чаргу, ісламскага тэрарызму, актуальныя для дзяржаў — удзельніц АДКБ у той ці іншай меры. І супрацьдзеянне гэтай знаходзіцца ў фокусе увагі арганізацыі. Праблема той жа нелегальнай міграцыі актуальная сёння. Тут адбываюцца трэнні нашых дзяр-

жаў з Еўрасаюзам, з НАТА. Пастаянна чуюм абвінавачванні Польшчы і Літвы ў адрас Беларусі, што наша краіна нібыта садзейнічае гэтаму трафіку нелегалаў у бок Еўрапейскага саюза. Цяпер такая праблема узнікае ў адносінах Расіі з Фінляндыяй і з краінамі Прыбалтыкі, якія таксама закрываюць граніцы пад маркай нібыта трафіка нелегалаў. Праблема ў тым, што сам Еўрасаюз фактычна разбурыў тую сістэму дамоўленасцяў, якая ў гэтым пытанні існавала. У Расіі і Беларусі былі дагаворы з ЕС аб рэадмісіі — аб тым, што нелегалы, якія трапляюцца з нашай тэрыторыі ў Еўрасаюз, вяртаюцца назад. Але пасля таго, як Еўрапейскі саюз увёў у аднабаковым парадку супраць нашых краін рэастанайныя санкцыі, натуральна, выконваць гэтыя дамовы стала немагчыма, і гэта перастала мець нейкі сэнс. У дадзеным выпадку сам Еўрасаюз уласнымі рукамі разбурае тую сістэму дамоўленасцяў, якая існавала.

— **Праблема барацьбы з наёмніцтвам дастаткова вострая сёння. Аперацыя АДКБ «Наёмнік» накіравана на спыненне вярбоўкі і перакрыццё каналаў выезду грамадзян дзяржаў АДКБ для ўдзелу ў дзейнасці міжнародных тэрарыстычных групавак. Гэта адно з ключавых пытанняў.**

— Праблема наёмніцтва актуальная таксама ў святле ісламскага тэрарызму. Краіны АДКБ — гэта краіны з вялікай мусульманскай прысутнасцю. Так ці інакш, ісламскі радыкалізм з'яўляецца выклікам для іх. У тым ліку мае месца і наёмніцтва. У той жа Ісламскай дзяржаве, тэрарыстычнай, быў значны працэнт наёмнікаў з краін АДКБ. Гэта і праблема наёмніцтва ва Украіне. Непасрэдна наша краіна з гэтым сутыкаецца. Такія пытанні знаходзяцца ў фокусе арганізацыі, іх трэба вырашаць і ўзгадніць пазіцыі, працягваюць сумесную работу, каб не дапускаць выезду грамадзян краін АДКБ, якія плануюць далучыцца да тэрарыстычных груп. Важна задзейнічаць механізмы па вышукі, затрыманні асоб, якія маюць дачыненне да тэрарызму і экстрэмізму. Патрэбна вызначыцца і ўзгадніць, што рэзумецца пад наёмніцтвам. Краіны тлумачыць гэта па-рознаму. У тым жа Казахстане ўжо некалькі былі прэзідэнтаў, калі былі асуджаны асобы, якія ўдзельнічалі ў канфлікце на Данбасе на баку ДНР і ЛНР. З пункту гледжання Казахстана яны значыліся як наёмнікі. Па меркаванні расійскага боку гэта будзе іншая сітуацыя. Таму ў рамках вострых гэтых дамоўленасцяў павінна быць усё абумоўлена і прапанавана, што мы разумеем пад наёмні-

твам і хто падпадае пад гэтую трактоўку.

— **Яшчэ адно пытанне — гэта біялагічная бяспека. Як мне здаецца, яно завострана ў апошні час. І ёсць таму прычыны — створаны амерыканскія лабараторыі, якія ўяўляюць пагрозу ў плане распрацоўкі біялагічнай зброі. У АДКБ запрацаваў кардынацыйны савет па біялагічнай бяспецы.**

— Гэта таксама адзін з выклікаў. Нашы заходнія апаненты размяшчалі рэастанайныя біялабараторыі ў постсавецкіх краінах, у тым ліку на тэрыторыі дзяржаў — удзельніц АДКБ. Гэта пытанне патрабуе ўрэгулявання. Больш за ўсё такіх лабараторый дзейнічае ва Украіне. Прычым гэта адна з прычын канфлікту, які сёння там развіваецца. У некаторых лабараторыях распрацоўваецца біялагічная зброя зусім новага тыпу. Дэмлітараызацыя, якая з'яўляецца мэтай спецыяльнай ваеннай аперацыі Расіі ва Украіне, павінна і гэта закрануць.

— **Хацелася б спыніцца на прыярытэтах развіцця АДКБ на чарговы год пад старшынствам Казахстана.**

— Плануюцца супрацоўніцтва АДКБ з зацікаўленымі краінамі і міжнароднымі арганізацыямі ў сферы бяспекі. Яшчэ адзін прыярытэт — дапрацоўка нарматыўна-прававой базы па пытанні апэратыўнага разгортвання калектыўных сіл апэратыўнага рэагавання, у прыватнасці, беспасадкачнага транзіту, палётаў ваеннай авіяцыі і іншых. Напрыклад, канфлікт хутка развіваецца, а прававая база не гатова, што зніжае апэратыўнасць рэагавання на сітуацыю.

— **Чаму роля АДКБ у зоне канфлікту ў Украіне і Азербайджана нахонт Карабаху не магла рэалізавацца ў поўнай меры?**

— Усе гэтыя 30 гадоў армянскае дамінаванне ў рэгіёне ўтрымлівалася. Карабахская непрызнаная рэспубліка кантралявала чэрыць тэрыторыі Азербайджана: сам Карабах і памежныя раёны, зона бяспекі так званая. Цяпер пасля першага нядудалага для Украіны канфлікту ў 2020 годзе ад Карабаху застаўся кавалек невялікі. Быў страчаны кантроль над усёй гэтай зонай бяспекі. Палоўна самога Карабаху была страчана. Застаўся толькі вузенькі Лачынскі калідор. Ужо відавочна было, што Украіна праігнавала вельмі істотна. Дасягненні ранейшых гадоў былі абнулены. Гэтую сітуацыю як можна растлумачыць? Часта бывае, што пераможцы спачываюць на лаўрах і ў выніку церпяць паражэнне. Украіна ў пачатку 90-х гадоў выйграла ў Азербайджана ў жорсткай,

кровапралітнай вайне. Але далей Украіна спачывала на лаўрах, фактычна не ўкладвалася ў ваеннае будаўніцтва. У самой Украіне вялікі ўплыў набыў так званы карабахскі клан, пераможцы той вайны складалі кіруючы клан доўгі час. Ну і з кіраваннем гэтага клана звязаны карупцыйныя з'явы. Прэм'ер-міністр Пашынян перамог на крытыцы гэтага клана, ад якога армянскае грамадства стамілася. Не ў адным Пашыняне справа. Ён паспяхова пераабраўся і атрымаў мандат даверу ад армянскага грамадства ва ўмовах нядулад Украіны і канфлікце з Азербайджанам нахонт Карабаху ў 2020 годзе. Відаць, адбываўся нейкі пералом у грамадскай свядомасці ўнутры Украіны. На мяжы 80-х — 90-х гадоў быў ўсплёск армянскага нацыяналізму, які шмат у чым стаў прычынай той вайны. А цяпер пераважаюць абышчальскія настроі, які на ўкраінскім майдане: хочам карункавыя трусікі і ў ЕС, каб былі адкрытыя граніцы. Пераважна матэрыяльныя пытанні вырашаліся. І калі дзеля гэтага трэба ахвяраваць Карабахам, значыць, можна ахвяраваць. У грамадстве сталі пераважаць такія настроі. Мяркуючы па ўсім і па рэакцыі армянскага грамадства, яно гатова да гэтых страт. Нават цяпер, здавалася б, фактычна адбываецца канчатковы разгром. Гэта ж вялікая чалавечая трагедыя. Калі 160 тысяч армян былі выселены з Карабаху, з'ехалі адтуль. Хто ў ёй вінаваты? Найперш, прэм'ер-міністр. Але тым не менш мы не бачым у армянскім грамадстве патрабавання адстаўкі Пашыняна. Былі нейкія прагэтысты, але яны хутка выдзіліся.

Наогул, постаць армянскага прэм'ера — палітык-разбуральнік, я так бы сказаў. Ён прыйшоў да ўлады на хвалі рэвалюцыі, у выніку такога армянскага майдана. Мы добра ведаем, як гэта працуе. Да ўлады прыходзяць палітыкі, адназначна арыентаваныя на Захад, праводзяць інтарэсы заходніх цэнтраў сілы. Іх асноўная функцыя і задача — разбураць цэласную структуру постсавецкай прасторы. Так было ва Украіне, так было ў Грузіі. Так, на жаль, адбываецца ў Украіне. У дадзеным выпадку Пашыняна ўтрымлівае вельмі складанае геапалітычнае становішча Украіны. Ён не можа поўнасна сысці з арбіты Расіі, АДКБ і вымушаны маневраваць, сядзець на некалькіх крэслах адразу. Зноў жа, досвед паказвае, што крэслы раз'язджаюцца, рана ці позна даводзіцца вызначана, з кім ты і якую чану гатовы заплаціць за свой выбар.

Гутарыў Леанід НОВІКАЎ.

Прэм'ера рубрыкі

Як цела чалавека пранізана сасудамі і артэрыямі, так гарады і вёскі (за рэдкім выключэннем) — праспектамі, вуліцамі і завулкамі. Яны адрозніваюцца не толькі сваёй працягласцю і геалакацыяй, а першанарш назвай. Большасць вуліц носіць імёны людзей — тых, якія сваёй дзейнасцю або канкрэтным учынкам, подзвігам заслужылі такой пашаны. Істотныя змяненні ў тапаграфічных картах населеных пунктаў Беларусі адбыліся пасля Вялікай Айчыннай вайны. Краіна павінна ведаць сваіх герояў. Імёнамі ўдзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны, якія правілі асабістую мужнасць і здзейснілі подзвіг, сталі называць новыя вуліцы, а таксама пераймяноўваць тыя, што былі дагэтуль. Героям Савецкага Саюза надавалася асаблівае значэнне. Аб войнах-вызваліцелях, узнагароджаных найвышэйшым званнем і ўвекавечаных у назвах вуліц, — у нашай новай рубрыцы.

Пачнём са сталіцы. Мінск, нагадаем, і сам з'яўляецца горадам-героем. Гэтае высокае званне яму было прысвоена ў чэрвені 1974 года — за герайнае супраціўленне ворагу на акупацыю ўсяго перыяду акупацыі. Жыхары сталіцы БССР аб'ядноўваліся ў падпольныя групы і рабілі ўсё магчымае і немагчымае для найхутчэйшага выгнавання гітлераўцаў з нашай зямлі.

Імёнамі Герояў Савецкага Саюза названы звыш паўсотні мінскіх вуліц. Сярод іх — больш як дзесяць вуліц носяць імёны военачальнікаў, звыш 20 — імёны партызан і падпольшчыкаў. Пры гэтым больш двух дзясяткаў вуліц названа ў гонар сыноў народаў СССР (прадстаўнікоў больш як 20 нацыянальнасцяў), якія ў гады Вялікай Айчыннай вайны вызвалілі Беларусь. Ёсць сярод іх і нашы землякі. Гастэла, Даватар, Захараў, Машэраў, Казей — многія прозвішчы на слыху. Сталічныя вуліцы носяць імёны і тых Герояў Савецкага Саюза, якія, магчыма, не настолькі вядомыя. Прапануем бліжэй пазнаёміцца з гэтымі легендарнымі людзьмі (толькі некаторымі з іх), якія ўнеслі асабісты ўклад у агульную Перамогу.

Разведчык, кавалерыст і лётчык

Найвышэйшага звання **Анатоль Аляксандравіч Волах** быў удастоены ў лістападзе 1943 года. Ня-

Анатоль Волах.

гледзячы на тое, што на фронце мінчанін з пачатку вайны, вызначыўся ён летам і восенню 1943 года пры вызваленні Украіны. 21 жніўня ў раёне горада Зянькоў Палтаўскай вобласці з групай разведчыкаў атакаваў калону праціўніка, узяў у палон аднаго афіцэра. У верасні таго ж года пры вызваленні горада Лябедзін Сумскай вобласці ў ліку першых уварваўся на бронемашыне ў населены пункт і вёў бой з ворагам. Акрамя таго, быў узнагароджаны ордэнам Леніна, дзвума ордэнамі Чырвонай Зоркі, медалямі. Загінуў Анатоль Волах 1 кастрычніка 1943 года падчас разведкі на шляху да Дняпра. Пахаваны ў Лябедзіне. Яго імя носіць вуліца ў Маскоўскім раёне.

Сяргей Дзям'янавіч Карыцкі атрымаў Зорку Героя фактычна за месяц да Перамогі. На жаль, пасмяротна. Ураджэнец Мінскага раёна ў Чырвоную Армію быў прызваны ў 1939 годзе. З чэрвеня 1941 года ваяваў на Паўднёва-Заходнім і 1-м Украінскім франтах. Удзельнічаў у вызваленні многіх укра-

інскіх гарадоў. Камандзір кавалерыйскага эскадрона гвардыі старшы лейтэнант вызначыўся ў баях за выхад на чэхаславацкую граніцу. 19—20 верасня 1944 года эскадрон пад яго камандаваннем першым уварваўся ў сяло Паланы, захапіў дзве варажыя батарэі, сем машын з ваенным грузам, знішчыў больш як 70 гітлераўцаў, адбіў каля дзесяці варажых контратак. Сяргей Карыцкі тройчы ўступіў у рукапашны бой. У выніку праціўнік пачаў уцякаць. У гэтым баі гвардыі старшы лейтэнант загінуў. Яго імя носіць не толькі адна з вуліц у Заводскім раёне сталіцы,

Сяргей Карыцкі.

а і вуліца ў пасёлку Ратамка, што пад Мінскам. Акрамя таго, Герой Савецкага Саюза, быў узнагароджаны ордэнамі Леніна, Чырвонага Сцяга, Чырвонай Зоркі, Айчыннай вайны II ступені, медалямі.

Лётчык **Аляксандр Канстанцінавіч Гаравец** нарадзіўся ў Сенненскім раёне Віцебскай вобласці. У Чырвоную Армію — з 1932 года. З 1942 года — на Паўночна-Каўказскім і Варонежскім

франтах, быў намеснікам камандзіра эскадрылі знішчальнага авіяцыйнага палка. У баях на Курскай дузе гвардыі старшы лейтэнант уступіў у бой з 20 варажымі бамбардзіроўшчыкамі, дзевяць з іх збіў. Аляксандр Гаравец з'яўляецца адзіным лётчыкам у свеце, які ў адным баі збіў столькі самалётаў. На жаль, гэты паветраны бой стаў апошнім і для яго самога. Усяго лётчык здзейсніў 74 баявыя вылеты, удзельнічаў у 11 паветраных баях, збіў 11 самалётаў. Астанкі Героя Савецкага Саюза ў 1957 годзе былі перапахаваны ў вёсцы Зорынскай Двары Беларускай вобласці. Недалёка ад гэтага месца ўзведзены помнік Герою. У яго гонар названыя вуліцы ў Мінску (у Серабранцы), Віцебску, Сяню, Беларазе, сельскіх населеных пунктах. Імя Гараўца таксама носяць калгас на Сенненшчыне, Віцебскі аэракулб, мінская і віцебская сярэднія школы, школы ў горадзе Шахты Растоўскай вобласці і ў вёсцы Машканы, на радзіме Героя.

Рускі і туркмен

Вызвалілі Беларусь і прадстаўнікі іншых народаў, нацыянальнасцяў. Рускія і казахі, украінцы і літоўцы, туркмены і кіргізы, грузіны, азербайджанцы і іншыя мужна змагаліся за нашу зямлю, як за сваю.

Масквіч **Барыс Сямёнавіч Акрэцін** загінуў у паветраным баі недалёка ад Мінска. Нягледзячы на тое, што 3 ліпеня 1944 года беларускую сталіцу вызвалілі, навокал жорсткія баі працяг-

валіся. 6 ліпеня 1944 года падчас баёў па ліквідацыі нямецкай групы, якая спрабавала вырвацца з мінскага «катла», самалёт лётчыка быў падбіты. Барыс Акрэцін не разгубіўся і накіраваў сваю ахопленую польёвым авіямашыну на варажую калону, у выніку чаго загінула нямала гітлераўцаў.

Барыс Акрэцін.

Гэты бой стаў апошнім і для яго... За гэты подзвіг Барыс Акрэцін пасмяротна быў узнагароджаны ордэнам Айчыннай вайны I ступені. Зорку Героя авіятар атрымаў яшчэ пры жыцці. У Чырвоную Армію паветраны ас быў прызваны ў верасні 1942 года, але ўжо да канца снежня 1943 года здзейсніў 381 баявы вылет. З паветра знішчыў звыш 40 танкаў, дзве бронемашыны, два самалёты і іншую баявую тэхніку, жывую сілу ворага. За ўзорнае выкананне баявых заданняў камандавання і праўленых пры гэтым адвагу і геройства гвардыі старшаму лейтэнанту было прысвоена званне Героя Савецкага Саюза. Магіла мужа нага лётчыка знаходзіцца на

Ваенных могілках у Мінску. Яго імя носяць вуліца, завулак беларускай сталіцы, недалёка ад метра «Міхалова», а таксама 30-я гімназія, на тэрыторыі якой Герою ўстаноўлены помнік.

Ураджэнец Туркменістана **Араз Анаеў** вызначыўся 4 кастрычніка 1943 года ў баі каля вёскі Калыбань Брагінскага раёна. Помнік камандзіра шабальнага ўзвода гвардзейскага кавалерыйскага палка пры дапамозе звязкі гранат падарваў варажую бронемашыну, знішчыў сем гітлераўцаў і два кулямёты ворага. За гэты подзвіг старшыня Анаеў прысвоілі найвышэйшае званне. Пахаваны Герой у гарадскім пасёлку Камарын Брагінскага раёна, яго імя носяць вуліцы ў Партызанскім раёне Мінска і Светлагорску, а таксама на радзіме, у горадзе Сердар (цяпер Гызыларбат), дзе Араз Анаеў да вайны служыў у міліцыі.

Усе Героі Савецкага Саюза, імёны якіх носяць мінскія вуліцы, — у памяці сённяшніх пакаленняў. Аб гэтым сведчаць не толькі назвы-адрасы, а і кветкі, ўскладзеныя каля мемарыяльных шыльдаў, помнікаў вызаліцелям. Рэгулярна гэтыя адражаны людзі ўгадваюцца ў школах, сярэдніх спецыяльных і вышэйшых навуковых установах. Імёны гучаць, а значыць памяць жыве.

Вераніка КАНЮТА, Барыс ДАЎГАТОВІЧ, кандыдат гістарычных навук.

Памяць нашых вуліц

З РАКАСОЎСКАГА — НА ГАРАЎЦА, З ПЛЯХАНАВА — НА КАРЫЦКАГА

Побач з вядомымі імёнамі ў сталіцы «схаваліся» назвы ў гонар Герояў

Агульная прастора

Спектакль «Ідыёт» (Ф. Дастаеўскага) Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя М. Горкага атрымаў Гран-пры ў намінацыі «Найлепшы спектакль тэатра драмы» на XXI Міжнародным тэатральным форуме «Залаты Віцязь».

Рэжысёрам пастаноўкі сталі Стэво Жыгон, Івана Жыгон (Сербія), сцэнаграфія — Барыс Максімовіч (Сербія), Ала Сарокіна (Беларусь). Памятнага «Залатога Віцязя» калектыву горкаўскага тэатра ўручыў старшыня Камісіі па культуры, навуцы і адукацыі Парламентскага Сабрання Саюза Беларусі і Расіі, прэзідэнт Міжнароднага форуму мастацтваў «Залаты Віцязь», народны артыст Расіі Мікалай БУРЛЯЕВ: — «Залаты Віцязь» — гэта адна з самых галоўных спраў у жыцці. Ідэя стварыць такі форум з'явілася ў 1991 годзе. Спачатку было кіно, пасля з'явіўся тэатр і іншыя віды мастацтва. Творчыя людзі ведаюць, што галоўнае ў іх прафесіі — узяць

тое, што даецца Богам і перадаць іншым праз сваю працу. Так, майстэрства — гэта важна, але калі ты жывеш чыста, чыніш па праўдзе, то ў цябе усё і атрымаецца. Івана Жыгон — уладальніца шасці «Залатых Віцязяў», якія атрымлівала як актрыса, рэжысёр, драматург. Напярэдадні нашай сённяшняй сустрэчы я размаўляў з ёй пра спектакль «Ідыёт», які яна паставіла ў вас. І хачу адзначыць, што ў працы з ва-

шай камандай ёй удалося дабіцца ансамбля, што вельмі вялікая рэдкасць у тэатры, — адначыў Мікалай Бурляеў. — Я ведаю спектакль «Ідыёт» даўно, бо 20 гадоў таму мы давалі ўзнагароду пастаноўцы Стэво Жыгона, бацькі Іваны, у Беларазе. І тое, што мы цяпер убачылі, гэта не толькі мільяонка былой пастаноўкі, але і шмат у чым актуальная для сённяшняга дня п'еса: думкі Дастаеўскага, і яго прысут-

насць у самім спектаклі, разважаны лісьменнік пра заходні свет, пра веліч рускай душы. Вельмі рады, што гэтая работа атрымала такую ўзнагароду.

Першы намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Валерый Грамада падзякаваў за такую высокую ацэнку пастаноўкі і адзначыў: «Саюз Расіі і Беларусі — гэта ўнікальны інтэграцыйны праект, які паказвае сваю эфектыўнасць у розных сферах, у тым ліку і ў культуры. І вам я хачу быць выказць словы ўдзячнасці за падтрымку тых ініцыятыў, якія гучаць з расійскага і беларускага бакоў. Сёння рэалізуюваецца шэраг цікавых праектаў. І я перакананы ў тым, што нам патрэбныя такія, якія будуць захоўваць і папулярываць нашу агульную гістарычную і культурную спадчыну».

Мастацкі кіраўнік НАДТ імя М. Горкага Сяргей Кавальчык агучыў прысутным словы з віншаваннямі самога рэжысёра Іваны Жыгон: «...8 снежня з'яўляецца, здавалася б, звычайным днём, але гэта дзень нараджэння Стэво

Жыгона. І сёння ў Мінску будуць іграць «Ідыёта», якога мы паставілі ў вашым тэатры. У гэты асаблівы дзень, калі прамень блішчыць у слове «выпадкавасць», я павінна падзякаваць і пакланіцца свайму бацьку за ўсё тое, што дзякуючы Грамада падзякаваў за такую высокую ацэнку пастаноўкі і адзначыў: «Саюз Расіі і Беларусі — гэта ўнікальны інтэграцыйны праект, які паказвае сваю эфектыўнасць у розных сферах, у тым ліку і ў культуры. І вам я хачу быць выказць словы ўдзячнасці за падтрымку тых ініцыятыў, якія гучаць з расійскага і беларускага бакоў. Сёння рэалізуюваецца шэраг цікавых праектаў. І я перакананы ў тым, што нам патрэбныя такія, якія будуць захоўваць і папулярываць нашу агульную гістарычную і культурную спадчыну».

Алена ДРАПКО. Фота з сацыяльных сетак НАДТ імя М. Горкага.

Папулярызацыя культурнай спадчыны

«ПОЛЫМЯ»: ЛІТАРАТУРА І ЖЫЦЦЁ НЕПАДЗЕЛЬНЫЯ...

Што патрабавалася ад часопіса і яго аўтараў паўвека назад

Сёння далёка не ў кожнай бібліятэцы краіны знойдзеш айчынную літаратурна-мастацкія перыядычныя выданні. Хоць «тоўстыя» часопісы як спадчына ранейшых дзесяцігоддзяў у арганізацыі зносіх пісьменніка з чытачом у Беларусі захаваліся, атрымліваюць дзяржаўную падтрымку. Паэты, празаікі, літаратуразнаўцы лічаць за гонар надрукавацца і ў «Полымі», і ў «Малодосці», і ў «Нёмане»... А якія ж задачы вырашалі гэтыя выданні паўвека назад? Якія патрабаванні былі да іх ад кіраўніцтва краіны, напрыклад, напрыканцы 1960-х?

Некаторыя адказы на гэтыя пытанні нам дапаможа знайсці даведка ці тлумачальнае запіска, якая была падпісана 30 ліпеня 1969 года. Яна адрасавана сакратару ЦК Кампартыі Беларусі С. А. Пілатовічу. Дакумент сёння захоўваецца ў Нацыянальным архіве Рэспублікі Беларусь. Настрой у адрасата павінен быў скласціся адпаведны ўжо з першых радкоў знаёмства з запіскай: «... Кожнаму павінен быць зразумела, што з сённяшняга часопіса — а з «Полымя» ў асаблівае: ён у сваім родзе адзіны «тоўсты» часопіс у рэспубліцы — многае запатрабавана. Жорсткая ідэалагічная бітва паміж двума сусветамі мае непасрэднае дачыненне да часопіснай практыкі, таму што часопіс накіроўвае пошук мастака, кіруе па сутнасці справы літаратурным працэсам, але і адначасова фарміруе грамадскую думку вакол твораў літаратуры, непасрэдна займаючыся справай камуністычнага выхавання працоўных».

І яшчэ пра ідэалагічную барацьбу: «Імпэрыялістычная буржуазія звярнулася сёння да стратэгіі і тактыкі «антыкамунізму». У справу пайшла зброя ідэалагічнай дыверсіі, з дапамогай якой імпэрыялісты імкнецца падарваць садружнасць сацыялістычных краін, прынізіць сусветны камуністычны і дэмакратычны рух, дадаць бязвер'е і песімізм у душы людзей. Невялікая такія мэты ставіць перад сабою сучасная буржуазная прапаганда, якая з дапамогай найноўшых тэхналагічных сродкаў «прастрэльевае» ўсю тэрыторыю сацыялістычных краін.

Таму і зразумела, што ў сапраўдны момант найважнейшы ўчастак фронту ідэалагічнай барацьбы заняла мастацкая творчасць — літаратура і мастацтва. І кожнаму літаратурна-мастацкаму часопісу, паколькі наша размова аб выданні такога тыпу, варта дакладна вызначыць сваё месца ў гэтай складанай і адказнай палітычнай сітуацыі, калі размова ідзе пра тэму самых дарагіх для нас камуністычных ідэалаў».

У тэксце ёсць зварот і да нядаўніх мастацкіх падзей у частцы публікацыі «Полымя». Такімі названы творы «Людзі на балоце» і «Сэрца на далоні». І далей — высьнова, падстава для далейшага крычнага і вострага разгляду старонак выдання: «Тут як на пасецы: «год на год не

прыходзіцца». Але часопіс імкнецца ўнесці пэўны ідэйна-мастацкі ўклад у вырашэнне задач камуністычнага будаўніцтва. Таму крытыка, патрабаванні, заўвагі ў адрас «Полымя» павінны засноўвацца найперш з улікам і прызнаннем яго пазітыўных дасягненняў у галіне вырашэння сацыяльна-палітычных і маральна-ідэалагічных праблем, што вынікаюць перад нашым грамадствам».

Так, твар часопіса вызначаюць найперш арыгінальныя творы прозы і паэзіі, якія былі змешчаны ў час, што разглядаўся ў дакуменце. Такімі публікацыямі сталі раманы А. Алешкі «Дарогі без слядоў», І. Шамякіна «Снежныя зімы», Л. Арабей «Іскры ў папялішчы», працяг рамана М. Лобана «Гарадок Устрынь», фрагмент з другой часткі хронікі М. Машары «Сонца за кратамі» і яго ж раман «Лукішкі». З паэзіі найбольш важкімі палічылі публікацыі паэм В. Віткі «Беларуская калыханка», А. Вярцінскага «Заазер'е», А. Куляшова «Цунамі», В. Макарэвіча «Мацярык маленства», С. Грахоўскага «Паэма дарог».

Пакульшы рух на сэрца, трэба прызнацца, што мала што з гэтых публікацый праз паўвека трымаецца ў памяці. Хаба што — творы Івана Шамякіна, Аркадзя Куляшова, Васіля Віткі...

З даклада сакратару ЦК КПБ: «...Мы не схільны тэму і праблему сучаснасці абмяжоўваць паняццем «сёння», але хацелася б бачыць на старонках «Полымя» болей творы менавіта пра сённяшні дзень. З надрукаваных за апошнія два гады ў «Полымі» раману пра сённяшні дзень толькі адзін — «Снежныя зімы» І. Шамякіна. Чытач прыняў гэты твор, прызнаў у галоўным героі Іване Васільевічы Антанію свайго сучасніка, чалавека, які з дакладнага сацыяльна-палітычных пазіцый выступае супраць духоўнага ўтрыманства, замаскіраванага мішчанства.

Пазіцыя пісьменніка паспраўднаму грамадзянскай, смелая і ідэйна вывераная. Яна забяспечыла правільны накірунак мастацкага аналізу, дала магчымасць рэалістычна правяць сваё майстарства. І. Шамякін чуіна ўлаўлівае новыя, сапраўды важныя і складаныя праблемы нашага сацыяльнага, ідэалагічнага, маральнага, псіхалагічнага развіцця.

У вобразе Антанію «праглядаецца» тып чала-

века, якога сацыялізм зрабіў паўнапраўным гаспадаром і стваральнікам жыцця. І. Шамякін цесна яднае дзелавы, грамадска-палітычны і вытворчы зацікаўленні свайго героя з праблемамі маральна-этычнымі, з пытаннямі пра цэласнасць і паслядоўнасць камуністычнай пазіцыі сучасніка ў любых галінах грамадскага і асабістага жыцця... Ёсць і падказка: «... Шкада, што гэты твор так і не быў працэсаваны літаратурнай крытыкай».

Пра Лідзію Арабей: «Раман Л. Арабей «Іскры ў папялішчы» цэжка залічыць да ўдач пісьменніцы. І не толькі таму, што многія мясціны ў рамане непераканаўчы, грашаць «хуткалісам». Не глыбокі, яўна схематычны адзін з цэнтральных вобразаў — вобраз здрадніка Андрэя Сіліцкага. Лінія яго паводзін — як і навошта ён скатваецца да здрадніцтва — не патлумачана. Пісьменніца перажоўвае, пра сутнасці справы, тое, пра што ўжо гаварылася ў літаратуры, не пасягаючы на значнае мастацкае адкрыццё».

«...куды цікавей выступае Лідзія Арабей у малым жанры. Напрыклад, у жанры аповядання: «Ян з Літвы», «Камемень» — гэтыя яе аповяданні адны з найлепшых, надрукаваных у «Полымі», хоць іх канфлікт не выходзіць за межы сямейна-маральна-этычных зносінаў».

Чытаючы запіску, мы напружана думаем аб тым, якое выйсце будзе знойдзена ў ацэнках творчасці Васіля Быкава, які на той час займаў усю большую ўвагу чытача на ўсёй постсавецкай прасторы...

«...Васіль Быкаў засяродзіў сваю ўвагу на тэме вай-

ны. У апошні час ён піша пра партызан».

Як вядома, творчасць таленавітага пісьменніка В. Быкава, на жаль, не заўсёды радавала нас сваімі удачамі.

Магчыма, не варта згадваць пра такі твор, як аповесць «Мёртвым не баліць» — ён дастаткова падрабязна прааналізаваны крытыкай, але і самыя апошнія творы В. Быкава не свабодныя ад недахопаў ідэйна-мастацкага парадку. Маюцца на ўвазе яго аповесці «Праклятая вышыня» і «Кругляны мост». Яны сведчаць, што ў творчасці пісьменніка надшыю перыяд пэўнага застою, аднаго тыпу насілі мастацкіх форм і прыёмаў, паўтарэння сюжэтных сітуацый і кампазіцыйных рашэнняў. І ў самым эмацыянальным «сектры» апошніх твораў В. Быкава, у тым эстэтычным хваляванні, якое выклікаюць гэтыя аповесці, пераважаюць фарбы цёмныя, змрочныя, якія выклікаюць пачуцці страху і псіхалагічнай прыгнечанасці».

А што ж трэба было чакаць ад Быкава як ад сапраўднага і сумленнага пісьменніка? Светласці і радасці ад апісання жадлівых падзей ваеннага часу?..

І яшчэ пра Васіля Быкава, пра аглабленасць і дачыненні да яго творчасці: «...Нельга пагадзіцца з «прапрацовачым» тонам артыкула А. Агеева ў «Мінскай праўдзе», але аўтар правы, напрыклад, там, дзе крытыку песімістычны «тонус» аповесці «Праклятая вышыня». Варта прызнаць, што новая аповесць — «Кругляны мост» — узмацняе ідэйна-мастацкі недахоп папярэдніх твораў В. Быкава. Можна зразумець гарачае жаданне В. Быкава пазбегнуць схемы,

«Твар часопіса вызначаюць найперш арыгінальныя творы прозы і паэзіі, якія былі змешчаны ў час, што разглядаўся ў дакуменце. Такімі публікацыямі сталі раманы А. Алешкі «Дарогі без слядоў», І. Шамякіна «Снежныя зімы», Л. Арабей «Іскры ў папялішчы», працяг рамана М. Лобана «Гарадок Устрынь», фрагмент з другой часткі хронікі М. Машары «Сонца за кратамі» і яго ж раман «Лукішкі». З паэзіі найбольш важкімі палічылі публікацыі паэм В. Віткі «Беларуская калыханка», А. Вярцінскага «Заазер'е», А. Куляшова «Цунамі», В. Макарэвіча «Мацярык маленства», С. Грахоўскага «Паэма дарог».

разабрацца ў тым, што адбывалася «на гэтым баку» ўзаемаадносін паміж сваімі, але ён жадае гэта зрабіць з дакладна вызначанай зададзенасцю, з гатовым чорна-белым рашэннем і зноў не па сваёй волі трапляе ў жорсткія абдымкі новай схемы. Пра схематычнасць канфрантацыі станючых (герой-назіральнік) і адмоўных (часцей за ўсё гэта герой дзеяння) вобразаў правільна, на мой погляд, пісаў у сваёй рэцэнзій І. Мацяшоў».

Цікавым падаецца і «пасаж» у бок Вячаслава Адамчыка — празаіка, які, несумненна, застанецца ў беларускай літаратуры на доўгія і доўгія часіны. «... адносіны толькі ў бок безагварочнага захвальвання склаліся і да, безумоўна, таленавітага празаіка В. Адамчыка. Між тым яго апавяданні — нават самыя удалыя з іх («Кароль Нябожа», «Дзікі голуб») — пакутуюць адсутнасцю сацыяльна-класавай арыентацыі герояў. «Першасныя асновы бытавання», у сферы якіх развіваецца дзеянне ў гэтых апавяданнях, пакідае ўражанне даначасавасці і пазагістарычнасці таго, што адбываецца».

Канешне ж, вельмі востра па тым часе гучыцца і такая заўвага: «Са старонка «Полымя» зусім знік гераічны характар нашага сучасніка. Перад пісьменнікамі, перад часопісам стаіць надзвычайная і неадкладная задача: у стракатасці жыццёвых з'яў у межах адчуць гераічны пачатак у душах сучаснікаў — у ім стрыжань новага народнага характару».

Гераізм, вучуць Ленін, пачынаецца там, дзе ў свядомасці радавога чалавека прысутнічае клопат не толькі пра блізкае, але і пра «далейшую» зацікаўленасць калектыву і грамадства.

Наўрад ці можна сказаць пра сучасную нашу літаратуру ўвогуле, што яе мастацкі ўзровень адпавядае жыццю народа. Нават у тэматчных адносінах яна адстае ад патрабаванняў часу. Нельга жыць мінулым, хаця яно ў многіх адносінах неабходна, як неабходна была ў літаратуры тэма Вялікай Айчыннай вайны, якая і цяпер шырока распрацоўваецца. Фарміраванне рабочага класа на базе хуткай індустрыялізацыі

рэспублікі, змены ў сённяшняй вёсцы, развіццё навукі — гэтыя актуальныя тэмы распрацоўваюцца недаравальна слаба. Па тым, што напісана ў сённяшняй літаратуры пра вёску і яе напісана, нельга скласці паўнаватрасную карціну тых працэсаў, тэндэнцый і супярэчнасцяў, якія характарызуюць сучасную калгасную вёску з грамадскага, эканамічнага, маральнага боку. І вясковы ж чалавек падключаны да вялікага свету сацыяльных запалаў і барацьбы, якія калоцяць планету Зямля».

Ідэалагічны характар справаздачы пра «Полымя» ў дадзеным дакуменце цалкам зразумелы і абгрунтаваны тым часам, тымі ўмовамі, у якіх фарміраваліся адносіны Кампартыі і пісьменнікага асяроддзя. Інакш і быць, зразумела, не магло. Іншая справа, што з вышын сённяшняга часу, болей як праз паўстагоддзя, усе гэтыя ацэнкі і высновы даволі неадзначныя...

Таксама з запіскі, адрасаванай С. Пілатовічу: «... Уся сучасная літаратура — жадаюць гэтага ці не асобныя мастакі — насычана палітыкай. Многія замежныя пісьменнікі замест стварэння мастацкіх твораў аздаюць перавагу выступам у палітычным артыкуламі і трактатамі. Адкрытыя палітычныя тэндэнцыі прыварваюцца ў тэатр, кінавытворчасць, у майстарні мастакоў, у стракатасці жыццёвых з'яў у межах адчуць гераічны пачатак у душах сучаснікаў — у ім стрыжань новага народнага характару».

Гераізм, вучуць Ленін, пачынаецца там, дзе ў свядомасці радавога чалавека прысутнічае клопат не толькі пра блізкае, але і пра «далейшую» зацікаўленасць калектыву і грамадства.

Наўрад ці можна сказаць пра сучасную нашу літаратуру ўвогуле, што яе мастацкі ўзровень адпавядае жыццю народа. Нават у тэматчных адносінах яна адстае ад патрабаванняў часу. Нельга жыць мінулым, хаця яно ў многіх адносінах неабходна, як неабходна была ў літаратуры тэма Вялікай Айчыннай вайны, якая і цяпер шырока распрацоўваецца. Фарміраванне рабочага класа на базе хуткай індустрыялізацыі

Кастусь ЛЕШНЕЦА, Вячаслаў СЕЛЯМЕНЕУ.

МАКСІМАЎ СКАРБ У ГІСТАРЫЧНАЙ ЧАСТЦЫ ГРОДНА

Да дня нараджэння Максіма Багдановіча створана новая выстаўка

Паэт нарадзіўся 9 снежня 1891 года ў Мінску, але менавіта з Гроднам звязаны самы працяглы перыяд яго жыцця ў Беларусі. Разам з тым можна сказаць, што гэта быў і самы трагічны час. Менавіта тут не стала яго матулі, Марыі Апанасуны. Але гродзенскі майстар паспеў зрабіць фотаздымак, на якім малы Максім стаіць побач з маці. Арыгінальны здымак захоўваецца цяпер у музейнай экспазіцыі літаратурнага аддзела Гродзенскага дзяржаўнага гісторыка-археалагічнага музея.

Музей — утульнае памяшканне ў гістарычнай забудове Гродна — нагадвае старадаўнюю кватэру, куды гарманічна ўпісваюцца вітрыны з экспанатамі. Ветлівыя супрацоўніцы, маладыя дзяўчаты, могуць расказаць аб экспанатах цэлаю гісторыю.

— У нас кожны раз да дня нараджэння паэта ладзіцца адмысловае выстаўка, — звяртае ўвагу **малодшы навуковы супрацоўнік Мілена МІХАЛОВІЧ**. — Гэтым разам мы знаёмім наведвальнікаў з перакладамі Максіма Багдановіча. Тут можна ўбачыць копію аўтографу аднаго з яго перакладаў французскага паэта Поля Верлена. Перакладалі і самога Максіма Багдановіча. У нас шмат зборнікаў яго твораў на розных мовах: англійскай, французскай, нямецкай, рускай, балгарскай, латышскай. Ёсць пласцінка яго паэтычных твораў, якія сталі песнямі і рамансамі, напрыклад вядомая «Зорка Вянера». Дарэчы, верш у арыгінале называецца «Раманс», — расказала Мілена.

Сваю калегу дапаўняе Іна Сайко. Яна паведала аб цікавым мерапрыемстве, якое навуковыя супрацоўнікі зладзілі для гродзенскіх школьнікаў. Яны перанесліся ў пачатак XX стагоддзя, у тыя часы, калі Максім Багдановіч быў гімназістам, і ў зямельнай форме пазнаёміліся з біяграфіяй паэта. Падчас заняткаў школьнікі напісалі паштоўку сапраўднымі перавімі чарнільнымі ручкамі. Іна заўважыла, што ў музеі праходзіць даволі шмат экскурсій.

А нядаўна тут пабывала сваячка Максіма Багдановіча — праўнуч-

ка роднай цёткі Максіма. Вольга Савельева жыве ў Расіі, але вырашыла праехаць па мясцінах свайго знакамітага продка. А вось прамых нашчадкаў у паэта не было, ён так і не ажаніўся і вельмі рана — у 25 гадоў — пайшоў з жыцця.

Сям'я Багдановічаў пераехала ў Гродна з Мінска ў 1892 годзе, калі Максіму было паўгода. Праз чатыры гады не стала маці, яе пахавалі ў Гродне, бацька з дзецьмі ў хуткім часе выехаў у Ніжні Ноўгарад, затым — у Яраслаўль.

З асабістых рэчаў сям'і ў музеі захоўваецца невялікая рамка для фотаздымкаў і срэбная лыжачка з імянай гравіроўкай паэта. А яшчэ вельмі прыгожая кітайская шкатулка, якую бацька Максіма падарыў сваёй жонцы. Гэтая рэч таксама арыгінальная, тут захоўваліся лекі, градуснікі, і маці Максіма яе зачыняла на ключ.

У Гродне сям'я Багдановічаў за чатыры гады змяніла тры кватэры, таму, напэўна, асабістых рэчаў пасля іх засталася нямнога. Кватэры былі мэбляваныя, а, паколькі сям'я пераязджала часта, свае рэчы забіралі з сабой. У музеі абсталены жылыя пакоі служачага сярэдняга дастатку ў тую эпоху, і можна сабе ўявіць, як жыла сям'я паэта ў Гродне. Ёсць тут і кабінет бацькі, і дзіцячы пакой, і гасціная з самаварам — абавязковым атрыбутам тых часоў.

Збудова Новага Свету — так называлася частка горада, дзе жыў Багдановіч, — значна змянілася. Многія драўляныя дамы з-за аварыйнага стану знесены, але нават па тых будынках, што засталіся, можна ўявіць, наколькі прыгожай і заможнай была забудова ў Гродне.

Дом, у якім размясціўся музей, захоўвае тагачасную атмасферу жыцця. Ён пабудаваны ў 1888 годзе, за некалькі гадоў да прыезду сюды Багдановічаў. Даследчыкі лічаць, што сям'я будучага паэта арандавала суседні дом, які, на жаль, не захаваўся. Але Максім мог быць і тут, у гэтым доме, дзе цяпер арганізавана прысвечаная яму экспазіцыя. Будынак з'яўляецца помнікам мясцовага значэння

і ўключаны ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцяў Беларусі ў складзе гістарычнага цэнтру Гродна.

Музей доўгі час існаваў пад назвай «Музей Максіма Багдановіча», а 10 гадоў таму стаў літаратурным аддзелам Гродзенскага дзяржаўнага гісторыка-археалагічнага музея. Да гэтага тут адбылася даволі значная рэканструкцыя, у выніку якой было створана некалькі экспазіцый, асноўнай з якіх лічыцца тэматычная — «Гродзенскі перыяд жыцця Максіма Багдановіча».

З найбольш каштоўных экспанатаў мае суразмоўніцы адзначаюць прыжыццёвы зборнік яго вершаў «Вянок», выдадзены ў 1913 годзе. Тагачасны наклад кнігі складаў дзве тысячы экзэмпляраў, два з іх знаходзяцца ў гродзенскім музеі.

— Адзін раней належаў нашай гродзенскай паэтцы Ларысе Геніюш. На зборніку ёсць яе аўтограф. Але калі яе сын вязаджаў за мяжу са сваёй бібліятэкай, гэта выданне было вернута і перададзена ў музей. Другі зборнік з аўтографам бацькі паэта трапіў сюды праз некалькі асоб: напачатку стрыечны брат Максіма падарыў яго Ганне Гразновай, у якой зборнік захоўваўся доўгі час, затым яна перадала яго пісьменніку Янку Брылю, а ён — нам. Яшчэ ў нас ёсць другое выданне зборніка «Вянок» 1927 го-

да, якое было прымеркавана да 10-годдзя смерці паэта. А ўсяго такіх зборнікаў у нас шэсць. І ў кожнага свая гісторыя. Мы нават на адной з канферэнцый у Мінску рабілі паведамленне на гэту тэму, — расказала **загадчыца літаратурнага аддзела Гродзенскага дзяржаўнага гісторыка-археалагічнага музея Анастасія ГРУШЭЎСКАЯ**.

Яна паказала каштоўны экспанат — адзін з першых фотаздымкаў будучага паэта, які быў зроблены ў тагачаснай фотамайстэрні Садоўскага-Казлоўскага. У музеі захоўваецца арыгінал, на якім малы Максім разам з маці. Здымак пазней стаў знакамітым.

Захаваліся метрыкі малодшых дзяцей Багдановічаў, якія нарадзіліся ў Гродне, — Ніны і Лёвы. Яны, дарэчы, былі ахрышчаны ў Сафійскім саборы, які больш вядомы як Фам Вітаўта. Гэты велічны храм,

выданы розных яго твораў, у тым ліку і для дзяцей. Захоўваюцца і арыгіналы газеты «Наша Ніва», на старонках якой Максім Багдановіч дэбютаваў з апавяданнем «Музыка». Дарэчы, яго маці Марыя Апанасуна таксама спрабавала сябе ў літаратурным жанры. Адно з яе апавяданняў было надрукавана ў мясцовай газеце «Гродзенскія губернскае ведамасці». У музеі захоўваюцца копія публікацыі і канверт, у якім Марыя Багдановіч прысылалі ноты. Мае суразмоўніцы нагадваюць, што для Максіма вобраз яго маці заставаўся самым дарагім на ўсё жыццё.

— Мы наведваем магілу Марыі Багдановіч, даглядаем яе, прыбіраем, прыносім кветкі, запальваем лампадку. Гэта робяць і турысты, — дадала Анастасія. — Сам Максім пахаваны ў Ялце, дзе жыў апошнія гады.

на жаль, не захаваўся: ён быў узарваны ў 1961 годзе.

Хоць Максім падчас жыцця ў Гродне быў малы, ён бачыў, што ў сям'і трымаліся беларускія традыцыі, цікавіліся фальклорам, абрадамі. Бацька Адам Ягоравіч пісаў артыкулы, этнаграфічныя нарысы і навуковыя працы, а яго сястра дапамагала захоўваць гэты дух у сям'і праз народныя святы. Магчыма, такая абстаноўка ў будучым стала асновай паэтычнага творчасці Максіма. У музеі можна ўбачыць

У паэта ёсць вельмі актуальныя вершы, які ён напісаў амаль 110 гадоў таму. Там цудоўныя радкі, якія гучаць як наказ усяму чалавечтву.

*...Хто мы такія?
Толькі падарожнікі —
папутнікі сярод нябёс.
Нашто ж на зямлі
Сваркі і звадкі, боль і горыч,
Калі ўсе мы разам ляжым
Да зор?*

**Маргарыта УШКЕВІЧ,
фота аўтара.**

Жывая спадчына

СПАЧАТКУ БЫЛІ.. СЛОВЫ

Круглянскі настаўнік Алег ГАЛАЎКОЎ сабраў цэлы слоўнік асаблівасцяў мясцовай гаворкі

Пра яго кажуць: «Настаўнік з вялікай літары». Ён выкладае ў Круглянскай сярэдняй школе № 1 рускую мову і літаратуру і асобна рыхтуе моцную каманду з вучняў для выступлення на раённых, абласных, рэспубліканскіх і міжнародных алімпіядах. На яго рахунку — некалькі кніг для падрыхтоўкі да цэнтралізаванага тэсціравання па рускай мове са складанымі заданнямі і тыповымі памылкамі, і ён працягвае ствараць новыя. Лепшага даследчыка вуснай народнай творчасці Круглянскага краю наогул не знайсці.

Алег Галаўкоў — заслужаны настаўнік Рэспублікі Беларусь, выдатнік адукацыі, настаўнік-метадыст. Двойчы становіўся лаўрэатам спецыяльнай прэміі Магілёўскага аблвыканкама «Чалавек года», чатыры разы быў узнагароджаны прэміямі спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Невялікая падборка па выніках яго даследавання лексічных крыніц Круглянскага краю выйшла ў складзе зборніка Акадэміі навук Рэспублікі Беларусь. Сёння ў Выдавецкім доме «Звязда» рыхтуецца да друку грунтоўная праца круглянскага настаўніка, куды ўвойдуць словы, фразеалагізмы, прыпеўкі і траншыявыя выразы Круглянскага краю. У размове з карэспандэнтам «Звязды» Алег Галаўкоў падзяліўся сваімі разважаннямі, планами і сакрэтамі.

Паміж Смагілаўкай і Загаранах

Два населеныя пункты ў Круглянскім раёне — і цалкам два розныя светы. Алег Галаўкоў можа прывесці шмат доказаў, бо менавіта з гэтых населеных пунктаў і пачалося яго даследаванне краю. Смагілаўка — гэта яго радзіма, вёска, якая на поўдні Круглянскага раёна мяжуе з Бялыніцкім. Яе, ды яшчэ найбліжэйшая да малой радзімы Шапалевічы і Боўсёўцы ён характарызуе як Запарожскую сечу, вольніцу з бойкамі, дзе жывуць людзі шырокай, разбітняй. Быццам прыгонная права на іх не было. З дзецьмі там не сюсюкалі, бацькі працавалі, і дзеці таксама. А вось Загараны, да якіх усяго 30 кіламетраў на поўнач раёна, больш інтэлігентныя. Там у людзей іншыя манеры, паводзіны.

— Гэтыя назіранні, напэўна, і сталі першым штуршком да маіх даследаванняў, — прызнаецца суразмоўнік. — Калі я ў 1978 годзе прыйшоў працаваць настаўнікам у загаранскую школу, вельмі адчуў гэты кантраст з маёй малой радзімай. Хоць цікаваць да наваколлага свету цэплілася з дзяцінства, падабалася чытаць кнігі, жыць традыцыямі бацькоў, унікаць ва ўсё народнае. А як прыехаў працаваць, усё зварушылася з месца. Мне трапіў у рукі «Краёвы слоўнік Магілёўшчыны» Івана Бялькевіча, і ад яго павяляла даўнаю, духам Беларусі, што звязана са светам бацькоў. Гэта сёння адзіны падобны слоўнік на Магілёўшчыне. Я пачаў супастаўляць Горацкі і Кас-

цюковіцкі паўднёва-ўсходнія раёны з нашымі паўночнымі Бялыніцкім і Круглянскім і зразумеў, што яны абдзелены ўвагай даследчыкаў. Паступова пачаў рабіць свае першыя запісы. Пасля так уцягнуўся, што стаў актыўна працаваць у гэтым кірунку. Носьбітаў вылучаў па гаворцы. Пачуў нестандартнае слова — і адразу ж бліжэй да гэтага чалавека, распытваю яго, запісаваў. Так пакрысе і матэрыял назапасіўся. Ездзіў па вёсках, прыслухоўваўся, хто што гаворыць. Убачу старога, падсяду да яго на прызбе і толькі паспяваю занатоўваць. Напрыклад, у Смагілаўцы кажуць «бічук» і ўсе разумеюць. У Загаранах толькі плячыма паціскаюць. А гэта парастак сасны, такая смаката — словамі не перадаць. І такіх слоўцаў у нас шмат. Чым мы больш захаваем нашага спрадвечнага, тым багацейшыя будзем. І замежныя словы не спатрэбяцца.

Прага да пазнання краю прымушала зрывацца ў вольны час і ехаць па вёсках. Засталося шмат успамінаў пра тыя вандроўкі. У Любішчах, напрыклад, жылі стараверы. Чвэрць стагоддзя таму там быў яшчэ цалкам іншы свет. Мужчыны з бародамі, жыхары на рускай размаўляюць. Потым разбурылася вёска, і гэты асаблівы свет знік. А Эсьмоны раней лічыліся яўрэйскай вёскай. Дыхтоўцыя домікі, прыгожыя вуліцы, брукаванька. Куды ўсё падзвалася?

Жыццё цячэ і змывае цэлыя пласты народнай спадчыны, так хочацца выхапіць з гэтай плыні самае дарогае сэрцу і галоўнае. Разам з лексічным багаццем Алег Галаўкоў збіраў і тыя ўнікальныя народныя рэчы, якія былі зробленыя рукамі жыхароў. І знаходзіў, што і тут таксама шмат адrozenняў. У лясной Смагілаўцы, напрыклад, кашы былі квадратныя, плещеныя з сасны, а ў Загаранах — круглыя. У першай вёсцы прыпасы на зіму захоўвалі ў стопках у лесе, у другой — у сцялах. А грыбы, якія мы ведаем пад назвай зялёнкі, ў Смагілаўцы называлі «славянкі».

Пасля аварыі на Чарнобыльскай АЭС, калі на Кругляншчыну хлынулі перасяляльцы з пацярпелых раёнаў, Алег Галаўкоў заўважыў, што практычна на яго вачах свет быццам бы перамяняўся. Амаль зніклі носьбіты той мовы, якая была, і пачаўся новы перыяд.

— Мовы маіх бацькоў ужо няма, яна знікла на разломе эпох, — разважае настаў-

нік. — Тое, што я зафіксаваў, ужо немагчыма знайсці. Было і не стала. Калі б мы гэта да дзяцей даносілі, мы б не страчвалі традыцый. Чым больш ад папярэдніх пакаленняў возьмем, тым багацейшыя будзем. Калі я запісаў словы, я вяртаўся ў дзяцінства, адчуваў радасць, той дух, энергетыку. Праўду кажуць, што праз слова можна ажывіць былое.

Рукапісы не гараць

Першыя свае матэрыялы даследчык адрываў на так званую атэстацыю ў Акадэмію навук. На той час вучоным сакратаром там быў Павел Міхайлаў. Ён і натхніў маладога настаўніка працаваць далей у абраным кірунку. А потым Галаўкоў падытрымаў пісьменнік, фалькларыст, этнограф Фёдар Янкоўскі. Малады настаўнік бабываў у яго ў гасцях і канчаткова пераканаўся, што займаецца патрэбнай справай, бо ўжо не сумняваўся, што ад жывога народнага слова ўсё і пайшоў. У 1992 годзе частка рэдкіх слоў,

якія запісаў Алег Галаўкоў, была надрукавана ў зборніку разам з іншымі падборкамі з усёй Беларусі.

Калі маладзек займаецца добрай справай, яму Бог дапамагае. Аднойчы ў доме Галаўкоўных успыхнуў пажар ад кароткага замыкання, пагарэла шмат кніг, але картачкі з даследчымі запісамі засталіся. Пры ліквідацыі пажару іх струменем вады вынесла ў бок. На картачках былі тыя словы, прыклады, фразеалагізмы, што ўвойдуць у кнігу, якая рыхтуецца да друку. Хто пасля гэтага скажа, што рукапісы гараць?

Духоўная праслойка

Алег Галаўкоў прызнаецца, што яму яшчэ пашчасціла застаць настаўнікаў «старой школы», якія жылі сваёй работай.

— Гэта было моцнае пакаленне, зусім іншы свет, — кажа ён. — Ніякіх ультрамодных метадыч. Усё вырасла слова. У Загаранах была настаўніцка беларуская мовы Соф'я Салаўёва, якая так расказвала аб пісьменніках, што занароўвала голасам. Яе меладычны, акаючы голас закахліваў. Для мяне як настаўніка гэта быў вельмі важны вопыт. Потым з'явілася мода на навастварта, сталі прымяняць ўсякія замежныя метадычкі, пачалося скаканне з аднаго на іншае. І вось у разгар усяго гэтага я трапіў на ўрок беларускай

літаратуры, які выкладаў пажылы настаўнік, дырэктар школы. Ён цэлы ўрок расказваў дзецям пра Якуба Коласа, «Новую зямлю», пра той свет, які мне быў блізка. І я зразумеў: вось яна самая галоўная метадыка — жывое слова. Цяпер гэта, на жаль, страчана. І калі кажуць, што дзеці беларускую мову ўспрымаюць як замежную, у тым наша віна. Проста мы да іх не дастукаліся. Не з'явіўся настаўнік, які б зачараваў беларускім словам.

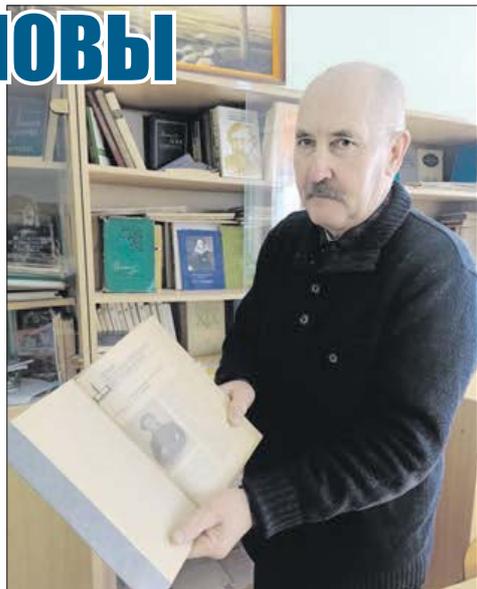
Правільна кажа наш Прэзідэнт: не трэба нам гнацца за нечым модным. Трэба вяртацца да сваіх традыцый. Калі мы вернемся, будзем неперажонныя. Каб зразумець, хто мы, трэба чытаць «Новае зямлю» Якуба Коласа, «Родныя дзеці» Ніла Гілевіча. Гэта дзве нашы нацыянальныя бібліі, якія расказваюць, хто мы ёсць на самой справе. Каб не забываць беларускае слова, іх трэба перачытаць. Або вучыць на памяць вершы. Я, напрыклад, вучу і рускія, і беларускія. І ёсць такія, што

кранаюць за жывое, пачынаеш разумець, што мы тая самая нацыя, той народ, за якім вялікая будучыня. Чалавек з'яўляецца на свет, каб пакінуць часцінку духоўнасці, прыгажосці для іншых. І чым больш гэтай прыгажосці, тым болей мы будзем аддзяляцца ад жывельнага свету. Кажуць, паміж намі і жывельным светам ёсць духоўная праслойка. І калі яе не нарошчваць, можна вярнуцца да жывёл. Нашы знакімы ты народны мастак Савіцкі кажаў, што ў гады вайны чалавек за хвіліну мог стаць зверам. Наогул, наша нацыя ад зямлі і ў гэтым наша веліч і моц, падмурак, на якім мы будзем сваю дзяржаву.

Зямля крывічаў

Алег Галаўкоў кажа, што Круглянскі раён разам з Бялыніцкім і Кругнім, што на мяжы з Мінскай вобласцю, нездарма называюць малым Палесем. Круглянскі раён мяжуе яшчэ і з Віцебскай вобласцю, ад яго да Друцка, цэнтра вобласці Друцкага княства, рукой падаць. Усё гэта прарадзіма крывічоў, тут шмат іх курганоў. Тут жа праходзіў шлях «з варагаў у грэкі». Настаўнік застаў цікавую традыцыю, якой, па яго меркаванні, некалькі тысяч гадоў. Свята называлася «На Івана».

— Яно нам ад крывічоў дасталася, — кажа ён. — Нечым нагадвае Радаўніцу, калі людзі на могілках рада-

вымі кланамі садзяцца. А гэта была трызна крывічоў, ачышчэнне. Адзначалася заўсёды 7 ліпеня, пасля Купалля. І месцам для гэтых сустрэч было знамяцеае возера Хотамле. Пасля поўдня з усіх бакоў Круглянскага, Бялыніцкага, Круглянскага раёнаў пешшу або на калёсах ішлі і ехалі маладыя і старыя, апранутыя ў святочнае адзенне. У 1970-я гады гэта была звычайная з'ява. Тысяча азёр у Беларусі называюцца святымі, але гэта паспраўднаму святое. Вакол яго курганы крывічоў. Людзі палілі вогнішча, сядзелі радамі, спявалі народныя песні, паміналі продкаў. Вада з возера захоўвалася год. Бацька кажаў, што да вайны там была кладка і стаяла капліца. А ў XVII стагоддзі магнаты з Польшчы ездзілі сюды лячыцца. У 80-я гады мінулага стагоддзя традыцыя стала знікаць. Сёння пра яе памятаюць толькі некаторыя старажылы. Я расказаў пра традыцыю намесніку старшын Магілёўскага аблвыканкама Валерыю Малашчу, і ён вельмі зацікавіўся. Як і наша намеснік старшын Круглянскага райвыканкама Анжэла Лукашэвіч.

Было б цудоўна гэта свята аднавіць, такога няма ва ўсёй Беларусі. Гэта ўнікальнае. І месца для яго правядзення прыгожае. Да возера з усіх бакоў вядуць дарогі, як прамяні сонца. У Боўсёвічах раней была яшчэ і святая крыніца. І каля яе маліліся, каб потым ісці на возера. Свята можа стаць усёбеларускім. Кругляншчына, лічы, цэнтр Друцкага княства. Ад нас Друцк за 8 кіламетраў. Ёсць таксама меркаванне, што бітва на Нямізе адбылася не ў Мінску, а менавіта на Кругляншчыне. Этнограф Мікола Цешеш пісаў пра гэта ў сваіх «Палынічных аповедах». Ён выказаў ідэю, што Няміза — гэта рэчка непадалёк ад возера Хотамле. Маўляў, уся разгадка ў словазлучэнні літар. Потым яе перайменавалі ва Усяслаўку.

Залікоўкі для школьнікаў

Настаўнік за час сваёй работы стварыў так званую «школу Галаўкоўца». Ён лічыць, што для таго, каб зрабіць лебедзя з гадкага кача-

няці, патрэбна перш за ўсё ўсёліваць і працаздольнасць. Дзеці, якія праходзяць яго школу, нязменна перамагаюць на алімпіядах. У яго і цяпер новых матэрыялаў па падрыхтоўцы алімпіаднікаў на некалькі кніжак.

— У мяне свае прыёмы навучання, — дзеліцца сакрэтаў Алег Галаўкоў. — Мае вучні працуюць асобна ад іншых. У іх ёсць залікоўкі, якія нават інстытуцыя кнігі вывучае. Каб перамагчы на вобласці, трэба шмат чаго ведаць. Вучні пасля ўрока садзяцца і працуюць. Выкарыстоўваю, у тым ліку, і даваенныя кнігі, ёсць нават дарэвалюцыйныя. Мы прапрацоўваем шмат літаратуры розных выдавецтваў і розных гадоў. Тое, што неабходна ведаць, падкрэсліваю і адзначаю — «важна», «вылісаць». Вучні не чытаюць у мяне «ваду», бяруць самае важнае. Спецыяльна раблю падборкі аналізу вершаў, выбіраю найлепшыя з сотні часопісаў, тысячы кніг. Мае вучні ўжо з пятага класа ведаюць, як трэба правільна аналізаваць. Бяру дзяцей розных здольнасцяў, але ўсе паказваюць цудоўныя вынікі. А залікоўкі ім патрэбны для таго, каб потым у інстытуце было лягчэй. Я шмат патрабую, але ніколі не сваюся на іх. А калі гэта трэба, раблю вельмі далакатна, пад выглядам пахвалы. Нават дзеці, якіх бацькі лічаць слабымі, могуць стаць пераможцамі. Важна раскрыць патэнцыял. Дзеці, якія не чыталі, у мяне пачынаюць чытаць і нават вядуць дзённікі. Вуча адстойваюць сваю пазіцыю словам, а не крыкам. Пераконваю, што, калі не чытаеш, дэградуеш. Ладжу літаратурныя баі, спаборніцтвы, віктарыны. І дзеці ўцягваюцца ў чытанне. У іх ёсць спіс літаратуры па паэтычным чытанні, і раз на месяц я па ім выстаўляю адзнакі. 250 старонак прачытайце — «дзясятка». Спачатку чытаюць не ахвотна, потым не адраваць. Свет літаратуры неабсяжны, мае прызначэнне — іх туды падштурхнуць. І там яны ўжо самі будуць размаўляць з пісьменнікамі.

Нэллі ЗІГУЛЯ, фота аўтара.
г. Круглае.

• ОРГАНИЗАЦИЯ АУКЦИОНОВ
• ОЦЕНКА ВСЕХ ВИДОВ ИМУЩЕСТВА

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ПОВТОРНЫХ ЭЛЕКТРОННЫХ ТОРГОВ

№ лота	Предмет электронных торгов	Начальная цена (без НДС), бел. руб.
1	Квартира, общ. пл. 61,4 кв. м, инв. № 500/D-7988203064, по адресу: г. Минск, ул. Академика Куревича, 16-178	243 200,00
2	Квартира, общ. пл. 78,4 кв. м, инв. № 500/D-7988203067, по адресу: г. Минск, ул. Академика Куревича, 16-191	312 550,00
3	Квартира, общ. пл. 81,7 кв. м, инв. № 500/D-7988203068, по адресу: г. Минск, ул. Академика Куревича, 16-195	258 400,00
4	Квартира, общ. пл. 80,3 кв. м, инв. № 500/D-7988203069, по адресу: г. Минск, ул. Академика Куревича, 16-200	254 600,00
5	Квартира, общ. пл. 81,7 кв. м, инв. № 500/D-7988203071, по адресу: г. Минск, ул. Академика Куревича, 16-203	258 400,00
6	Квартира, общ. пл. 81,4 кв. м, инв. № 500/D-7988203072, по адресу: г. Минск, ул. Академика Куревича, 16-207	257 450,00
7	Квартира, общ. пл. 81,2 кв. м, инв. № 500/D-7988203073, по адресу: г. Минск, ул. Академика Куревича, 16-211	257 450,00
8	Квартира, общ. пл. 81,7 кв. м, инв. № 500/D-7988203074, по адресу: г. Минск, ул. Академика Куревича, 16-219	258 400,00
9	Квартира, общ. пл. 81,7 кв. м, инв. № 500/D-7988203075, по адресу: г. Минск, ул. Академика Куревича, 16-223	258 400,00
10	Квартира, общ. пл. 45,7 кв. м, инв. № 500/D-7988197662, по адресу: г. Минск, ул. Шаранговича, 84-43	186 600,00
11	Квартира, общ. пл. 63,1 кв. м, инв. № 500/D-7988197665, по адресу: г. Минск, ул. Шаранговича, 84-44	239 700,00

С подробной информацией по предмету электронных торгов можно ознакомиться на сайте организатора электронных торгов www.cpro.by. Шаг аукциона: 5 % от начальной цены предмета аукциона по всем лотам

Задаток 10 % от начальной цены предмета электронных торгов в белорусских рублях перечисляется на р/счет BY47 BELB 3012 0028 5000 3022 6000 в ОАО «Банк БелВЭБ», БИК BELBY2X, УНП 191 021 390. Получатель платежа – ЗАО «Центр промышленной оценки»

Срок подписания договора купли-продажи: 10 (десять) рабочих дней со дня завершения электронных торгов

Срок оплаты предмета электронных торгов: 10 (десять) рабочих дней с даты заключения договора купли-продажи

Порядок проведения электронных торгов, критерии выявления победителя торгов, порядок оформления участия в торгах и результатов торгов установлен регламентом электронной торговой площадки «ИПМ-Торги», размещенным по адресу: www.ipmtorgi.by

Победитель электронных торгов либо единственный участник электронных торгов, согласившийся пописать начальную цену предмета электронных торгов на 5 %, обязан возместить организатору торгов затраты на их проведение и установленное вознаграждение 4 % от цены продажи лота в течение 3 (трех) рабочих дней после проведения электронных торгов

Организатор аукциона имеет право снять предмет аукциона с торгов в любое время, но не позднее чем за три дня до наступления даты проведения аукциона

Предыдущее извещение опубликовано в газете «Звезда» от 23.10.2023, 23.11.2023

Дата и время начала и окончания электронных торгов: 27.12.2023 г. с 11.00 до 13.00.

Торги продлеваются на 10 минут с момента подачи ставки, в случае если ставка поступила менее чем за 10 минут до окончания торгов

Заявки на участие в электронных торгах принимаются по 26.12.2023 г. до 17.00 на ЭТП «ИПМ-Торги» по адресу: www.ipmtorgi.by

Контактные телефоны: +375 17-373-21-33; +375 (29) 317-95-42. E-mail: auction@cpro.by

РУП «ИНСТИТУТ НЕДВИЖИМОСТИ И ОЦЕНКИ»

(Организатор аукциона)
информирует о проведении открытого аукциона по продаже имущества, принадлежащего ИМНС по Ленинскому району г. Минска (Продавец)

Аукцион состоится 12.01.2024 в 11.00 по адресу: г. Минск, ул. Комсомольская, д. 11, 3-й этаж, каб. 4.

Лот № 1:
ЛЕГКОВОЙ УНИВЕРСАЛ SKODA FABIA KOMBI, кузов (рама) № ТМВJС45J1В3133596, 2010 г. в.
Начальная цена без учета НДС – 4 681,02 руб.

Место нахождения: г. Минск, Игуменский тракт, 14-312.

Извещение о проведении аукциона размещено на сайте Государственного комитета по имуществу Республики Беларусь (gki.gov.by) и на «Электронной торговой площадке GOSTORG.BY» Организатора аукциона (gostorg.by).

Организатор аукциона:

220030, г. Минск, ул. Комсомольская, 11, пом. 8
☎ 8 (017) 324-70-57, 8 (029) 356-90-03, 8 (029) 550-09-52
• gostorg.by • e-mail: torgi@ino.by

УНП 190055182

ИЗВЕЩЕНИЕ о проведении публичных электронных торгов (аукциона) по продаже имущества, принадлежащего ОАО «Банк БелВЭБ»

Аукцион состоится 22.12.2023, начало: 10.00, окончание: 16.00 на электронной торговой площадке (далее – ЭТП) iintorgi.by.
Время приема заявок: с 12.12.2023 09.00 до 21.12.2023 г. 15.00

Организатор аукциона: ООО «Индустрия Инноваций», г. Минск, Старовиленский тракт, д. 10, пом. 4Н, lin.by, iintorgi.by

Продавец: ОАО «Банк БелВЭБ», 220004, г. Минск, пр-т Победителей, 29

Лот № 1: капитальное строение с инв. № 330/С-33528, расположенное по адресу: г. Мозырь, ул. Саета Г.Е., 4. Общая площадь: 738,7 кв. м. Наименование: здание банка. Назначение: здание специализированное финансового назначения.

Начальная цена с учетом НДС 20 % – 876 002,10 бел. руб. Размер задатка – 10 % от начальной цены лота. Шаг торгов – 5 % от начальной цены лота.

Порядок оформления участия в аукционе, условия участия и порядок проведения аукциона, информация об имуществе размещены на официальном сайте ЭТП «Индустрия Инноваций – Торги» <https://iintorgi.by>.

Задаток перечисляется на р/с BY48OLMP30123000945640000933 в ОАО «Белгазпромбанк», БИК OLMРBY2X, УНП 291442411, получатель платежа: ООО «Индустрия Инноваций»

Контакты: тел.: +375 17-300-90-03; +375 (29) 671-83-95; e-mail: e.pinchuk@lin.by

Государственное предприятие «Витебский областной центр маркетинга» извещает о проведении электронных торгов по продаже государственного имущества на электронной торговой площадке ЕТРВИТ.ВУ, по адресу: <https://etrvit.by>

Организатор, оператор электронной торговой площадки ЕТРВИТ.ВУ: коммунальное консалтинговое унитарное предприятие «Витебский областной центр маркетинга», г. Витебск, проезд Гоголя, 5, тел.: +375 (212) 24-63-12, +375 (29) 510-07-63, e-mail: vcmt74@mail.ru, <https://etrvit.by>.

Дата и время проведения торгов № 2024.Г.002.00002: 09 января 2024 в 09.00 (по времени на сервере ЭТП ЕТРВИТ.ВУ).

Продавец: Инспекция Министерства по налогам и сборам Республики Беларусь по Светлогорскому району.

Лот № 1. Автомобиль SAMAND TUS, 2011 г. в., тип – легковой седан, кузов (рама) № Y3W2P5MTUBUN51205, цвет – светло-серый металллик, инв. № 01500001. Выданы регистрационные знаки для транспортных средств временно допущенных к участию в дорожном движении № 3HT8957. Местонахождение имущества: Гомельская обл., г. Светлогорск, ул. Интернациональная, 1А.

Нач. цена: 3597,80 бел. руб. без НДС.
Срок внесения задатка и время окончания приема заявлений с прилагаемыми документами: до 16.00 08.01.2024.

Дата и время проведения торгов № 2024.Г.002.00003: 09 января 2024 в 09.00 (по времени на сервере ЭТП ЕТРВИТ.ВУ).

Продавец: Инспекция Министерства по налогам и сборам Республики Беларусь по Ленинскому району города Могилева.

Лот № 1. Автомобиль SKODA SUPERB, 2006 г. в., тип – легковой седан (sedan), кузов (рама) № TMBDL23U379010921, цвет – серо-зеленый металллик, инв. № 01550003. Выданы регистрационные знаки для транспортных средств временно допущенных к участию в дорожном движении № 6ECT2456. Местонахождение имущества: г. Могилев, ул. Тимирязевская, 36л.

Нач. цена: 5252,87 бел. руб. без НДС.
Срок внесения задатка и время окончания приема заявлений с прилагаемыми документами: до 16.00 08.01.2024.

Дата и время проведения торгов № 2024.Г.002.00004: 12 января 2024 в 09.00 (по времени на сервере ЭТП ЕТРВИТ.ВУ).

Продавец: Инспекция Министерства по налогам и сборам Республики Беларусь по Горецкому району.

Лот № 1. Автомобиль GEELY SC7 2014 г. в., тип – легковой специальный седан (sedan), кузов (рама) № Y4K8844S4E0001598, цвет – черный, инв. № 01510080. Выданы регистрационные знаки для транспортных средств временно допущенных к участию в дорожном движении № 6ECT0013. Местонахождение имущества: Могилевская обл., г. Горки, ул. Якубовского, 40.

Нач. цена: 3229,45 бел. руб. без НДС.
Срок внесения задатка и время окончания приема заявлений с прилагаемыми документами: до 16.00 11.01.2024.

Для участия в электронных торгах необходимо ознакомиться с Регламентом ЭТП, зарегистрироваться на ЭТП по электронному адресу: <https://etrvit.by>, внести задаток и подать документы на участие в торгах согласно информации об электронных торгах, размещенной на сайте ЭТП. Извещения о проведении электронных торгов №№ 2024.Г.002.00002, 2024.Г.002.00003, 2024.Г.002.00004 опубликованы на официальном сайте Государственного комитета по имуществу www.gki.gov.by в разделе Главная/Бизнес/ПРОДАЖА/АРЕНДА ИМУЩЕСТВА/Движимое имущество.

Утерянный договор страхования серии ВУ07 № 21471866 страховой компании ЗАО «Промтрансинвест» считать недействительным.

Первичная профсоюзная организация общества с ограниченной ответственностью «ПОБЕДА СТРОИ» прекращает деятельность в связи с прекращением деятельности общества с ограниченной ответственностью «ПОБЕДА СТРОИ».

Требования кредиторов могут быть заявлены в течение 2 месяцев с момента опубликования настоящего сообщения по адресу: 220049, г. Минск, ул. Кнорина, д. 17, каб. 208. УНП 100799172

Первичная профсоюзная организация общества с ограниченной ответственностью «Слейпнир» прекращает деятельность в связи с прекращением финансово-хозяйственной деятельности общества с ограниченной ответственностью «Слейпнир».

Требования кредиторов могут быть заявлены в течение 2 месяцев с момента опубликования настоящего сообщения по адресу: г. Минск, ул. Якубова, д. 10, пом. 18, каб. 2. УНП 100799172

Брестский филиал РУП «Институт недвижимости и оценки» ИЗВЕЩАЕТ О ПРОВЕДЕНИИ ОТКРЫТОГО АУКЦИОНА

Предмет аукциона
Лот: капитальное строение с инвентарным номером 141/С-15042 (наименование: коровник-телятник ферма Житин; назначение: здание специализированное животноводства), площадью 1259,7 кв. м, расположенное по адресу: Брестская обл., Жабинковский р-н, Степанковский с/с, 7, вблизи д. Житин, западнее, на земельном участке с кадастровым номером 12258300002000047, площадью 1,6259 га, составные части и принадлежности: пристройка

Начальная цена, руб. (с учетом НДС)	20 040,00	Размер задатка, руб.	2 004,00
-------------------------------------	-----------	----------------------	----------

Продавец: ОАО «Ореличи», 225117, Брестская обл., Жабинковский р-н, д. Ореличи, ул. Тимофея Леса, 9, тел./факс 80164168034. Организатор торгов: Брестский филиал РУП «Институт недвижимости и оценки», г. Брест, ул. Наганова, 10-329, тел./факс 80162408701. Задаток вносится на расчетный счет Организатора аукциона до подачи заявления. Р/с для перечисления задатка: р/с BY32ВАРВ30127866600100000000, в ОАО «Белгазпромбанк» ЦБУ № 116 в г. Брест, РД по Брестской области, код банка ВАРВBY2X, УНП 201028245, код платежа 40901. Условия продажи: без условий.

Срок заключения договора купли-продажи: в течение 20 рабочих дней со дня проведения аукциона. **Условия оплаты:** согласно заключенному договору купли-продажи. **Информация о возмещении затрат:** участник аукциона, выигравший торги, в течение 3 рабочих дней со дня аукциона возмещает фактические затраты на организацию и проведение аукциона, включающие вознаграждение Организатора аукциона. **Срок возможного отказа от проведения аукциона:** не позднее чем за 3 календарных дня до наступления даты проведения аукциона

Аукцион состоится 16 января 2024 г. в 11.00 по адресу: г. Брест, ул. Наганова, 10-325

Сведения о документах, которые необходимо предоставить для участия в аукционе, порядок, в соответствии с которым проводится аукцион, а также иная информация содержится на сайте Организатора аукциона www.ocenkabrest.by, а также можно узнать по телефону: 8 (0162) 40-87-01, 40-87-02

Заявления на участие в аукционе принимаются по адресу: г. Брест, ул. Наганова, 10-329 в рабочие дни с 9.00 до 17.00

Последний день приема заявлений – 15 января 2024 г. до 17.00

Аукцион состоится 16 января 2024 г. в 11.00 по адресу: г. Брест, ул. Наганова, 10-325

Сведения о документах, которые необходимо предоставить для участия в аукционе, порядок, в соответствии с которым проводится аукцион, а также иная информация содержится на сайте Организатора аукциона www.ocenkabrest.by, а также можно узнать по телефону: 8 (0162) 40-87-01, 40-87-02

Заявления на участие в аукционе принимаются по адресу: г. Брест, ул. Наганова, 10-329 в рабочие дни с 9.00 до 17.00

Последний день приема заявлений – 15 января 2024 г. до 17.00

ОАО «МИНСКГРУЗАВТОТРАНС» извещает своих акционеров о созыве 28 декабря 2023 г.

совместного общего собрания акционеров ОАО «Автосила» и ОАО «Минскгрузавтотранс»

Повестка дня:

- Об утверждении передаточного акта, составленного присоединяемым Обществом ОАО «Минскгрузавтотранс».
- Об изменении размера уставного фонда ОАО «Автосила».
- Об утверждении решения о дополнительном выпуске акций ОАО «Автосила».
- Об утверждении порядка размещения акций дополнительного выпуска среди акционеров ОАО «Минскгрузавтотранс».
- О внесении изменений в Устав ОАО «Автосила» и утверждение этих изменений.

Собрание состоится по адресу: г. Минск, ул. Железнодорожная, 23 (класс БД). Начало собрания в 14.00.

С материалами, подготовленными к собранию, акционеры могут ознакомиться по месту нахождения ОАО «Автосила» (г. Минск, ул. Железнодорожная, 23) начиная с 14 декабря 2023 г. с 08.30 до 14.30, а в день проведения собрания – по месту его проведения.

Регистрация участников собрания будет проводиться с 13.00 до 13.45 в день и по месту проведения собрания.

Список акционеров Общества, имеющих право на участие в собрании, составлен на основании данных реестра акционеров по состоянию на 08 декабря 2023 года.

Справки по тел.: (8-017) 226-24-09, 226-24-27
Наблюдательный совет ОАО «Минскгрузавтотранс».

УНП 100028545

О Б Ъ Я В Л Е Н И Е

ОАО «МИНСКОБЛХЛЕБОПРОДУКТ» извещает, что внеочередное общее собрание акционеров состоится 21 декабря 2023 года по адресу: г. Минск, ул. Фабричная, 2.

Начало собрания в 10.00.

Регистрация акционеров с 9 часов 30 минут до 9 часов 55 минут.

При себе иметь документы: акционерное общество – паспорт, представителю акционера паспорт и доверенность.

ПОВЕСТКА ДНЯ:
1. Об утверждении передаточного акта в связи с реорганизацией открытого акционерного общества «МИНСКОБЛХЛЕБОПРОДУКТ» в форме присоединения к нему общества с ограниченной ответственностью «Кухтинское».

Наблюдательный совет ОАО «Минскоблхлебопродукт», тел. 282-57-57

УНП 600013173

Первичная профсоюзная организация ОАО «Белгран» прекращает деятельность в связи с ликвидацией открытого акционерного общества «Белгран».

Требования кредиторов могут быть заявлены в течение 2 месяцев с момента опубликования настоящего сообщения по адресу: 220070, г. Минск, ул. Радиальная, 11а. УНП 100799172

**ИЗВЕЩЕНИЕ
О ПРОВЕДЕНИИ ПОВТОРНЫХ ТОРГОВ
В ФОРМЕ ОТКРЫТОГО АУКЦИОНА**

Организатор: государственное предприятие «Витебский областной центр маркетинга», г. Витебск, проезд Гоголя, 5, тел.: +375 212 24-63-12, +375 29 510-07-63, e-mail: vcp174@mail.ru, www.market.by.

Продавец: ОАО «Витебскоблзагтранс», 210601, г. Витебск, ул. С. Панковой, 1, тел.: +375 212 (22-80-44, +375 212) 6-19-07.

Лот № 1. Кап. строение с инв. № 236С/14256 общей площадью 479,0 кв. м, наименование – административное здание, назначение – здание административно-хозяйственного, по адресу: Витебская обл., Докшицкий р-н, г. п. Бегомль, ул. Черныша, 39, на зем. участке с кадастровым № 222155200001000842 площадью 1,1032 га по адресу: Витебская обл., Докшицкий р-н, г. п. Бегомль, ул. Черныша, 39 (право постоянного пользования). Целевое назначение зем. участка – для размещения объектов административного назначения.

Нач. цена: 28 066,22 бел. руб. с учетом НДС 20 %.

Задаток: 2806,62 бел. руб.

Лот № 2. Кап. строение с инв. № 225С/13397 общей площадью 676,0 кв. м, наименование – гараж на 16 мест, назначение – здание специализированного автомобильного транспорта, по адресу: Витебская обл., Докшицкий р-н, г. п. Бегомль, ул. Черныша, 39, на зем. участке с кадастровым № 222180290410000068 площадью 0,1182 га по адресу: Витебская обл., Докшицкий р-н, г. п. Бегомль, ул. Черныша, 39 (право постоянного пользования). Целевое назначение зем. участка – для обслуживания гаража на 16 машино-мест.

Нач. цена: 19 931,08 бел. руб. с учетом НДС 20 %.

Задаток: 1993,10 бел. руб.

Дата, время и место проведения повторного аукциона: 28.12.2023 в 11.00 по адресу: г. Витебск, проезд Гоголя, 5, в здании ККУП «Витебский областной центр маркетинга». Срок внесения задатков и приема документов: с 13.12.2023 с 08.30 по 27.12.2023 до 17.30. Заявления на участие в аукционе со всеми необходимыми документами принимаются в рабочие дни с 8.30 до 17.30 по адресу: г. Витебск, проезд Гоголя, д. 5, в ККУП «Витебский областной центр маркетинга».

Задаток перечисляется на р/с ККУП «Витебский областной центр маркетинга» № ВУ93МТБК0120001093300066782 ЗАО «МТБанк» г. Минск, БИК МТБВКВУ22, УНП 390477566, код операции 40901.

Ранее опубликованные извещения: газета «Звезда» 26.07.2023, 04.10.2023, 11.11.2023.

Условия повторного аукциона: Победитель аукциона (единственный участник аукциона, выразивший согласие на приобретение предмета аукциона по нач. цене, увеличенной на 5 %) обязан: в течение 10 рабочих дней со дня проведения аукциона возместить затраты на организацию и проведение аукциона, в т. ч. расходы, связанные с изготовлением и предоставлением участникам документации, необходимой для его проведения, возместить расходы Продавца на проведение независимой оценки на р/с, указанный в протоколе аукциона; подписать договор купли-продажи в течение 11 рабочих дней с даты утверждения протокола аукциона; оплатить предмет аукциона в порядке и сроки, определенные условиями договора купли-продажи.

Аукцион проводится в порядке, установленном постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 12.07.2013 № 609. Лица, желающие участвовать в аукционе, обязаны подать организатору аукциона заявление на участие в аукционе, подписать соглашение установленной формы с приложением документов: документ, подтверждающий внесение суммы задатка на р/с/чт, указанный в извещении, с отметкой банка; юр. лицом или индивид, предпринимателем РБ – копия документа, подтверждающего гос. регистрацию юр. лица или индивид, предпринимателя, без нотариального засвидетельствования; иностранным юр. лицом – легализованные в установленном порядке копии учредительных документов и выписка из торгового реестра страны учреждения (выписка должна быть произведена не ранее шести месяцев до подачи заявления на участие в торгах) либо иное эквивалентное документальство юр. статуса в соответствии с законодательством страны учреждения с нотариально засвидетельствованным переводом на бел. или русск. язык; представителем юр. лица РБ – доверенность, выданная в установленном законодательством порядке (кроме случаев, когда юр. лицо представляет его руководитель); представителем гражданина или индивид, предпринимателя РБ – нотариально удостоверенная доверенность; представителем иностранного юр. лица, иностранного физ. лица – доверенность, легализованная в установленном законодательством порядке, с нотариально засвидетельствованным переводом на бел. или русск. язык. При подаче документов заявитель (его представитель) предъявляет документ, удостоверяющий личность, руководителя юр. лица – также документ, подтверждающий его полномочия. Организатор аукциона вправе в любое время, но не позднее чем за 3 дня до даты проведения аукциона отказаться от проведения аукциона. Информация об окончательных суммах затрат на организацию и проведение аукциона, расходах на проведение независимой оценки письменно доводится до сведения участников до начала проведения аукциона.

Доп. информация можно получить по тел.: (0212) 24-63-12, (029) 510-07-63, e-mail: vcp174@mail.ru, www.market.by. **Ознакомление с предметом торгов можно в рабочие дни по предварительному согласованию с Продавцом по тел. +375 (29) 2121271.**

**ИЗВЕЩЕНИЕ
О НАЛИЧИИ ОСНОВАНИЙ
ДЛЯ ПРИЗНАНИЯ ЖИЛОГО ДОМА
ПУСТУЮЩИМ**

КАПЛАНЕЦКИЙ СЕЛЬСКИЙ ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ извещает, что постоянно действующей комиссией по обследованию состояния жилых домов, расположенных на территории Березинского района, в ходе обследования выявлен жилой дом, расположенный по адресу: **Минская область, Березинский район, аг. Косовка, ул. Народная, д. 19, имеющий основания для признания его пустующим.**

Сведения о жилом доме (из акта)
Наружные размеры одноквартирного, жилого дома: **3 х 8.**
Площадь: **25,0 кв. м.**
Дата ввода в эксплуатацию одноквартирного жилого дома: 1918 год. Материал стен: бревенчатый.
Этажность: одноэтажный.
На придомовой территории не осуществляются предусмотренные законодательством мероприятия по охране земель.
Не соблюдаются требования к содержанию (эксплуатации) территории.

Одноквартирный жилой дом находится в аварийном состоянии. Сведения о лицах, включая наследников, которым предположительно одноквартирный, жилой дом принадлежит на праве собственности, хозяйственного ведения или оперативного управления, иных лицах, имеющих право владения и пользования им (ей): Полянская Ольга Яковлевна (умерла 01.08.1997 г.), наследник Коник Мария Яковлевна (умерла 22.03.2019 г.), наследник Самсонова Людмила Леонидовна.

Предположительный срок непроживания в одноквартирном, жилом доме собственника, иных лиц, имеющих право владения и пользования этим домом: более 10 лет.

От лиц, имеющих право пользования жилым домом, в Капланецкий сельский исполнительный комитет не поступило уведомлений о намерении использовать такой дом для проживания.

Капланецкий сельский исполнительный комитет просит всех заинтересованных лиц в течение двух месяцев со дня опубликования извещения уведомить Капланецкий сельский исполнительный комитет о намерении использовать пустующий дом для проживания.

Телефоны для справок: 801715 62 3 32, 801715 62 3 33.

УНП 600092462

**Центр
Промышленной
Оценки** • ОРГАНИЗАЦИЯ АУКЦИОНОВ
• ОЦЕНКА ВСЕХ ВИДОВ ИМУЩЕСТВА

**ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ПОВТОРНЫХ ЭЛЕКТРОННЫХ
ТОРГОВ В ФОРМЕ ОТКРЫТОГО АУКЦИОНА**

Организатор аукциона	ЗАО «Центр промышленной оценки», г. Минск, ул. Мележа, 5/2, пом. 1703, оф. 5. Сайт в интернете: www.cpo.by		
Продавец	ОАО «НКОФ «Белинвэстгрупп», 220028, г. Минск, ул. Либаво-Романская, 23		
Оператор ЭТП	ООО «ИПМ-Консалт оценка», г. Минск, ул. Мележа, 5/2, пом. 1703, оф. 46, www.ipmtorgi.by		

Предмет электронного аукциона: транспортные средства, бывшие в употреблении, расположенные по адресу: г. Минск, пр-т Дзержинского, д. 69-1

Лот №	Наименование	Год выпуска	Инв. номер	Начальная цена с НДС 20 %, бел. руб.
1	VOLKSWAGEN CADDY ПРАКТИК 1927701 г/н АС 0213-7	2014	200382	22 752,04
2	VOLKSWAGEN CADDY ПРАКТИК 19277 г/н АС 8176-7	2014	200085	24 468,20
3	VOLKSWAGEN CADDY ПРАКТИК 19277-01 г/н АР 8243-7	2014	200195	21 900,29

Дополнительная информация по лотам: потенциальный покупатель рекомендует перед участием в аукционе уточнить в органах ГАИ подок постановки автомобилей на учет (ранее автомобили использовались для инкассации и перевозки ценностей)

Задаток 10 % от начальной цены предмета электронных торгов в белорусских рублях перечисляется на р/счт ВУ47 БЕЛВ 3012 0028 5000 3022 6000 в ОАО «Банк БелВэБ» (БВУ); БИК БЕЛВВУ2Х. Получатель платежа – ЗАО «Центр промышленной оценки», УНП 191 021 390.

Нерезидентный РБ задаток может перечисляться в валютном эквиваленте по курсу Нацбанка РБ на дату платежа на валютные счета, указанные на сайте организатора аукциона

Срок подписания договора 10 рабочих дней после электронных торгов. **Продавец составляет и направляет договор купли-продажи** для подписания победителем аукциона

Условия оплаты предмета электронных торгов

Если между продавцом и покупателем (победителем электронных торгов, либо единственный участник электронных торгов, согласившийся приобрести предмет электронных торгов по начальной цене, увеличенной на 5 %) в течение срока, установленного для подписания договора купли-продажи, не достигнута договоренность по срокам и о порядке оплаты предмета электронных торгов, такая оплата должна быть произведена в течение 30 (тридцати) календарных дней после заключения договора купли-продажи

Порядок проведения и оформления участия в электронных торгах

Электронные торги проводятся в соответствии с регламентом электронной торговой площадки «ИПМ-Торги», размещенным по адресу: www.ipmtorgi.by. Ответственность участника аукциона, его права и обязанности, штрафные санкции прописаны в соглашении о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона. Данное соглашение является договором присоединения и размещается на странице лота во вкладке «Документы» по адресу: www.ipmtorgi.by. Страница лота по указанному адресу содержит также информацию о типе торгов и общих правилах их проведения. Победителем аукциона признается участник, предложивший максимальную цену

Победитель электронных торгов либо единственный участник электронных торгов, согласившийся повысить начальную цену предмета электронных торгов на 5 %, обязан возместить организатору торгов затраты на их проведение и оплатить вознаграждение 5 % от цены продажи лота в течение 3 (трех) рабочих дней после проведения электронных торгов

Организатор электронных торгов имеет право снять предмет аукциона с электронных торгов в любое время до момента определения победителя электронных торгов без объяснения причин снятия

Предыдущее извещение опубликовано в газете «Звезда» от 24.10.2023

Дата и время начала и окончания электронных торгов: 26.12.2023 г. с 10.00 по 12.00. Торги продлеваются на 10 минут с момента подачи ставки, в случае если ставка поступила менее чем за 10 минут до окончания торгов

Дата и время окончания приема заявок Заявки на участие в электронных торгах принимаются по 22.12.2023 г. до 17.00 на ЭТП «ИПМ-Торги» по адресу: www.ipmtorgi.by

Контактные данные Тел.: +375 17-310-36-37; +375 (29) 317-95-42; +375 (44) 704-92-06. E-mail: auction@cpo.by; info@ipmtorgi.by

**РУП «ИНСТИТУТ НЕДВИЖИМОСТИ И ОЦЕНКИ»
(Организатор аукциона)**

извещает о проведении повторного открытого аукциона по продаже имущества, принадлежащего **ЗАО «ГОРИЗОНТ-БЕЛИНВЕСТ-ДЕВЕЛОПЕР»** (Продавец)

Аукцион состоится **28.12.2023 в 14.00** по адресу: г. Минск, ул. Комсомольская, д. 11, 3-й этаж, каб. 4.

Лот № 1:
АДМИНИСТРАТИВНОЕ ПОМЕЩЕНИЕ
с инв. № 500/D-708168906, 54,1 кв. м.

Адрес: г. Минск, ул. Стационарная, 5-102.
Начальная цена с НДС 20 % – 237 762,90 бел. руб.
Задаток – 24 000,00 бел. руб. Шаг аукциона – 5 %.

Порядок оформления участия в аукционе, порядок его проведения, а также определения лица, выигравшего аукцион, содержится в информации о проведении аукциона, опубликованной на «Электронной торговой площадке GOSTORG.BY» (gostorg.by). Задаток перечисляется на расчетный счет ЗАО «ГОРИЗОНТ-БЕЛИНВЕСТ-ДЕВЕЛОПЕР»: ВУ18УНБ53012194670000000933 ЗАО «БСБ Банк», БИК банка УНБСВУ2Х, УНП 191438026.

Окончание приема заявок и задатка – 26.12.2023 в 11.00.
Организатор аукциона: 220030, г. Минск, ул. Комсомольская, 11, пом. 9, ☎ 8 (017) 324-70-57, 8 (029) 356-90-03, 8 (029) 550-09-52 • gostorg.by • e-mail: torgi@ino.by

УНП 190059182

**РУП «Институт недвижимости и оценки»
(Гродненский филиал)**

**ИНФОРМИРУЕТ
о проведении повторного открытого
аукциона по продаже имущества,
принадлежащего
Республиканскому унитарному
сельскохозяйственному предприятию
по племенному делу
«Гродненское племенное предприятие»**

Аукцион состоится 28.12.2023 г. в 14.00 по адресу: г. Гродно, ул. Врублевского, 3, 209. Телефон для справок 8-0152-55-87-71

Лот № 1	
Наименование, характеристика, предмет аукциона, местонахождение предмета аукциона	изюженное помещение, инв. № 400/D-221634 (назначение – квартира, наименование – квартира), общей площадью 27,2 кв. м, расположенное по адресу: Гродненский р-н, Вертилюковский с/с, д. Казимировка, ул. Таранова, 102-4
Начальная цена продажи	4 915,44 руб. (четыре тысячи девятьсот пятнадцать рублей сорок четыре копейки) с учетом НДС
Сумма задатка	491 руб. (четыреста девяносто один рубль)
Лот № 2	
Наименование, характеристика, предмет аукциона, местонахождение предмета аукциона	изюженное помещение, инв. № 400/D-221635 (назначение – квартира, наименование – квартира), общей площадью 17,3 кв. м, расположенное по адресу: Гродненский р-н, Вертилюковский с/с, д. Казимировка, ул. Таранова, 102-5
Начальная цена продажи	3 126,24 руб. (три тысячи сто двадцать шесть рублей двадцать четыре копейки) с учетом НДС
Сумма задатка	312 руб. (триста двадцать рублей)
Реквизиты для перечисления задатка	ВУ44БЛВВ30120500833225001001 в Дирекции ОАО «Белинвэстбанк» по Гродненской области, код банка БЛВВУ2Х, УНП 500833225
Место, дата и время окончания приема заявлений	Заявления на участие в аукционе принимаются по адресу: г. Гродно, ул. Врублевского, 3, каб. 208, с 8.30 до 17.30 (понедельник – четверг) и с 8.30 до 16.30 (пятница). Обед с 12.30 до 13.18. Последний день приема заявлений – 26.12.2023 г. до 15.00

Объявление о проведении первого аукциона было размещено в газете «Звезда» от 30.12.2022 г.

Порядок оформления участия в аукционе, порядок его проведения, а также определения лица, выигравшего аукцион, содержится в информации о проведении аукциона, опубликованной на сайте Организатора аукциона – <https://grfno.by/auktisny>

ООО «Деловая оценка» (организатор аукциона) по поручению ОАО «СтанкоГомель» (продавец) извещает о проведении **27 декабря 2023 года** повторного открытого аукциона по продаже имущества в 12.00 по адресу: г. Гомель, ул. Жарковского, д. 24, каб. 3-2

Лот № 2: двухстоечный шифовальный станок S212-12-03/722, инв. № 7782. Начальная цена с НДС – 70 500,00 бел. руб. Задаток – 3 525,00 бел. руб.
Лот № 3: продольно-строгальный станок 7212Г, инв. № 4884. Начальная цена с НДС – 32 600,00 бел. руб. Задаток – 1 630,00 бел. руб.
Лот № 9: настольно-сверлильный станок 2Н112, инв. № 7516. Начальная цена с НДС – 970,00 бел. руб. Задаток – 48,50 бел. руб.
Лот № 10: резьборезный станок 2Д112РП, инв. № 413. Начальная цена с НДС – 1 600,00 бел. руб. Задаток – 80,00 бел. руб.

Местонахождение объектов: г. Гомель, ул. Интернациональная, 10. **Продавец:** ОАО «СтанкоГомель», г. Гомель, ул. Интернациональная, 10.

Конт. тел.: по техническим вопросам – Шацков Н.Н. +375 (29) 652 27 07, по общим вопросам – Бердник А.Ю. +375 (44) 775-83-41. Шаг аукциона – 5 % от предыдущей названной аукционистом цены продажи предмета аукциона.

Для участия в аукционе необходимо:
1. Оплатить задаток на расчетный счет Продавца: р/с ВУ29АКВВ3012 0363500123100000 в ОАО «БСБ Беларусьбанк» г. Гомель, ул. Фрунзе, 6а, БИК АКВВУ2Х, УНП 400085002.

2. Подать заявление организатору аукциона по установленной форме с приложением необходимых документов по адресу: г. Гомель, ул. Жарковского, д. 24, каб. 3-2, в рабочие дни с 10.00 до 13.00 и с 14.00 до 17.00 от даты опубликования настоящего извещения.

Прием заявлений заканчивается 26.12.2023 г. в 16.00.

Порядок участия и проведения аукциона с перечнем необходимых документов опубликован на сайте www.delocena.by.

Организатор аукциона вправе отказаться от проведения аукциона в любое время, но не позднее чем за 3 (три) дня до его проведения. Единственный участник имеет право приобрести лот с шагом 5 %. Победителем торгов будет признан участник, предложивший более высокую цену. Лицо, являющееся победителем торгов, обязано: подписать протокол о результатах аукциона; заключить договор купли-продажи в течение 20 (двадцати) календарных дней с момента подписания протокола, стоимость должна быть выплачена в течение 10 (десяти) рабочих дней с момента подписания договора купли-продажи; возместить затраты на организацию и проведение аукциона и оплатить вознаграждение организатору торгов в течение 5 (пяти) рабочих дней с момента подписания протокола. Задатки, уплаченные участниками аукциона, ставшими победителями, будут учтены в счет окончательной стоимости предмета оценки. Проводится аукцион в соответствии с Положением Общества с ограниченной ответственностью «Деловая оценка» о порядке организации и проведения аукционов по продаже имущества и права на заключение договоров аренды нежилых помещений (их части).

Конт. тел. организатора аукциона: +375 (232) 34-62-36, +375 (44) 750-40-03, +375 (29) 303-30-62.

Спорт-тайм

БЕЛАРУСАЎ ДАПУСЦІЛІ ДА АЛІМПІЙСКІХ ГУЛЬНЯЎ У ПАРЫЖЫ

У традыцыйным аглядзе «Звязды» расказваем вынікі спартыўнага тыдня

НАВІНА ТЫДНЯ. Міжнародны алімпійскі камітэт дапусціў атлетаў з Беларусі і Расіі да ўдзелу ў Алімпійскіх гульнях у Парыжы. Да Гульняў будуць дапушчаны спартсмены, якія пройдуць кваліфікацыю ў сваіх відах спорту. Выступаць у Парыжы атлеты з Беларусі і Расіі будуць пад нейтральным сцягам, удзельнічаць у камандных відах прадстаўнікі абедзвюх краін не змогуць. У паведамленні МАК указана, што папсець адабрацца на Алімпіяду зможа абмежаваная колькасць нейтральных атлетаў: так, на дадзены момант крытэрыі адбору на Гульні выканалі толькі тры беларускія спартсмены. Таксама ў заяве МАК гаворыцца, што да ўдзелу ў Алімпійскіх гульнях не будуць дапушчаны спартсмены, якія падтрымліваюць баявыя дзеянні, а таксама атлеты, якія маюць кантракты з вайсковымі ведамствамі і органамі нацыянальнай бяспекі. Кожны індывідуальны нейтральны атлет таксама павінен адпавядаць усім антыдопінгавым патрабаванням. Санцыі МАК у дачыненні да НАК і АКР застаюцца ў сіле, таму любыя сімвалы Беларусі і Расіі не будуць вышывацца на алімпійскіх аб'ектах і афіцыйных мерапрыемствах, а чыноўнікі абедзвюх краін не атрымаюць акрэдытацыі на Гульні.

Нацыянальны алімпійскі камітэт у афіцыйнай заяве паведаміў, што прыняў да ўвагі рашэнне выканання МАК аб допуску беларускіх спартсменаў да ўдзелу ў Алімпійскіх гульнях 2024 года ў нейтральным статусе. «Мы вітаем допуск да Гульняў у Парыжы-2024 беларускіх спартсменаў, аднак прынятае рашэнне не задавальняе інтарэсы беларускай спартыўнай супольнасці ў поўнай меры. Істотныя строгія абмежаванні, якія ўключаюць ўдзел у спарборніцтвах без нацыянальных сімвалаў, абмежаваную колькасць кваліфікацыйных спарборніцтваў, надпуск спартсменаў,

якія выступаюць у камандных відах, — усе гэтыя ўмовы па-ранейшаму з'яўляюцца вельмі дыскрымінацыйнымі ў адносінах да атлетаў нашай краіны. Перакананы, што для захавання цэласнасці алімпійскага руху больш хуткае выкараненне любой няроўнасці ў спорце максімальна адпавядае інтарэсам самога МАК», — падкрэслівае заява ў заяве НАК Беларусі. НАК звяртае ўвагу, што не ўсе міжнародныя спартыўныя федэрацыі кіруюцца рэкамендацыямі і рашэннямі МАК. У прыватнасці, Міжнародная асацыяцыя лёгкаатлетичных федэрацый нават не спрабуе скаваць адкрыта дыскрымінацыйную і палітызаваную пазіцыю ў адносінах да беларускіх спартсменаў: «У сувязі з гэтым чакаем дакладных тлумачэнні дыскрымінацыйных умоў доступу да ўдзелу ў пакінутых кваліфікацыйных спарборніцтваў і Алімпійскіх гульнях, і міжнародных федэрацый як асноўных арганізатараў спарборніцтваў у сваіх відах спорту», — сказана ў заяве. Нацыянальны алімпійскі камітэт будзе кіравацца перш за ўсё інтарэсамі саміх спартсменаў, а таксама, несумненна, будзе прадаўжаць работу па аднаўленні справядлівасці і паўнацэннага ўдзелу нашых спартсменаў ва ўсіх спарборніцтвах, паведамліў у прэс-службе арганізацыі.

У выніку ў скарбонцы беларускай каманды два медалі — абодва залатыя. У вагавой катэгорыі да 65 кг найлепшай стала Даніэла Ждан. На верхнюю прыступку п'едэстала ў катэгорыі 80 кг узялася Карына Шут.

ТУРНІР ТЫДНЯ. На пляцоўцы «СКА Арэны» ў Санкт-Пецярбургу завяршыўся Матч Зорак Кантынентальнай хакейнай лігі з удзелам беларускіх хакеістаў. Галоўнай падзеяй зорнага ўікенда стаў фінальны матч турніру па хакеі ў фармаце 3х3, прабіліся каманды заходняга дывізіёна Тарасава і усходняга дывізіёна Харламава. Асноўны час паядынку завяршыўся ўнічыю 7:7, за «тарасаўцаў» голам і дзейнай перадачай адзначыўся форвард мінскага «Дынама» Віталь Пінчук. Вынік сустрэчы вырашыўся ў серыі напярэдняга кідкоў, дзе больш дакладнымі аказаліся прадстаўнікі дывізіёна Харламава. Акрамя таго, у нядзелю адбыліся яшчэ два конкурсы ў рамках майстар-шоу, у адным з іх — «Крузе на хуткасці» — першыстваваў наш абаронца Уладзімір Алістраў, які пераадолеў круг за 14,115 сек. Таксама найлепшага ў конкурсе «Надзейная абарона» вызначалі варатары. Галкіпер мінскага «Дынама» Аляксей Коласаў заняў другое месца.

ПОСПЕХ ТЫДНЯ. У Санкт-Пецярбургу прайшлі традыцыйныя спарборніцтвы па шашках-64 — Мемарыял В. А. Сокаў. Нашу краіну прадстаўлялі мінчане Аляксей Куніца, Паліна Петрусева, Марыя Часнакова, Яўгенія Швед і Аляксандра Спірына. У класічнай праграме Марыя Часнакова стала трэцяй у жаночых спарборніцтвах, Яўгенія Швед — найлепшай сярод юніёрак да 20 гадоў. У вокаменнай праграме сярод жанчын і юніёрак да 20 гадоў перамаглі Марыя Часнакова і Яўгенія Швед адпаведна.

Валерыя СЦЯЦКО.

ГЕРАІНЫ ТЫДНЯ. Беларускія самбіты выступілі на фінальным этапе міжнародных спарборніцтваў Гран-пры.

СЁННЯ

Месяц

Апошняя квадра
5 снежня.
Месяц у сузор'і
Стральца.

Сонца

	Усход	Заход	Даўжыня дня
Мінск	9.19	16.47	7.28
Віцебск	9.16	16.29	7.13
Магілёў	9.09	16.37	7.28
Гомель	8.57	16.42	7.45
Гродна	9.33	17.04	7.31
Брэст	9.25	17.13	7.48

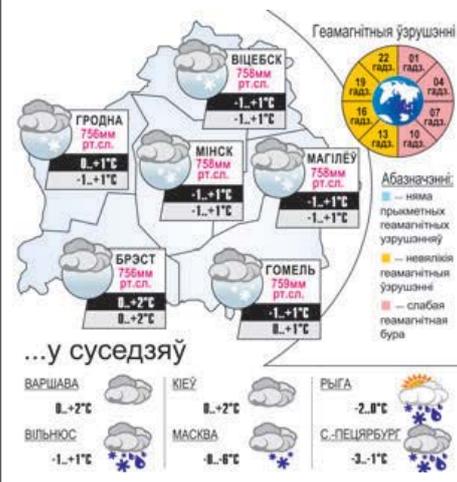
Імяніны

Пр. Парамона.
К. Адэлаіды, Жанны,
Аляксандра, Кандрата.

Фота Андрэя ФЕАКІСТАВА.

ЗАЎТРА

...у суседзях

УСМІХНЕМСЯ

Карпаратыўны атрымаўся — гэта калі працоўную кніжку табе прывезлі адразу дадому.

Вось. Ужо снежань. А вы казалі: «Выкінь ёлку».

— Каханая, ну на што ты пакрыўдзілася?

— А ты думаеш, няма на што? Вось што ты мне скажаў, калі ў мяне рука ў мясарубцы захрасла? — Ты дарма сябе накручваеш!

Сёння такое надвор'е, што сяджу і думаю: а што калі глінтвейн зрабіць на гарэлках?

У няўдачлівых бутэрброд падае ўніз маслам, ва ўдачлівых — ікрой.

Даты

Падзеі

Людзі

12 СНЕЖНЯ

1900 год — нарадзіўся Мікалай Сяргеевіч Акулаў, беларускі фізік, акадэмік НАН Беларусі, доктар фізіка-матэматычных навук, прафесар. З 1959 года загадчык лабараторыі Фізіка-тэхнічнага інстытута АН Беларусі, у 1967—1976 — загадчык лабараторыі магнетызму гэтага аддзела. Аўтар больш за 200 навуковых прац, у тым ліку чатырох манаграфій, 20 вынаходстваў. У канцы 1920-х гг. сфармуляваў агульны закон ферамагнітных з'яў — закон анізатрапіі, які ўсталявае сувязь паміж магнітнымі і механічнымі ўласцівасцямі ферамагнетыкаў. Стварыў метады аналізу ферасплаваў і спосабы знаходжання дэфектаў у металічных вырабах. Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР і Дзяржаўнай прэміі Беларусі, прэміі Германскай АН (1930), Ракфелераўскай прэміі (1932), прэміі імя М. В. Ламаносава АН СССР.

Шмат працаваў над стылем сваіх твораў, вылучыўшы тэорыю «дакладнага слова» (le mot juste). Найбольш вядомы як аўтар рамана «Мадам Бавары» (1856). Іншыя творы Флабэра — раманы «Саламбо», «Выхаванне пачуццяў», «Бувар і Пекюшэ», філасофская драма «Спакуса святога Антонія».

1915 год — нарадзіўся Фрэнк Сінатра, амерыканскі эстрадны спявак, акцёр, рэжысёр, музыка і аранжыроўшчык. Уладальнік «Оскара» — найвышэйшай узнагароды Амерыканскай акадэміі кінамастацтва за ролю ў фільме «Адсюль у вечнасць» і некалькіх музычных прэмій «Грэмі», якія прысуджаюцца Нацыянальнай акадэміяй мастацтва і тэхнікі грамзапісу.

1928 год — нарадзіўся Леанід Быкаў, украінскі і савецкі акцёр і рэжысёр, заслужаны артыст РСФСР, народны артыст УССР. Здымаўся ў фільмах «Лёс Марыны», «Максім Перапяліца», «Дарагі мой чалавек», «Добраахвотнікі», «У бой ідуць адны старыя» і іншых.

У гэты ж дзень нарадзіўся Чынгіз Айтматаў, кіргізскі пісьменнік, народны пісьменнік Кіргізкай ССР, народны пісьменнік Казахстана.

СЯРГЕЙ ГРАХОЎСКІ:

«...І кожнага ў свеце дарога
Вядзе да апошняй вярсты,
Таму не шкадуй ні для кога
Сваёй дабраты».

1821 год — нарадзіўся Гюстаў Флабэр, французскі пісьменнік. Лічыцца адным з найбуйнейшых еўрапейскіх пісьменнікаў XIX стагоддзя.